

بازمه‌اندیشگده‌ها

مروری بر برترین پژوهش‌های اندیشگده‌ها و مؤسسات سیاست‌پژوهی کشور

در این شماره می‌خوانید:

۶	پروژه‌های اقتصادی جایزه ملی سیاست‌گذاری
۱۴	چشم‌انداز اقتصاد جهان پیش و پس از کرونا
۱۶	ارزیابی عملکردستاد اقتصاد مقاومتی
۳۲	نحوه ورود به صنعت قطعه‌سازی خودرو
۳۴	ارزیابی بیمه از کار افتادگی در ایران
۳۸	سند راهبردی تحول بهره‌وری اقتصادی نهاد وقف
۴۶	ایجاد هاب و مراکز لجستیکی در ایران

چه مجموعه‌هایی می‌توانند در سایت جامعه‌اندیشکده‌ها ثبت شوند؟

بررسی منابع حول مفهوم اندیشکده - که در غرب تحت عنوان تینک‌تنک شناخته می‌شود - نشان می‌دهد که هر مجموعه‌ای فارغ از اینکه چه ماهیت حقوقی داشته باشد، می‌تواند با داشتن سه ویژگی زیر، به عنوان اندیشکده شناخته شود. **احراز این ویژگی‌ها برای ایجاد صفحه اختصاصی هر مجموعه در سایت جامعه‌اندیشکده‌ها ضروری است:**

● **استقلال ساختاری:** منظور از این استقلال، استقلال در تصمیم‌گیری، رأی و عمل و استقلال به لحاظ مدیریت داخلی است. به عبارت دیگر، ممکن است یک اندیشکده در عین داشتن هویت مستقل، متعلق به یک دستگاه دولتی یا حاکمیتی باشد.

● **فعالیت و پژوهش بر روی مسائل کلان و سیاست‌های عمومی کشور:** فعالیت‌های پژوهشی اندیشکده باید مبتنی بر حل مسائل واقعی جامعه و حاکمیت باشد. جنس این فعالیت‌ها با پژوهش‌های آکادمیک متفاوت است. به این معنی که مسئله این پژوهش‌ها صرفاً یک مسئله نظری و تئوریک نیست؛ بلکه مسئله‌ای واقعی از فضای روز جامعه است که به دنبال ارائه راهکارهای سیاستی در سطح شهر، منطقه، استان، کل کشور و حتی در سطح جهان است.

● **غیرانتفاعی بودن:** اندیشکده‌ها مجموعه‌هایی غیرانتفاعی هستند و هدف آن‌ها کسب سود نیست؛ البته منظور از غیرانتفاعی بودن این نیست که به دنبال کسب درآمد نیستند؛ بلکه منابع مالی خود را صرف توسعه فعالیت‌هایشان می‌کنند.

جامعه اندیشکده‌ها فعالیت خود را با هدف توسعه فعالیت اندیشکده‌ها در کشور و ارتقای کمی و کیفی پژوهش‌ها و اقدامات ترویجی آنها از سال ۱۳۹۵ آغاز کرده است. در همین راستا پلتفرم‌ها و سرویس‌هایی را جهت انتشار نتایج و دستاوردهای برتر اندیشکده‌ها توسعه داده است. سایت جامعه اندیشکده‌ها به آدرس www.iranthinktanks.com، فصلنامه جامعه اندیشکده‌ها، مجلات تخصصی، مدرسه اندیشه‌ورزی و سیاست‌سازی، رویداد با اندیشه‌ورزان،

جایزه ملی سیاست‌گذاری و سالنامه جامعه اندیشکده‌ها، مهم‌ترین سرویس‌ها و پلتفرم‌هایی هستند که توسط جامعه اندیشکده‌ها ایجاد شده‌اند. سند حاضر دومین مجله تخصصی جامعه اندیشکده‌ها است که برترین پژوهش‌های اندیشکده‌های کشور را در حوزه اقتصادی منتشر می‌کند. در این مجله ۱۹ پژوهش از ۸ اندیشکده گردآوری شده است. ذکر این نکته لازم است که مطالب این فصلنامه صرفاً دیدگاه‌ها و نظرات اندیشکده‌ها و پژوهشگران پژوهش‌ها را بیان می‌کند و

و مالکیت معنوی مطالب نیز متعلق به ایشان است. از تمامی اندیشکده‌ها و افرادی که در گردآوری این مجله همکاری کرده‌اند، سپاسگزاریم. صاحب امتیاز: جامعه اندیشکده‌ها
تدوین محتوا: سجاد زوده‌مهر، سید وحید مرتضوی، مهدی عسگرزاده، فاطمه مرتضوی، نسترن امیدوار، زهرا زارع و فاطمه محمدی.
صفحه‌آرایی و طراحی جلد: سید کمال موسوی
ویراستاری: مهناز سخاوت‌زاده
قیمت: ۹۰ هزار تومان

جامعه اندیشکده‌ها تجربه چندین ساله‌ای در ارتباط با اندیشکده‌ها و موسسات سیاست‌پژوهی کشور دارد. تعریف و اجرای فعالیت‌ها و خدمات متنوع در راستای معرفی و برجسته‌سازی پژوهش‌ها و اقدامات برتر اندیشکده‌ها از یک سو و مشارکت موثر و روبه رشد آنها در این فعالیت‌ها و خدمات از سوی دیگر، بستری را فراهم کرده است که بتوان به تدریج فعالیت‌ها و خدمات را به سمت تخصصی شدن -از منظر موضوعات فعالیت و مأموریت‌های کاری اندیشکده‌ها- پیش برد. موضوعی شدن فعالیت‌ها و خدمات این امکان را می‌دهد که ظرفیت‌ها و توانمندی‌های افراد و مجموعه‌های اندیشه‌ورز بصورت موثرتری شناسایی، جمع‌آوری و اعتبارسنجی نمود و ارتباطات و شبکه‌سازی میان اندیشکده‌ها با یکدیگر و با دستگاه‌های سیاست‌گذار را با هدف‌مندی بیشتری سامان داد. تشکیل شورای علمی جامعه اندیشکده‌ها در کمیته‌های علمی مختلف و برگزاری مرحله دوم اولین جایزه ملی سیاست‌گذاری در قالب پنل‌های موضوعی نخستین گام‌هایی بود که در مسیر موضوعی شدن فعالیت‌ها و خدمات جامعه اندیشکده‌ها برداشته شد و اکنون «موضوعی شدن فصلنامه جامعه اندیشکده‌ها» گام دیگری است که در این مسیر برداشته می‌شود.

تهران، خیابان انقلاب، بین چهارراه ولیعصر و خیابان برادران مظفر شمالی، پلاک ۹۰۷، واحد ۲
کد پستی: ۱۳۱۵۷۶۳۴۷۱
تلفن تماس: ۰۲۱-۶۶۴۸۸۰۵۷
ایمیل: info@iranthinktanks.com
وبسایت: www.iranthinktanks.com

iranthinktanks

iranthinktanks

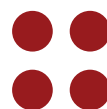
iranthinktanks

iranthinktanks

iranthinktanks_.com

۲۲ تولید و کسب و کار

● گروه مشاوران مدیریت و مطالعات راهبردی تدبیر
نقش ستاد اجرایی فرمان امام (ره) در توسعه کسب و کارهای خانوادگی

۲۴ تولید و کسب و کار

● مرکز پژوهش‌های مجلس
چالش‌ها و راهکارهای رونق تولید صنعت در سال ۱۳۹۸

۲۶ تولید و کسب و کار

● پژوهشکده امور اقتصادی
نگاهی به مفهوم شمول اقتصادی و وضعیت آن در ایران

۲۸ صنعت

● گروه مشاوران مدیریت و مطالعات راهبردی تدبیر
شناسایی و تحلیل صنایع و خدمات پیشرو در ایران و جهان

۳۰ صنعت

● مرکز پژوهش‌های مجلس
ضرورت تکمیل زنجیره ارزش در صنعت نساجی

۳۲ صنعت

● گروه مشاوران مدیریت و مطالعات راهبردی تدبیر
فرصت‌ها، تهدیدها و پیشنهادهای نحوه ورود به صنعت قطعه‌سازی خودرو

۳۴ کار و رفاه اجتماعی

● موسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی
ارزیابی بیمه از کار افتادگی در ایران

۳۶ کار و رفاه اجتماعی

● موسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی
پیشنهاد الگو و روش تعیین حداقل دستمزد با رویکرد منطقه‌ای

۳۸ نهادهای مالی

● پژوهشکده مطالعات فناوری
سند راهبردی تحول بهره‌وری اقتصادی نهاد وقف در سازمان اوقاف و امور خیریه

۴ معرفی

معرفی ارزیاب‌کنندگان پروژه‌ها

۵ معرفی

معرفی اندیشه‌ورزان

۶ گزارش رویداد

گزارش ارائه‌های پروژه‌های اقتصادی جایزه ملی سیاستگذاری

۱۱ آمار

بررسی آماری پروژه‌های حوزه اقتصادی

۱۲ ساختارهای اقتصادی

● موسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی
بررسی روش‌های تأدیه بدهی دولت به طلبکاران بزرگ

۱۴ ساختارهای اقتصادی

● پژوهشکده امور اقتصادی
گزارش چشم‌انداز اقتصاد جهان پیش و پس از کرونا

۱۶ ساختارهای اقتصادی

● اندیشکده اقتصاد مقاومتی
ارزیابی عملکردستاد اقتصاد مقاومتی

۱۸ ساختارهای اقتصادی

● اندیشکده راهبردی توسعه
مقدمه‌ای بر نقش آفرینی دولت در اقتصاد

۲۰ تولید و کسب و کار

● موسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی
حمایت از کالای داخلی از طریق کارت خرید مستمری بگیران

۴۰

● موسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی
بررسی ریسک‌های ادغام صندوق‌های
بازنشستگی در سازمان تأمین اجتماعی

نهادهای مالی

۴۲

● موسسه پژوهشی اقتصاد مالی بهین
ساختار و فرآیند تأمین مالی شرکت‌های
بورسی

سرمایه‌گذاری و
تأمین مالی

۴۴

● مرکز پژوهش‌های مجلس
شیوه‌های درآمدزایی باشگاه‌های حرفه‌ای
ورزش با تأکید بر رشته فوتبال

سرمایه‌گذاری و
تأمین مالی

۴۶

● مرکز پژوهش‌های مجلس
بررسی ضرورت ایجاد هاب و مراکز لجستیکی
در ایران

زیرساخت

۴۸

● اندیشکده اقتصاد مقاومتی
بررسی ظرفیت توسعه ترانزیت ریلی در کشور

زیرساخت

۵۰

اخبار حوزه اقتصادی زیست‌بوم اندیشه‌ورزی

اخبار

معرفی اعضای شورای علمی

ارزیابان این شماره از فصلنامه اقتصادی جامعه اندیشکده‌ها

سعید

سیدحسین زاده یزدی

دکتری علوم اقتصادی

حسین عطااللهی

کارشناسی ارشد

علوم اقتصادی

h.ataollahi۷۲@gmail.com

محمدرضا

مهدياراسماعيلي

دکتری علوم اقتصادی

علی نادری شاهی

دکتری اقتصاد پولی

a.naderishahi@gmail.com

بهروز شاهمرادی

دکتری اقتصاد

bsheco@yahoo.com

سید محمد عباس نیا

دکتری مدیریت مالی

sm.abbasnia@gmail.com

علی طاهری فرد

دکتری اقتصاد انرژی

taherifard.ali1983@gmail.com

نرگس اکبرپور روشن

دکتری علوم اقتصادی

akbarpour.n@ssor.ir

امیررودی

کارشناسی ارشد

مدیریت فناوری اطلاعات

mhroodi@gmail.com

روح الله مهدوی

دکتری اقتصاد

r.mahdavi.ir۶۲@gmail.com

سحر کوثری

دکتری آینده پژوهی

Kosari@nrsp.ac.ir

حسین شاه محمدی آذر

دکتری صنایع

hsh.azar۹۵@gmail.com

سید بهزاد بقایی

کارشناسی ارشد MBA

baghaee@chmail.ir

فهرست اندیشه‌ورزان

فهرست مدیران پروژه‌های ارائه‌شده در این فصلنامه

امیر بهداد سلامی

دکتری اقتصاد

عباس خندان

دکتری اقتصاد

فاطمه میرجلیلی

دکتری اقتصاد

روزبه بالونژاد

دکتری اقتصاد

سید حسین موسوی

دکتری مکانیک

سید بهزاد بقایی

کارشناسی ارشد MBA

حمید رضا هندی

دکتری تخصصی سلامت

ورفاه اجتماعی

محسن محمدی ایوانکی

دکتری اقتصاد

محمد رضا فرهادی پور

دکتری اقتصاد

حسن یحیوی

کارشناسی ارشد اقتصاد

روح‌اله ابو جعفری

دکتری سیاست‌گذاری

علم و فناوری

مهدی اخوان

دکتری مدیریت قراردادهای بین‌المللی

نفت و گاز

محمد مهدی امانی

دکتری فلسفه علم و فناوری

سعید شجاعی

دکتری مکانیک

افشین بیک‌پور

کارشناسی عمران

ابوالفضل خاوری‌نژاد

کارشناسی ارشد اقتصاد

مهدی مرادی

دکتری مدیریت و برنامه‌ریزی ورزشی

مسائل اقتصادی در پرتو جایزه ملی سیاستگذاری

گزارشی از پروژه‌های راه‌یافته به مرحله دوم جایزه ملی سیاستگذاری در حوزه اقتصاد

جایزه ملی سیاستگذاری در سه مرحله به معرفی الگوهای موفق حل مسئله در فضای اندیشه‌ورزی کشور می‌پردازد. این جایزه با دریافت ۲۵۳ پروژه کار خود را آغاز کرد؛ در این میان ۴۰ پروژه مربوط به مباحث اقتصادی بود.

مرحله دوم جایزه ملی سیاستگذاری در حالی با ارزیابی ۵۹ پروژه به پایان رسید که طی ۱۳ پروژه، ابعاد متعدد حوزه اقتصاد نیز بررسی شد. از میان این ۱۳ پروژه، ۳ پروژه به مرحله نهایی جایزه راه یافتند و ۳ پروژه شایسته تقدیر شناخته شدند. در ادامه، معرفی مختصری از پروژه‌های حوزه اقتصاد آمده است. مرحله دوم این جایزه ۹ تا ۱۶ اسفندماه ۱۳۹۹ به پایان رسید و مرحله سوم در خردادماه سال ۱۴۰۰ برگزار شد. اطلاعات بیشتر و گزارش کامل جایزه ملی سیاستگذاری و این پژوهش‌ها در سایت جامعه اندیشکده‌ها در دسترس است.

با این مقدمات، این پژوهش لزوم برخی اصلاحات ساختاری در این ستاد و تصویب دستورکارهای اولویت‌دار برای آن را نتیجه می‌گیرد. این پژوهش با ارائه سید بهزاد بقایی در پنل «اقتصاد کلان» مرحله دوم جایزه ملی سیاستگذاری با امتیاز ۸۷ به مرحله نهایی جایزه صعود کرد.

توسعه منطقه‌ای؛ بررسی یک نمونه از منظر اقتصاد مقاومتی

اندیشکده رصد در پروژه «بررسی و نقد طرح مثلث توسعه اقتصادی-فرهنگی استان خراسان رضوی» به مسئله مهم توسعه محلی می‌پردازد. توسعه اقتصادی یکی از مسائل مهم اما حل‌نشده چند دهه اخیر کشور بوده است که با موانعی نظیر تمرکزگرایی، بوروکراسی اداری، عدم انسجام ارکان حکومت، نگاه منفی جامعه به سرمایه‌گذاران و از این دست مواجه است. این موانع تنها مختص به پایتخت یا شهرهای بزرگ نیستند؛ بلکه در غالب شهرها و استان‌های کشور، پیش روی طرح‌های توسعه اقتصادی سنگ اندازی می‌کنند. اما اخیراً در خراسان رضوی طرحی اجرا شده توانسته که برخی از این موانع را پشت سر گذاشته و الگویی از توسعه محلی را رقم زده باشد. پروژه «الگوی مثلث توسعه اقتصادی-فرهنگی» از رصد طرح اقتصاد مقاومتی استانی در استان خراسان رضوی می‌گوید.

سه ضلع این مثلث از «نمایندگان مجلس»، «کارگزاران حکومت» و «سرمایه‌گذاران و کارآفرینان» تشکیل شده است که نظارت عالی فعالیت‌ها بر عهده یک نهاد مردمی یا ائمه جمعه است. این پروژه در شهرستان قلعه‌گنج کرمان به عنوان پایلوت اجرا شده و طی آن چالش‌های توسعه اقتصادی و فرهنگی این منطقه

انحراف از معیار ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی

پروژه «بررسی عملکرد فرماندهی اقتصاد مقاومتی از منظر مدیریتی و ساختاری» از اندیشکده اقتصاد مقاومتی، به بررسی آسیب‌های عملکردی ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی اختصاص دارد و این مهم را متذکر می‌شود که «مأموریت اصلی ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی، انجام اقدامات فوق‌العاده و جهشی در اقتصاد و پرهیز از پرداختن به امور جاری دستگاه‌هاست؛ تا از این طریق بتواند الگوی اقتصاد مقاومتی را در کشور پیاده‌سازی کند»؛ اما فعالیت‌های سه سال اخیر این ستاد خبر از فاصله گرفتن از «اقدامات فوق‌العاده و جهشی» می‌دهد. طبق بررسی‌های این پژوهش، آنچه ستاد طی سال‌های اخیر در دستور کار قرار داده و مهمترین آن‌ها پروژه‌های اولویت‌دار دستگاهی بوده، همان اقدامات جاری و فعالیت‌های از پیش تعریف‌شده دستگاه‌هاست که در حالت عادی و بدون حضور ستاد نیز باید انجام می‌شده است.

محسن محمدی ایوانکی با ارائه این پژوهش در پنل «اقتصاد کلان»، موفق به کسب ۷۱ امتیاز شد.

●● کرونا با اقتصاد جهان و ایران چه کرد؟

پژوهشکده امور اقتصادی، با عنوان «گزارش چشم‌انداز اقتصاد جهان ۲۰۲۰؛ پیش و پس از شیوع کرونا» به ارائه درباره اثرات وخیم کرونا بر اقتصاد جهان و ایران پرداخت. این گزارش با مرور شاخص‌های اقتصادی نظیر «رشد اقتصادی»، «تورم»، «رشد تجارت جهانی»، «سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی»، «اشتغال جهانی»، «ریسک‌های متعدد اقتصادی» و غیره، درباره ترکیبی متوازن از سیاست‌های مالی و پولی توصیه‌هایی دارد.

در این پروژه همچنین به فرصت‌های شیوع کرونا برای اقتصاد ایران نیز اشاره می‌شود: رشد صادرات غیرنفتی، تخصیص هدفمند ارز دولتی، چابکی دولت و توسعه کسب‌وکارهای خدمات، جلوگیری از خام‌فروشی، استفاده از سایر انرژی‌ها، ایجاد کسب‌وکارهای نقل و انتقال غیررسمی مالی، وضع مالیات برای دارایی‌های غیرمولد و دیجیتالی شدن بیشتر نظام مالیاتی.

مژگان رفعت میلانی در پنل «اقتصاد کلان» با ارائه این پروژه به ۷۶ امتیاز دست یافت.

●● حمایت‌هایی از کسب‌وکارهای خانوادگی

گروه مشاوران مدیریت و مطالعات راهبردی تدبیر در پروژه «کسب‌وکارهای خانوادگی و نقش ستاد اجرایی فرمان امام (ره) در توسعه آن‌ها»، تفکیکی میان کسب‌وکارهای خانوادگی و کسب‌وکارهای خانگی ارائه می‌دهد و حمایت‌های ستاد اجرایی فرمان امام (ره) را در حوزه کسب‌وکارهای خانوادگی برمی‌شمارد. سیاست ستاد اجرایی بر دو محور «تقویت نگاه‌های خانوادگی موجود» و «حمایت از شکل‌گیری و تأسیس کسب‌وکارهای خانوادگی» استوار است؛ که جهت تحقق آن‌ها تاکنون گام‌های زیر انجام گرفته است:

- شناسایی نگاه‌های خانوادگی؛
- عرضه یابی چالش‌های نگاه‌های خانوادگی؛
- تشکیل یا تغییر جهت یک نهاد مشاوره در قالب یک شرکت و

شناسایی شده است: تمرکزگرایی، بوروکراسی اداری، عدم انسجام ارکان دولت، اختلافات سیاسی، حجم و هزینه زیاد دولت، عدم توجه به فرهنگ اقتصادی در آموزه‌های دینی، نگاه منفی به سرمایه‌گذاران، تراحم قوانین و عدم تناسب اختیارات و وظایف با مسئولیت‌ها.

این پژوهش با ارائه دکتر سعید سیدحسین‌زاده یزدی در پنل «اقتصاد کلان» با کسب ۸۶ امتیاز، شایسته تقدیر شناخته شد.

●● حد مجاز ورود دولت به اقتصاد

اندیشکده راهبردی توسعه تحت عنوان «مقدمه‌ای بر نقش‌آفرینی دولت در اقتصاد»، به بررسی حد مجاز و سطح بهینه حضور دولت در اقتصاد ایران می‌پردازد. این پروژه، ویژگی منحصر به فرد دولت را قاعده‌گذاری اقتصاد معرفی می‌کند، به صورتی که جامعه را به سمت توسعه سوق دهد و درباره اجماع اندیشمندان اقتصاد درباره تعهد دولت در امر توسعه می‌گوید؛ مسئله‌ای که در کشور مورد غفلت قرار گرفته است و نوعی از افراط و تفریط در این زمینه به چشم می‌خورد. یعنی یا با تصدی‌گری دولت همراه با نتایج منفی مواجهیم یا عدم تصدی‌گری و واگذاری به بخش خصوصی بدون هر گونه نظارتی را شاهدیم. در صورتی که در نظام اقتصادی اسلام، دولت‌ها عهده‌دار مصالح بلندمدت جامعه هستند و باید برای آن برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری داشته باشند.

این پروژه، بر ابزارهای دولت نظیر اعمال قدرت، کنترل هزینه و افزایش رفاه مردم، توسعه اقتصادی و وضع قوانین اقتصادی تمرکز دارد؛ ابزارهایی که استفاده از آن‌ها در جهت رفع مشکلات اقتصادی کشور خواهد بود.

کمیته علمی این پنل دریافت کرد.

•• خدمت نهاد وقف به اکوسیستم علم و فناوری؛ یک الگوی نوین

پژوهشکده مطالعات فناوری، در پروژه «سند راهبردی تحول بهره‌وری اقتصادی نهاد وقف در سازمان اوقاف و امور خیریه» یک بازی برد-برد بین سازمان اوقاف و اکوسیستم علم و فناوری کشور را ترسیم می‌کند.

پروژه مدیریت اقتصادی وقف، به تعامل سازمان اوقاف و اکوسیستم علم و فناوری کشور می‌پردازد؛ یعنی علاوه بر خدماتی که نهاد وقف می‌تواند به فضای علم و فناوری ارائه دهد، زیست‌بوم علم و فناوری هم به حل مسائل این نهاد پردازد؛ یک بازی برد-برد به انتفاع نظام حکمرانی کشور.

اصل این پروژه «طراحی نظام مدیریت اقتصادی وقف» بوده و یکی از خروجی‌های طرح «بهره‌وری اقتصادی وقف» است. حالا چرا نهاد وقف برای بررسی انتخاب شده است؟ به این دلیل که مقوله وقف هم از ظرفیت بالای اقتصادی برخوردار است و هم در تمدن اسلامی نقش ویژه اقتصادی ایفا می‌کرده است. بنابراین نگاه بودجه‌محوری که به تاسی از سایر نهادها در این بخش بازتولید می‌شد، با ظرفیت آن ناخوانا بود و نیاز به اصلاح داشت.

دکتر روح‌اله ابوجعفری با ارائه این پروژه در پنل «نظام‌های مالی و پولی» موفق به کسب ۱۰۰ امتیاز و راهیابی به مرحله سوم جایزه ملی سیاستگذاری شد.

•• طلبکاران دولت پیشنهاد می‌دهند: روش‌های تأدیة بدهی

مؤسسه عالی پژوهش تامین اجتماعی، در خلال ارائه «بررسی روش‌های تأدیة بدهی دولت به طلبکاران بزرگ»، لزوم مطلوبیت روش‌های تأدیة بدهی دولت به این طلبکاران را بررسی می‌کند. از جمله این مطلوبیت‌ها می‌توان به عدم پیچیدگی، انضباط مالی و شفافیت و مقابله با فساد اشاره کرد.

این پژوهش به بهانه بدهی دولت به صندوق تأمین اجتماعی به عنوان نهادی که سرنوشت حمایت‌های اجتماعی به آن گره خورده،

در بستر اینترنت؛

• ارزیابی عملکرد شرکت‌های خانوادگی؛

• ترویج نهاد مشاوره؛

• انتخاب صنعت و محصولات منطقه؛

• تعیین حداقل الزامات ورود به کسب‌وکار؛

• تشکیل واحد آموزش (علم مدیریت، حسابداری و غیره)

• مشاوره امور اداری و ثبت‌نام؛

• مهیا ساختن بستر فروش و تضمین کیفیت.

مهدی اخوان با ارائه این پژوهش در پنل «رفاه اجتماعی» ۷۴ امتیاز از کمیته علمی پنل دریافت کرد.

•• یک پیشنهاد برای حمایت از کالای ایرانی

پروژه «امکان‌سنجی حمایت از کالای داخلی از طریق کارت خرید مستمری‌بگیران سازمان تامین اجتماعی» از مؤسسه عالی پژوهش تامین اجتماعی، این مسئله را بررسی می‌کند که سازمان تامین اجتماعی چطور می‌تواند با منابع موجود و توزیع کارت اعتباری به حمایت از تولید داخلی پردازد.

هدف این پروژه، افزایش سهم کالاهای ایرانی در سبد هزینه‌های خانوار بود که با گام‌های زیر همراه بوده است:

① بررسی توزیع فراوانی و میزان مستمری دریافتی انواع مستمری‌بگیران؛

② بررسی بودجه خانوار شهری؛

③ شناسایی کالاهای تولید داخلی در بودجه خانوار و تعیین نرخ

تخصیص مستمری به کالاهای داخلی؛

④ بررسی فروشگاه‌های زنجیره‌ای شهروند؛

⑤ طراحی سازوکارهای اجرای طرح.

این طرح به صورت پایلوت ابتدا در فروشگاه‌های شهروند اجرا و امکانات و پیامدهای آن بررسی شده است. از چالش‌ها و اشکالات این طرح می‌توان به «ایجاد فرصت نابرابر برای تولیدکنندگان»، «بی‌توجهی به سبک زندگی مستمری‌بگیرانی که عادت به خرید محلی دارند» و غیره اشاره کرد.

این پروژه با ارائه حسن یحیوی در پنل «رفاه اجتماعی» ۷۳ امتیاز از

تولید ماشین‌آلات صنعتی در کشور با هدف حمایت از تولید داخلی

پژوهشکده مطالعات فناوری در پروژه «بررسی صنعت تولید ماشین‌آلات صنعتی در کشور در حوزه‌های صنعتی منتخب»، به ظرفیت کشور برای توسعه صنعت ماشین‌آلات صنعتی مربوط است؛ که تدوین سند راهبردی در این حوزه را نوید می‌دهد. در این پروژه، وضعیت توسعه هر کشور مرتبط با وضعیت تولید ماشین‌آلات صنعتی آن معرفی می‌شود. بنابراین بررسی میزان و نحوه پیشرفت و توسعه کلی هر کشور؛ که در عین حال فرصت‌هایی را برای کشور به ارمغان می‌آورد؛ از جمله اینکه بستر مناسبی برای ایجاد اشتغال خیل عظیم فارغ‌التحصیلان دانشگاهی فراهم می‌کند و همچنین صنعت و به تبع آن تولید کشور را از نوسانات ناشی از تحریم، حفظ می‌کند. و در نهایت اینکه مقدمه‌ای حیاتی برای رشد صنایع دیگر است.

آفت صنعت ماشین‌آلات صنعتی در کشور، مونتاژکاری به جای تولید است و رفع آن نیاز به همتی ده ساله دارد. از این رو الزامات صنعتی شدن باید مورد مذاقه سیاستگذار باشد.

این پروژه به بررسی و آسیب‌شناسی ماشین‌سازی در صنعت فرش ماشینی، صنعت پلیمر و پلاستیک، صنعت دارویی، صنعت غذایی و صنعت کفش مفتول می‌پردازد و پیشنهادات راهبردی آن «حمایت از تولیدکنندگان داخلی، جلوگیری از واردات بی‌رویه و غیرضروری، عدم تخصیص ارز و افزایش تعرفه‌های وارداتی ماشین‌آلاتی که دارای نمونه‌های داخلی باکیفیت هستند و عقد قراردادهای بین‌المللی با شرکت‌های همکار در صنایع بررسی شده (جهت الزام به استفاده از تولیدات داخلی)» جهت بهبود وضعیت صنعت ماشین‌سازی کشور است.

فاطمه کنعانی به نیابت از دکتر رضا اسدی‌فرد در پنل «صنعت و لجستیک» با کسب ۹۷ امتیاز به مرحله نهایی جایزه راه یافت.

ضرورت ایجاد هاب و مراکز لجستیک در ایران

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی با پژوهش «بررسی ضرورت ایجاد هاب و مراکز لجستیک در ایران»، رشد یک درصدی تولید ناخالص داخلی و رشد تجاری سه درصدی ایران را از دلایل

انجام شده است. بنابراین تأدیة رقمی بالغ بر ۱۴۰ هزار میلیارد تومان (تا سال ۱۳۹۵) بالقوه می‌تواند از آسیب‌های اجتماعی بسیاری جلوگیری کند.

ارائه دکتر عباس خندان در پنل «نظام‌های مالی و پولی» با کسب ۸۵ امتیاز، شایسته تقدیر شناخته شد.

نگرش کارگران درباره اصلاحات صندوق‌های بازنشستگی

پروژه «تحلیل نگرش تشکلهای کارگری و کارفرمایی در خصوص اصلاحات صندوق بازنشستگی» از مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی، از طریق مصاحبه با نمایندگان فعال تشکلهای کارگری و کارفرمایی و با عنوان ضرورت احیای شورای عالی تأمین اجتماعی را بازگو می‌کند.

مصاحبه‌شوندگان این پژوهش، بیش از ساختارها و فرآیندهای سازمانی درون صندوق‌های بازنشستگی، بر ساختارها و فرآیندهای سازمانی متأثر از عوامل بیرونی (مثل آسیب‌های نظام اقتصادی کشور یا قواعد مربوط به تنظیم روابط کار) یا دخالت مستقیم اشخاص حقیقی و حقوقی قدرتمند تأکید کرده‌اند.

دکتر وحید میره‌بیگی با ارائه این پروژه در پنل «نظام‌های مالی و پولی» با ۸۴ امتیاز، شایسته تقدیر شناخته شد.

●● حلقه‌های مفقوده زنجیره ارزش در صنعت

نساجی

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، در ارائه «ضرورت تکمیل زنجیره ارزش در صنعت نساجی»، ضمن روایت افول صنعت نساجی در کشور، به آسیب‌شناسی و ارائه راهکار درخصوص حلقه‌های زنجیره ارزش این صنعت می‌پردازد.

صنعت نساجی کشور دچار آسیب‌ها و چالش‌هایی است که شبیه حلقه‌های مفقوده، سایر ارکان این صنعت را نیز دچار اختلال کرده‌اند. در برخی از حوزه‌ها با فقدان سرمایه‌گذاری متناسب روبه‌رو هستیم، در حوزه‌های دیگر با فرسودگی و ناکارایی ظرفیت‌های موجود. از سوی دیگر این صنعت در برخی حلقه‌ها نظیر رنگ و ماشین‌آلات صنعتی، وابستگی زیادی به واردات دارد؛ که در شرایط تحریم امری عقلانی نیست. در انتهای چرخه نیز واردات غیررسمی و قاچاق لطمه زیادی به تولیدات و خروجی‌های این صنعت وارد کرده است.

چرخه صنعت نساجی شامل تأمین‌کنندگان مواد اولیه، تولیدکنندگان و توزیع‌کنندگان و صنایع پایین دستی می‌شود؛ که برخی راهکارها برای تکمیل زنجیره ارزش این صنعت شامل بازنگری در ضوابط قیمت‌گذاری، نوسازی تجهیزات تولیدکنندگان، پشتیبانی از شبکه خرده‌فروشی منسوجات و غیره می‌شود.

این ارائه در پنل «صنعت و لجستیک» مرحله دوم جایزه ملی سیاستگذاری توسط دکتر فاطمه میرجلیلی، نائل به کسب ۷۵ امتیاز شد.

ضرورت ایجاد هاب و مراکز لجستیکی معرفی می‌کند اشاره این پژوهش همچنین به کشورهای پیشرو جهان در حوزه لجستیک است که با دارا بودن مزیت‌های لجستیکی کمتر یا در حد ایران، خود را به عنوان کشوری ممتاز در حوزه لجستیک مطرح کرده‌اند. از مزیت‌های ایران برای ایجاد هاب می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- سابقه دیرینه تجارت و بازرگانی در ایران؛
 - پهنه گسترده کشور؛
 - تعداد زیاد کشورهای همسایه؛
 - دسترسی به آب‌های آزاد؛
 - قابلیت تبدیل شدن به حلقه لجستیک بین آسیا و اروپا؛
 - رویکرد مثبت جامعه دانشگاهی به مقوله لجستیک.
- دکتر سعید شجاعی در پنل «صنعت و لجستیک» با ارائه ۷۰ امتیاز از کمیته علمی پنل دریافت کرد.

●● شناسایی صنایع و خدمات پیشرو در ایران و

جهان

گروه مشاوران مدیریت و مطالعات راهبردی تدبیر با پژوهش «شناسایی و تحلیل صنایع و خدمات پیشرو در ایران و جهان در سطح کدهای دورقمی (ISIC) شناسایی اشتباه صنایع پیشرو را متذکر می‌شود و لزوم اطلاعات به‌روزشونده در تحلیل این حوزه را ضرورت سیاست‌گذاری و سرمایه‌گذاری در صنایع پیشرو معرفی می‌کند.

شناسایی صنایع پیشرو نیازمند بررسی چند شاخص است:

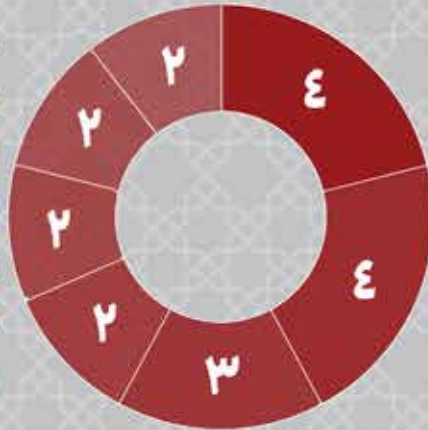
- ① پیشرو بودن از لحاظ فنی؛
- ② سهم درآمد اقتصادی حاصل از تولید این صنایع؛
- ③ نرخ رشد تولید.

تشخیص و شناسایی صنایع پیشرو شامل پنج سناریوی مختلف می‌شود؛ که در هر کدام شاخص نرخ رشد تولید مد نظر و نسبت آن با شاخص نوآوری تکنولوژیکی مورد بررسی قرار می‌گیرد. در این پروژه صنایع پیشرو برای ایران، «تولید ابزار پزشکی و ابزار اپتیکی و ابزار دقیق و انواع ساعت، تولید رادیو و تلویزیون و دستگاه‌ها و وسایل ارتباطی و تولید فلزات اساسی» شناسایی شده‌اند.

دکتر امیربهداد سلامی با ارائه این پژوهش در پنل «صنعت و لجستیک» ۷۴ امتیاز از شورای علمی دریافت کرد.

بررسی آماری پژوهش‌های فصلنامه

- ساختارهای اقتصادی
- تولید و کسب و کار
- صنعت
- کار و رفاه اجتماعی
- نهادهای مالی
- سرمایه‌گذاری و تأمین مالی
- زیرساخت

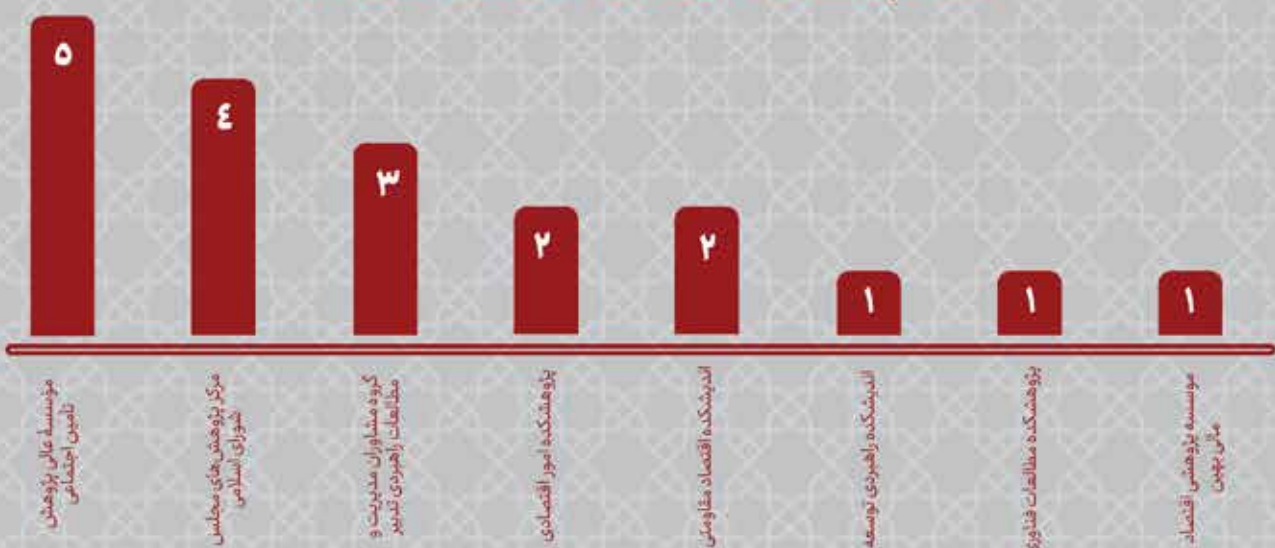

تعداد پژوهش‌های چاپ‌شده در مجله	تعداد کل پژوهش‌های دریافت‌شده
19	35
تعداد اندیشه‌های این مجله	تعداد کل اندیشه‌ها
8	18

تعداد پژوهش‌های دریافتی در حوزه اقتصاد به تفکیک اندیشه‌شکده

تعداد پژوهش‌های این مجله به تفکیک اندیشه‌شکده

روش‌های پرداخت بدهی‌های دولت به طلبکاران بزرگ

عباس خندان

موسسه عالی پژوهش
تأمین اجتماعی

ساختارهای اقتصادی

موضوع تخصصی

امتیاز شورای علمی

این پژوهش آمار

نظر شورای علمی

و اطلاعات کاملی دارد. مشکلاتی که منجر به بدهی انبوه دولت شده را به خوبی شناسایی کرده است، اما پیشنهادات تا مرحله پیاده‌سازی فاصله دارد.

●● ضرورت و اهداف پژوهش

سازمان تأمین اجتماعی در سال ۱۳۹۵ پوشش بیش از ۴۱ میلیون نفر به صورت بیمه شده و مستمری بگیری اصلی و تبعی بزرگترین صندوق تأمین اجتماعی ایران محسوب می‌شود. سرنوشت حمایت‌های اجتماعی در ایران، به گونه‌ای به سرنوشت صندوق تأمین اجتماعی و پایداری آن گره خورده است. مخارج این سازمان در سال ۱۳۹۵ بیش از ۶۲ هزار میلیارد تومان بوده است و این مخارج باید براساس حق بیمه تأمین شود. بخش بزرگی از مطالبات سازمان تأمین اجتماعی مربوط به دولت است، این در حالی است که بدهی انباشته شده دولت به ارزش روز و براساس ارقام ثبت شده در صورت‌های مالی سازمان در سال ۱۳۹۵، به رقم ۱۴۰ هزار میلیارد تومان رسیده است. از این روی، وصول مطالبات یک ضرورت بزرگ برای تأمین اجتماعی به شمار می‌آید

●● وضعیت سازمان تأمین اجتماعی

در ایران حمایت‌های اجتماعی با شکل‌گیری سازمان تأمین اجتماعی در سال ۱۳۵۴ آغاز شد. سیستم تأمین اجتماعی ایران از لحاظ مزایا به صورت مزایای تعریف شده (DB) است. در این سیستم، مزایا براساس یک فرمول مشخص بدون ارتباط مستقیم با حق بیمه تعیین می‌شود. درآمد سیستم تأمین اجتماعی ایران در درجه نخست به درآمدهای حق بیمه وابسته است و سهم درآمدهای حاصل از سرمایه‌گذاری کم و پرنوسان بوده است. اما عدم وصول حق بیمه‌ها موجب شده است که درآمدهای سازمان، دیگر برای پوشش مخارج کافی نباشد. نسبت منابع به مخارج در سال ۹۴ به حدود ۰/۹۲ رسیده است. این بدان معنی است که نه تنها مازادی برای اندوخته‌گذاری سازمان وجود ندارد، بلکه برعکس در صورت تداوم شرایط باید اندوخته‌ها را برای پوشش مخارج صرف کرد. از سوی دیگر، بدهی دولت به تأمین اجتماعی در سال ۱۳۹۳ بالغ بر ۸۵ هزار میلیارد تومان بوده است و در صورت ادامه روند موجود تا سال ۱۴۰۰ حتی به ۴۵۰ هزار میلیارد تومان نیز خواهد رسید.

●● روش‌های تسویه بدهی عمومی

انتخاب رویکرد یا روش مناسب بستگی به اهداف و استراتژی‌های سازمان و شرایط بازارهای مالی دارد. اغلب طلبکاران دولت از روش‌های بازاری برای تسویه بدهی خود استفاده کرده‌اند. یک گزینه برای تسویه بدهی‌های دولت بازخرید این بدهی و دریافت پول نقد است. روش دیگر، تبدیل بدهی به دارایی‌های مالی است که نقدشوندگی بالاتری دارند. این کار

سازمان تأمین اجتماعی برای حمایت‌های اجتماعی تشکیل شده است. با وجود ذخایر و سرمایه‌گذاری‌ها، متأسفانه این سازمان در مرز بین سیستم‌های اندوخته‌گذاری جزئی و بدون اندوخته قرار دارد. از سوی دیگر، بدهی دولت به تأمین اجتماعی روزبه‌روز بیشتر شده است. در نتیجه، وصول مطالبات یک ضرورت بزرگ برای تأمین اجتماعی است. بسترهای قانونی و روش‌هایی مانند روش بازاری در تسویه بدهی استفاده می‌شوند. از سوی دیگر، در انتخاب مناسب‌ترین روش‌های تسویه بدهی باید اهداف و اولویت‌های دولت نیز که شامل شفافیت و ایستادگی در برابر رانت‌جویی، انضباط مالی، پیامدهای اقتصادی مطلوب و عدم پیچیدگی اداری و نهادی مورد توجه قرار گیرند.

موردنظر قانونگذار باز کرد. در اواخر این دهه حتی تأکید بر فروش شرکت‌ها و بازپرداخت نقدی از محل درآمدهای فروش مدنظر بود. قانونگذار به بازارهای مالی و ظرفیت بالای این بازارها به منظور تسویه بدهی‌ها جذب شد.

از طرفی، به دلیل حجم بالای بدهی و در عین حال مطالبات دولت، به تدریج معاضه بدهی‌ها نیز به منظور تسویه مورد توجه قرار گرفت. از این رو، به دنبال ظرفیت بالای بازارهای مالی و اوراق بدهی، دولت «اوراق تسویه خزانه» را منتشر کرد تا تسویه معاضه‌ای بدهی‌ها به صورت غیرمستقیم یا با چند واسطه نیز امکان‌پذیر باشد. این روش از برنامه ششم مورد توجه دولت قرار گرفت و از سال ۹۴ در تمام بودجه‌های سالانه تکرار شده است. بنابراین می‌توان گفت که در دوره جدید تمرکز قانونگذار بر روش‌های تسویه مبتنی بر بازارهای مالی قرار دارد.

برای تمام روش‌های چهارگانه، بستر قانونی لازم به‌ویژه در برنامه‌های پنجم و ششم توسعه و بودجه‌های سنواتی سال‌های اخیر وجود دارد. مناسب‌ترین روش‌های پرداخت بدهی عبارت‌اند از:

- دریافت پول نقد (از محل درآمد فروش برگه بدهی یا انضباط مالی و وضع مالیات‌های اجتماعی)؛
- تبادل بدهی با اوراق بدهی منتشره از سوی دولت (یا انتشار اوراق بدهی از سوی تأمین اجتماعی با ضمانت دولت)؛
- معاضه بدهی‌های دولت و سازمان تأمین اجتماعی؛
- تبدیل بدهی به سهام بورسی.

● راهکارهای پیشنهادی پرداخت بدهی از دولت

پس از بررسی‌های صورت‌گرفته راهکارهایی برای پرداخت بدهی دولت به طلبکاران ارائه شده که گزینه‌های پنج‌گانه آن به شرح زیر است:

- ① تسویه وام بانک رفاه کارگران با استفاده از اوراق تسویه؛
- ② تبادل بدهی با اوراق بدهی (اسناد خزانه) دولتی؛
- ③ صدور مجوز انتشار اوراق بدهی توسط سازمان تأمین اجتماعی به تضمین اصل و سود دولت؛
- ④ وضع مالیات اجتماعی و پرداخت نقدی؛
- ⑤ تبادل بدهی با سهام بورسی.

جمع‌بندی

سازمان تأمین اجتماعی، بزرگترین صندوق تأمین اجتماعی ایران محسوب می‌شود. این سازمان با کسری نقدینگی شدید روبه‌رو است که بخش بزرگی از مطالبات مربوط به دولت است. روش مناسب تسویه بدهی، روشی است که بیشترین انطباق را با معیارها و اولویت‌های موردنظر سازمان و دولت در پرداخت بدهی داشته باشد. دریافت پول نقد، تبادل بدهی با اوراق بدهی منتشره از سوی دولت، معاضه بدهی‌های دولت و سازمان تأمین اجتماعی و تبدیل بدهی به سهام بورسی مجموعه‌ای از مناسب‌ترین روش‌های پرداخت بدهی است. از سوی دیگر، تسویه وام بانک رفاه کارگران با استفاده از اوراق تسویه وضع مالیات اجتماعی و پرداخت نقدی از جمله پیشنهادها ارائه شده به منظور تسویه بدهی است.

دریاره پژوهشی

این مطالعه در مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی و توسط عباس خندان در سال ۱۳۹۷ انجام شده است.

شامل دریافت مالکیت بنگاه‌ها یا سهام و برگه‌های بدهی است. تأمین اجتماعی یا دیگر طلبکاران می‌توانند خریدار و دریافت‌کننده بدهی‌های جدید باشند و به جای وجوه نقد، انواع مختلفی از برگه‌های بدهی دولتی را به ترکیب دارایی‌های خود بیافزایند. از جمله روش‌های غیربازاری، تبادل بدهی با دارایی‌های حقیقی دولت است. این کار علاوه بر بنگاه‌های تولیدی، شامل دیگر دارایی‌های دولت مانند ملک و زمین‌های با ارزش ویژه مانند مناطق آزاد می‌شود که می‌تواند برای تسویه بدهی از آن استفاده کرد.

● حجم کل بدهی‌ها و پایداری مالی دولت

بدهی کل بخش دولتی در برآوردهای خرداد ۱۳۹۵ بیش از ۴۰۶ هزار میلیارد تومان بوده است. شبکه بانکی و تأمین اجتماعی دو طلبکار عمده به شمار می‌آیند. در خصوص بدهی دولت به سازمان تأمین اجتماعی، توافق با دولت بر سر میزان بدهی و چگونگی احتساب بهره و ارزش روز ضروری است. از سوی دیگر، در انتخاب مناسب‌ترین روش‌های تسویه بدهی باید به اهداف و اولویت‌های دولت نیز توجه شود.

معیارهای زیر در اولویت دولت و منافع عموم هستند و باید در انتخاب روش تسویه مورد توجه قرار گیرند:

- شفافیت و ایستادگی در برابر رانت‌جویی؛
- انضباط مالی؛
- پیامدهای اقتصادی مطلوب؛
- عدم پیچیدگی اداری و نهادی.

● بازارهای مالی ایران و ذخایر و سرمایه‌گذاری‌های

سازمان تأمین اجتماعی

بازارهای مالی در انتخاب روش تسویه بدهی‌های دولت و موفقیت آن بسیار اهمیت دارد. در اغلب کشورها از روش‌های مبتنی بر بازار مانند بازخرید بدهی، تبدیل بدهی به سهام یا دیگر اوراق بدهی استفاده شده است. ساختار سرمایه‌گذاری مالی در ایران براساس بازار مبادله، سرمایه‌گذاری مستقیم و غیرمستقیم، بازار اولیه و ثانویه تقسیم‌بندی می‌شود. از طرفی، ابزارهای مالی را به طور عمده می‌توان در سه دسته سهام، اوراق با درآمد ثابت و ابزارهای مشتقه طبقه‌بندی کرد.

سیستم تأمین اجتماعی ایران یک سیستم با اندوخته‌گذاری جزئی است. متأسفانه سازمان با نسبت اندوخته‌گذاری ۲/۴ در واقع در مرز بین سیستم‌های اندوخته‌گذاری جزئی و بدون اندوخته قرار دارد. از نظر ریسک و بازده، سرمایه‌گذاری‌های سازمان در قالب تسهیلات پرداختی و وجوه اداره‌شده، در سال‌های گذشته بازدهی منفی به همراه داشته است.

● بسترهای قانونی و انتخاب روش مناسب پرداخت

بدهی دولت

چهار مرحله تغییر رویکرد در قبال روش‌های پرداخت بدهی در نگاه قانون‌گذار وجود دارد. در دهه هفتاد و هشتاد، در برنامه‌های توسعه و بودجه‌های سنواتی واگذاری شرکت‌های دولتی و تبادل بدهی برای تسویه بدهی مدنظر بود. دومین تغییر رویکرد در دهه هشتاد، تبدیل بدهی به سهام بورسی و واگذاری سهام شرکت‌ها براساس سیاست‌های اصل چهل و چهارم قانون اساسی جای خود را در روش‌های پرداخت

بررسی وضعیت و چالش‌های اقتصاد جهان و ایران قبل و بعد از شیوع کرونا

روزبه بالونزاد

پژوهشکده امور اقتصادی

ساختارهای اقتصادی

موضوع تخصصی

امتیاز شورای علمی

نظر شورای علمی

با اینکه پژوهش تلفیقی از گزارش‌های مختلف جهانی است، اما متن روانی دارد. به نظر می‌رسد در روش‌شناسی از روش توصیفی - تحلیلی استفاده شده است. پیشنهادات خوبی برای چالش‌های اقتصادی در مواجهه با کرونا در آن داده شده است.

●● ضرورت و اهداف پژوهش

پس از شیوع ویروس کرونا در کنار نگرانی‌هایی که برای سلامت و بهداشت در جهان به وجود آمد، اغلب کارشناسان و تحلیلگران اقتصادی نگران به هم خوردن وضعیت اقتصاد جهان و معیشت خانوارها بودند. در این میان، صندوق بین‌المللی پول، بانک جهانی و سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه برای کنترل تبعات اقتصادی شیوع ویروس کرونا پیش‌بینی‌های مختلفی در این شرایط ارائه داده‌اند.

در شرایط شیوع کرونا، چشم‌انداز رشد اقتصاد جهانی بسیار مبهم است. این امر بدون شک، چالشی اساسی در مسیر ریشه‌کنی فقر، افزایش استانداردهای زندگی و خلق فرصت‌های شغلی جدید است. بنابراین ضروری است با بررسی پیش‌بینی تعدادی از مؤسسات معتبر بین‌المللی مانند سازمان همکاری و توسعه اقتصادی و مرکز مطالعاتی مکنزی و صندوق بین‌المللی پول از اثرات اقتصادی کرونا آگاه شد و برای مواجهه با این اثرات به دنبال راهکار بود.

●● چشم‌انداز اقتصاد جهانی

تنش‌های تجاری و نااطمینانی‌های سیاستی در سال ۲۰۱۸، وضعیت اقتصادی را بدتر کرد. این امر بدون شک، مانعی جدی در مسیر ریشه‌کنی فقر، بهبود استانداردهای زندگی و خلق فرصت‌های شغلی و در نهایت دستیابی به اهداف برنامه توسعه پایدار به شمار می‌آید. در ادامه وضعیت شاخص‌های اقتصاد جهان براساس گزارش سازمان ملل شرح داده می‌شود.

●● رشد اقتصادی

پیش از شیوع ویروس کرونا، نرخ رشد جهانی اقتصاد، در سال ۲۰۱۹ معادل ۲.۳ درصد برآورد شد که پایین‌ترین رشد پس از بحران مالی سال ۲۰۰۹-۲۰۰۸ محسوب می‌شود. همچنین میانگین نرخ رشد ناخالص جهانی نیز با افزایش اندکی طی سال‌های ۲۰۲۰ و ۲۰۲۱ به ترتیب ۲.۵ درصد و ۲.۷ درصد پیش‌بینی شده است. پس از شیوع ویروس کرونا برآوردهای سازمان همکاری و توسعه اقتصادی و صندوق بین‌المللی پول حاکی از کاهش نرخ رشد اقتصاد جهان به ترتیب ۱.۵ درصد و منفی ۳ درصد در سال ۲۰۲۰ است.

●● تورم

پیش از شیوع ویروس کرونا، در اقتصادهای توسعه‌یافته انتظار می‌رفت همچنان روند کاهشی تورم ادامه یابد. در کشورهای در حال توسعه، میانگین تورم در سال ۲۰۱۹ با پایداری همراه بود. به عقیده اقتصاددانان با شیوع ویروس کرونا و دامنه‌دار شدن و تشدید نگرانی‌ها از شیوع این بیماری، بی‌ثباتی‌ها افزایش خواهد یافت و به اقتصاد جهانی آسیب جدی

شیوع ویروس کرونا خسارت‌های جبران‌ناپذیری بر اقتصاد جهانی و به تبع آن بر اقتصاد ایران وارد کرده است. از آنجایی که شیوع این بیماری در سطح جهانی غیرمنتظره بوده، چشم‌انداز اقتصاد جهانی را در هاله‌ای از ابهام فرو برده است.

هر ساله، سازمان‌های بین‌المللی مانند سازمان ملل، بانک جهانی و سازمان همکاری و توسعه اقتصادی در گزارشاتی وضعیت اقتصادی جهان در سال گذشته و سال پیشرو بررسی می‌کنند.

مطالعه این گزارش‌ها می‌تواند به اقتصاددانان و سیاستگذاران جهت برنامه‌ریزی و پیدا کردن درک درستی از آینده اقتصادی جهان کمک شایانی کند.

درآمدهای مالیاتی به واسطه آن»، «تشدید رکود بخش خدمات ناشی از شیوع کرونا»، «کاهش تقاضای جهانی محصولات معدنی و افت بهای فلزات جهانی»، «رکود شدید تولید و کاهش سطح تقاضای مصرفی اقتصاد داخلی کشور به دلیل کاهش قدرت خرید مردم»، «افزایش هزینه‌های دولت ناشی از مجموع وقایع اخیر شیوع ویروس کرونا» و «افزایش نرخ ارز» اشاره کرد.

در این راستا، دولت می‌بایست برای غلبه بر شیوع ویروس کرونا و پیامدهای ناخوشایند اقتصادی آن مجموعه‌ای از اقداماتی در دستور کار خود قرار دهد. یکی از اقدامات پیشنهادی به‌کارگیری ابزارهای مناسب و مؤثر در حوزه سلامت عمومی برای جلوگیری از شیوع و گسترش ویروس کرونا است. همچنین دولت باید با افزایش سرمایه‌گذاری برای تقویت تقاضای کل با اتکا به بازار سرمایه جهت خروج از رکود اقدام کند. دولت می‌تواند با اعطای اعتبار به بانک‌ها و تزریق منابع به آن‌ها ظرفیت قدرت اعتباردهی بانک‌ها را برای وام‌دهی افزایش دهد. با توجه به محدودیت منابع دولت و همچنین یکسان نبودن شرایط بنگاه‌ها و کسب‌وکارها در منتفع یا متضرر شدن از شرایط فعلی، لازم است برای برخی تخفیفات یا بخشش‌های مالیاتی، بیمه‌ای یا بانکی شروطی در نظر گرفته شود.

جمع‌بندی

با شیوع ویروس کرونا می‌توان گفت اقتصاد جهانی با چالش‌های ساختاری و کلان اقتصادی از جمله پیش‌بینی رشد اقتصادی منفی، شوک تورم منفی و افزایش بیکاری روبه‌رو است. در این پژوهش چشم‌انداز اقتصاد جهان و ایران پیش و پس از شیوع ویروس کرونا بررسی شد و به اقداماتی اشاره گردید که دولت‌ها باید برای غلبه بر شیوع ویروس کرونا و پیامدهای ناخوشایند اقتصادی انجام دهند. با در نظر داشتن این موارد می‌توان گفت شرایط دشوار کنونی اقتصاد جهانی، سیاست‌های پیشگیرانه و سرنوشت‌ساز را می‌طلبد. از جمله وظایف، اقدامات و توصیه‌های بانک‌های مرکزی، بانک جهانی، سازمان توسعه و همکاری اقتصادی برای کنترل تبعات اقتصادی شیوع ویروس کرونا می‌توان به تسهیل و کاهش هزینه استقراض، تزریق نقدینگی در بازارهای مالی و اعطای برخی تخفیفات یا بخشش‌های مالیاتی، بیمه‌ای یا بانکی اشاره کرد.

درباره پژوهش

این مطالعه در پژوهشکده امور اقتصادی با همکاری روزبه بالونژاد، مزگان رفعت میلانی و شقایق شجری‌پور در سال ۱۳۹۹ انجام شده است.

خواهد زد. همچنین صندوق بین‌المللی پول پیش‌بینی کرده است که نرخ تورم در ایران که در سال ۲۰۱۹، ۴۱.۱ درصد بوده است، در دو سال آینده روندی نزولی خواهد داشت. به طوری که در سال ۲۰۲۰ نرخ تورم ۳۴.۲ درصد و در سال ۲۰۲۱ برابر با ۳۳.۵ درصد خواهد بود.

بازار کار

در گزارش سازمان ملل در سال ۲۰۲۰ که پیش از شیوع کرونا منتشر شده، به کیفیت بسیار پایین اشتغال به ویژه برای اقشار آسیب‌پذیر، اشتغال غیررسمی و دستمزدهای معیشتی توجه شده است. در این گزارش پیش‌بینی شده بود که روند اشتغال جهانی در سال ۲۰۱۹ مثبت باشد. اما بحران ویروس کرونا اختلال اقتصادی گسترده‌ای ایجاد کرد به گونه‌ای که ۳٫۳ میلیارد نفر از نیروی کار جهانی تحت تأثیر قرار داده است. با توجه به مطالعات سازمان بین‌المللی کار، در حال حاضر، ویروس کرونا با تعطیلی‌های کامل یا جزئی مشاغل، تقریباً ۲٫۷ میلیارد کارگر را تحت تأثیر قرار داده است که این تعداد ۸۱ درصد از نیروی کار جهان را شامل می‌شود.

جریان‌های مالی جهانی

مطالعات سازمان ملل پیش از شیوع ویروس کرونا نشان می‌دهد که با تغییر سریع سیاست‌های تجاری در سال ۲۰۱۹، بازارهای مالی جهانی بخش‌هایی از نوسانات شدید را تجربه کردند. براساس گزارش این سازمان، در سال ۲۰۱۹، جریان خالص سرمایه به سمت اقتصادهای نوظهور کاملاً پایدار بود و ورود سرمایه به اقتصادهای نوظهور در بحران‌ها به دلایلی مانند چشم‌انداز رشد ضعیف، افزایش بدهی یا عدم اطمینان سیاسی بالا کاهش چشمگیری داشت. براساس گزارش صندوق بین‌المللی پول، پس از شیوع ویروس کرونا بازارهای سهام سریع‌ترین سقوط در تاریخ را از زمان اوج خود تجربه کردند. در اوایل ماه مارس سال ۲۰۲۰، عدم موفقیت کشورهای اوپک در توافق برای کاهش تولید، جهت حفظ پایداری قیمت نفت در مقابل کاهش تقاضای جهانی، باعث بیشترین سقوط در قیمت‌ها شد. براساس پیش‌بینی این صندوق انتظار می‌رود با توجه به شرایط سخت اقتصادی برای اقتصادهای پیشرفته و نوظهور، بازار برای نیمه اول سال ۲۰۲۰ همچنان پابرجا بماند. مطابق با پیش‌بینی مسیر همه‌گیری ویروس کرونا، برآورد می‌شود شرایط مالی در نیمه دوم سال ۲۰۲۰ بهبود یابد.

چشم‌انداز اقتصاد ایران در سال ۲۰۲۰ و ارائه توصیه‌های سیاستی

در زمینه چشم‌انداز اقتصاد ایران در سال ۲۰۲۰ می‌توان گفت که «وابستگی توسعه اقتصادی ایران به بازارهای جهانی نفت»، «اتخاذ تصمیمات اتفاقی و خارج از یک راهبرد منسجم»، «فرآیند زمان‌بر به‌روزرسانی ساختاری و فناوری‌ها»، «سیاست‌های حمایت‌گرایانه»، «وام‌های معوقه بانکی»، «نامناسب بودن فضای کسب‌وکار برای ورود سرمایه‌گذار خارجی» و «تأمین مالی تجاری» از جمله چالش‌هایی است که اقتصاد ایران با آن مواجه است.

با شیوع ویروس کرونا این چالش‌ها افزایش یافت که از آن‌ها می‌توان به «تشدید حلقه تحریم‌های آمریکا و تحدید منابع ارزی کشور»، «تداوم کاهش قیمت نفت، مشتقات نفتی و محصولات پتروشیمی به دلیل رکود جهانی»، «زیان‌های اقتصادی ناشی از شیوع ویروس کرونا و کاهش

ارزیابی عملکرد ستاد اقتصاد مقاومتی جهت تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی

سید بهزاد بقبای

اندیشکده اقتصاد مقاومتی

●● ضرورت و اهداف پژوهش

رهبر انقلاب طی دیداری که در شهریورماه سال ۱۳۸۹ با جمعی از کارآفرینان داشتند، برای اولین بار کلیدواژه اقتصاد مقاومتی را مطرح نمودند. در واقع اقتصاد مقاومتی مطرح شد تا مهم‌ترین نیاز کشور در حال و آینده یعنی ایجاد یک اقتصاد مقاوم، قدرتمند و پیشرو، با توان دوچندان نسبت به گذشته دنبال شود. این هدف بدون حضور همه ارکان نظام از مسئولین دست‌اندرکار گرفته تا عموم مردم، محقق نخواهد شد. نیاز جمهوری اسلامی ایران به چنین اقتصادی، تنها متوجه شرایط تحریم نبوده و تحقق آن برای پیشرفت و تقویت کشور در بعد اقتصادی، در هر شرایطی ضروری و از اولویتهای اصلی است. در این پژوهش با بررسی اقدامات ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی و دستگاه‌های مختلف کشور، میزان تحقق اقتصاد مقاومتی سنجیده می‌شود.

●● ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی و بسته‌های

حمایتی

بر اساس فرمایش رهبر انقلاب، ماموریت‌های محوله به ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی شامل «فرماندهی اقتصاد از فکر تا عمل»، «انجام کارهای فوق‌العاده اقتصادی» و «پایش‌گری و نظارت بر اقدامات دستگاه‌ها» است. بنابراین می‌توان گفت که ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی در میان دستگاه‌های اقتصادی و نهادهای موجود، مسئولیت «فرماندهی اقتصاد ایران» را بر عهده دارد و باید زمینه تحقق اقتصاد مقاومتی را از این طریق فراهم آورد. هرچند سازوکار مشخصی برای نظارت بر اقدامات دستگاه‌ها در اقتصاد مقاومتی توسط ستاد طراحی شده، اما تاکنون گزارشی در خصوص وضعیت عملکرد دستگاه‌ها بر اساس آن ارائه نشده است. به طور کلی، اقدامات انجام شده توسط این ستاد به شرح زیر است:

●● حمایت از توسعه صادرات غیرنفتی

ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی در سال ۱۳۹۵ دو بسته حمایت از توسعه صادرات غیرنفتی را به دستگاه‌ها ابلاغ نمود. این بسته‌های حمایتی یک‌ساله به طور کلی به سه بخش «منابع مالی پیش‌بینی شده»، «شرایط بهره‌مندی از مشوق‌ها» و «دیگر حمایت‌ها» تقسیم‌بندی می‌شوند و منابع مالی آن‌ها از سه محل «صندوق توسعه ملی»، «بانک مرکزی» و «منابع بودجه‌ای» در نظر گرفته شده است. انتشار چنین بسته‌هایی برای حمایت از صادرات و عمل به بندهای آن‌ها، اقدامی مفید جهت افزایش صادرات غیرنفتی کشور است. در مجموع، ارائه وام به خریداران خارجی کالاهای ایرانی، توجه به مشوق‌های غیرنقدی در حمایت از صادرات و استفاده بیشتر و بهتر از منابع بانکی، به

ساختارهای اقتصادی

موضوع تخصصی

امتیاز شورای علمی

نظر شورای علمی

گزارش کامل و جامعی ارائه شده است. متن یکدستی دارد که خواننده به راحتی می‌تواند با موضوع ارتباط بگیرد. پیشنهادات پژوهش خوب است اما بهتر بود با جزئیات بیشتری مطرح می‌شد.

ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی باید از طریق فرماندهی اقتصاد کشور زمینه ایجاد اقتصاد مقاومتی را برای پیشرفت و تقویت بعد اقتصادی کشور فراهم کند. بسته‌های حمایتی تصویب و ابلاغ شده توسط این ستاد با وجود نقاط قوت، نیازمند تغییراتی برای بهبود عملکرد است. بر اساس ارزیابی عملکرد ۱۰ دستگاه، وزارت جهاد کشاورزی بیشترین انطباق را با «اقدامات جهشی و اولویت‌دار» اقتصاد مقاومتی دارد و میانگین عملکرد این دستگاه‌ها برای تحقق اقتصاد مقاومتی ۱۸,۳ از ۱۰۰ بوده است. بنابراین ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی برای پیشبرد اهداف خود، باید پروژه‌های این دستگاه‌ها را بازتعریف کند.

دستگاه در ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی، مورد ارزیابی قرار می‌گیرند. نتایج نشان می‌دهد که وزارت جهاد کشاورزی به عنوان شاگرد اول اقتصاد مقاومتی با نمره ۴۳٫۴ از ۱۰۰ در صدر جدول قرار دارد و پروژه‌های تعریف شده ستاد برای این دستگاه، بیشترین انطباق را با «اقدامات جهشی و اولویت‌دار» اقتصاد مقاومتی دارد.

همچنین میانگین نمره اقتصاد مقاومتی این ۱۰ دستگاه‌ها برابر ۱۸٫۳ است. بنابراین ضروری است ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی، اقداماتی جهشی و اولویت‌دار برای هر یک از این دستگاه‌ها بازتعریف کند. در غیر این صورت، تحقق اقتصاد مقاومتی در کشور با چالش مواجه می‌شود. این موضوع مورد توجه پژوهش حاضر بوده است. رتبه‌بندی این دستگاه‌ها بر اساس بیشترین نمره اقتصاد مقاومتی به شرح زیر است:

- ۱) وزارت جهاد کشاورزی؛
- ۲) وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی؛
- ۳) سازمان برنامه و بودجه و سازمان امور اداری و استخدامی کشور؛
- ۴) وزارت صنعت، معدن و تجارت؛
- ۵) وزارت نفت؛
- ۶) وزارت راه و شهرسازی؛
- ۷) وزارت نیرو؛
- ۸) وزارت امور اقتصادی و دارایی؛
- ۹) بانک مرکزی؛
- ۱۰) وزارت امور خارجه.

جمع‌بندی

ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی زمینه‌ساز ایجاد اقتصاد مقاومتی در کشور است و فرماندهی اقتصاد ایران را بر عهده دارد. بسته حمایت از صادرات غیرنفتی این سازمان با اضافه کردن مواردی چون، ایجاد ضمانت اجرا برای بسته‌ها، اعطای وام ریالی به خریداران کالاهای ایرانی، استفاده بهینه از منابع صندوق توسعه ملی بهبود می‌یابد. همچنین بررسی‌ها بیانگر آن است که حمایت تسهیلات محور که در بسته‌های «توسعه اشتغال پایدار» و «برنامه اشتغال فراگیر» دنبال شد، اثر بخش نخواهد بود. ارزیابی عملکرد ۱۰ دستگاه دولتی نشان می‌دهد که ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی برای تحقق اقتصاد مقاومتی باید پروژه‌های این دستگاه‌ها را بازتعریف کند.

درباره پژوهش

این مطالعه در اندیشکده اقتصاد مقاومتی و توسط سید بهزاد بقایی در سال ۱۳۹۶ انجام شده است.

طور خاص نقاط قوت این بسته‌ها محسوب می‌شوند. با وجود مزیت‌های فراوان، این بسته‌ها به تنهایی برای بهبود وضعیت صادرات غیرنفتی کشور کفایت نمی‌کند. در ادامه به برخی از نقاط ضعف این دو بسته اشاره می‌شود:

- ابلاغ دیر هنگام بسته‌های حمایتی؛
 - عدم انتشار گزارش عملکرد و اطلاع‌رسانی نتایج اجرای بسته؛
 - عدم بهبود بسته جدید نسبت به بسته قبلی؛
 - نداشتن ضمانت اجرا؛
 - عدم توجه به مشکلات اصلی صادرکنندگان کالاهای ایرانی.
- برای رفع نقاط ضعف موجود و همچنین بهبود عملکرد بسته‌های حمایت از توسعه صادرات غیرنفتی، اقدامات زیر به ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی پیشنهاد می‌شود:
- ایجاد ضمانت اجرا برای بسته‌ها؛
 - اعطای وام ریالی به خریداران خارجی کالاهای ایرانی؛
 - استفاده بهینه از منابع صندوق توسعه ملی؛
 - راه‌اندازی «صندوق حمایت از صادرات» و تأمین منابع از محل واردات؛
 - اولویت‌بندی در حمایت‌های صادراتی؛
 - توجه به نیازهای اساسی صادرکنندگان کالا و رفع موانع آن‌ها؛
 - ایجاد شرکت‌های مدیریت صادرات.

مصوبات اشتغال

ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی آبان‌ماه سال ۱۳۹۵ بسته حمایت از «توسعه اشتغال پایدار» را در راستای مردمی‌کردن اقتصاد و حداکثرسازی مشارکت اقتصادی و برای بهره‌برداری از مزیت‌های رقابتی و نسبی ایران با اولویت مناطق روستایی تصویب کرد. این ستاد همچنین در تیرماه سال ۱۳۹۶، «برنامه اشتغال فراگیر» را با هدف ایجاد ۹۷۰ هزار شغل در سطح کشور به دستگاه‌ها ابلاغ کرد. بررسی‌ها نشان می‌دهد که مبنای هر دو مصوبه، اعطای تسهیلات است. این مبنای که طی سه دهه در طرح‌های اشتغال‌زایی دولت‌های گذشته نیز وجود داشته است، در ایجاد اشتغال نتیجه‌بخش نخواهد بود. مسئله اشتغال با مناسب‌سازی محیط کسب‌وکار و رونق تولید ملی از طریق فعال شدن کوکوموتیوهای اقتصادی حل می‌شود و اعطای تسهیلات باید آخرین مرحله از زنجیره اشتغال‌زایی باشد.

در اواخر فروردین ماه سال جاری، ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی، ۲۰۲ تکلیف برای رونق تولید و اشتغال به ۲۴ دستگاه ابلاغ نمود. این تکالیف در قالب ۵ بسته طراحی شده و موارد قابل توجهی را شامل می‌شود. اما عمده تکالیف تعیین شده، نه از جنس «اقدام اجرایی» بلکه از جنس «ارائه برنامه»، «طراحی سازوکار»، «تدوین مدل»، «شناسایی مسائل و راه‌حل‌ها»، «پیشنهاد راهکار» و «تهیه گزارش» است. در واقع این موارد، بایستی تبدیل به پروژه شود تا در دستور کار دستگاه اجرایی قرار بگیرد؛ در غیر این صورت، بیگیری و اجرای آن با ابهام مواجه است. بررسی‌ها نشان می‌دهد که در سال جاری، این تکالیف چندان مورد توجه قرار نگرفته و دستگاه‌ها تاکنون گزارشی در خصوص اقدامات خود در این زمینه ارائه نکرده‌اند.

ارزیابی عملکرد دستگاه‌های منتخب

در این پژوهش ۱۰ دستگاه که نقش اثرگذار و قابل توجهی در تحقق اقتصاد مقاومتی دارند، تعیین شده و بر اساس ۹۵ اقدام «جهشی و اولویت‌دار» اقتصاد مقاومتی و مقایسه آن با پروژه‌های مصوب هر

بررسی نحوه نقش آفرینی دولت در پیشرفت و توسعه اقتصادی

اندیشکده راهبردی توسعه محسن محمدی ایوانکی

ساختارهای اقتصادی

موضوع تخصصی

امتیاز شورای علمی

نظر شورای علمی
پژوهش به لحاظ موضوعی بسیار خوب بود. در تحلیل‌ها برخی ادبیات مشخص و جدید حوزه دولت، مانند دولت تنظیم‌گر و یا دولت نولیبرال و... اگر دیده می‌شد به جامع بودن آنها کمک می‌کرد.

ضرورت و اهداف پژوهش

علی‌رغم برخورداری ایران از موقعیت جغرافیایی و منابع سرزمینی منحصر به فرد، تا به امروز، آنگونه که شایسته بوده از این ظرفیت‌ها در مسیر رشد و توسعه اقتصادی استفاده نشده است. تقریباً تمامی اقتصاددانان در زمینه توسعه بر این اعتقاد هستند که بدون حضور و نقش آفرینی دولت در اقتصاد، امکان توسعه کشورها وجود ندارد. اگر حضور و نقش آفرینی دولت در اقتصاد در زمان و حد مناسب واقع نشود، اثرگذاری صحیح را نخواهد داشت. بنابراین ضروری است که نقش دولت در اقتصاد بررسی شود. مسئله اصلی کم یا زیاد بودن نقش دولت در اقتصاد نیست بلکه مسئله، نقش آفرینی بهینه دولت در اقتصاد است.

مبانی نظری کارکردهای اقتصادی دولت

در عرصه سیاستگذاری اقتصادی نوعی افراط و تفریط وجود دارد. سیاستگذاران این حوزه فقط به یکی از گزاره‌های مبانی دینی اقتصاد، انباشت دانش اقتصاد و تجربیات اجرایی باور دارند. در حالی که در عرصه سیاستگذاری اقتصادی کشور، باید در راهی میانی حرکت کرد و از هر سه منبع فوق بهره‌برداری مفید داشت. انسان موجودی با بازدهی بسیار بالاست که البته سطح بازدهی او، بستگی مستقیم به شرایطی دارد که در آن قرار می‌گیرد. از این رو، باید به دنبال طراحی شرایطی بود که علاوه بر قراردادن افراد در جایگاه متناسب با ظرفیت‌ها و استعدادها درونی آن‌ها، شرایطی متناسب نیز برای رشد و پرورش آنها وجود داشته باشد. بدین طریق عدالت برقرار می‌شود.

دولت و اقتصاد

دیدگاه‌های مختلفی در قرن‌های هجدهم و نوزدهم درباره نقش دولت در اقتصاد وجود داشته است. برای مثال، دیدگاه غالب در قرن هجدهم آن بود که دولت باید به طور فعال تجارت و صنعت را تشویق کند. در حال حاضر، در آمریکا دولت نقش مهمی را، به عنوان مکمل بازار، ایفا می‌کند. در کل، مداخله دولت در اقتصاد باید به گسترش عدالت و بالابردن آسایش افراد جامعه منجر شود. در این زمینه، هم در مبانی دینی اقتصاد و هم در دانش مکاتب اقتصادی جهان بحث‌های زیادی وجود دارد.

در نظام اقتصادی اسلام، دولت‌ها باید به فکر مصالح بلندمدت مردم باشند و در آن راستا، برنامه‌ریزی و سیاستگذاری کنند. بنابراین برای تبیین وظایف دولت هم باید به گذشته و هم به آینده توجه داشت. وظایف سنتی

با اینکه ظرفیت‌های بسیاری برای توسعه و پیشرفت اقتصادی در کشور وجود دارد اما از این ظرفیت‌ها استفاده صحیحی نمی‌شود. یکی از مهمترین وظایف دولت‌ها زمینه‌سازی و کمک به اقتصاد برای حرکت دادن آن به سمت توسعه و پیشرفت است. دولت‌ها با داشتن ابزارهای تشویق و تنبیه می‌توانند در اقتصاد نقش آفرینی کنند و مسیر را برای توسعه و پیشرفت کشور هموار سازند. با این وجود، دولت‌ها در این زمینه موفقیت چندانی به دست نیاورده‌اند. در اینجا لازم است این نکته ذکر شود که منظور از نقش آفرینی دولت، میزان دخالت دولت در اقتصاد نیست بلکه مقصود، نقش آفرینی بهینه دولت در اقتصاد است.

دولت‌ها شامل امنیت، نظم، خدمات عمومی و توسعه می‌شود. امروزه دولت‌ها نیز متعهد بر وظایف سنتی خود هستند اما اجرای آن‌ها را به صورت غیرمستقیم انجام می‌دهند. هدایتگری و خلق فرصت‌ها برای افراد جامعه دو وظیفه اصلی دولت مدرن به شمار می‌رود. قاعده‌گذاری و سوق دادن کل اقتصاد در مسیر توسعه، ویژگی منحصر به فرد یک دولت است که متأسفانه در کشور ما مورد غفلت قرار گرفته است. به عنوان مثال، تصدی‌گری دولت در اقتصاد نتایج منفی به دنبال داشته است. عدم تصدی‌گری دولت به معنی سپردن صنایع حساس و مهم کشور به بخش خصوصی نیست. دولت پس از واگذاری، باید بخش خصوصی یا عمومی را به سوی اهداف توسعه‌ای مدنظر خود سوق داد. همچنین باید گفت پروژه‌های جدید بدون استفاده از منابع بانکی و سرمایه‌ای شکل نخواهند گرفت و در این زمینه رانت خلق پول دولت بسیار موضوعیت دارد؛ دولت در این زمینه نیز باید حضور فعال داشته باشد.

● دولت و وضع قوانین اقتصادی

قانون‌گذاری سه مرحله تدوین، اجرا و تضمین را در کنار یکدیگر شامل می‌شود. مشکلات کشور در زمینه‌های حقوقی مربوط به هر سه مرحله فوق و متأثر از تمامی قوا است. از سوی دیگر، نظام قانون‌گذاری مانند یک سیستم نیست که اجزای آن هم‌راستا و قوام‌دهنده یکدیگر عمل کنند. در زمینه حل مسائلی که به این دلایل به وجود آمده‌اند، توصیه‌هایی به سیاستگذاران و دولت‌ها ارائه می‌شود:

- در بسیاری از موارد، قانون‌گذاری به وسیله کارشناسان مفیدتر از قانون‌گذاری در قوه مقننه است؛ لذا باید زمینه مداخله بیشتر کارشناسان را فراهم آورد.
- قانون‌گذاری باید به صورتی باشد که گشایش برای کسب‌وکارها ایجاد کند، نه اینکه سبب انسداد آن‌ها شود.
- ثبات قوانین مسئله‌ای است که عدم اطمینان‌ها را در فضای اقتصادی کاهش می‌دهد.
- قانون‌گذاری باید مسئله‌محور باشد و هر قانونی برای حل یک مسئله عینی وضع شود.

جمع‌بندی

اقتصاد ایران علی‌رغم داشتن ظرفیت‌های بسیار هنوز به توسعه و پیشرفت قابل قبولی نرسیده است. یکی از ویژگی‌های دولت، قاعده‌گذاری و سوق دادن کل اقتصاد در مسیر توسعه است. بنابراین ضروری است نقش دولت در توسعه و پیشرفت اقتصاد تبیین شود. این پژوهش با بررسی مبانی نظری کارکردهای دولت‌ها در اقتصاد و تبیین نحوه دخالت آنها به کمک ابزار قدرتی که در اختیار دارند در تلاش است تا به دولت‌ها یادآور شود که اگر حضور و نقش‌آفرینی دولت در اقتصاد در زمان و به اندازه مناسبی نباشد، اثرگذاری صحیح را نخواهد داشت. دولت‌ها می‌توانند با استفاده از سیستم تشویق و تنبیه، موضوعاتی را که برای جامعه نفع بیشتری دارد گسترش دهند. بنابراین نباید از نقش مهم دولت‌ها در پیشرفت و توسعه اقتصادی غافل شد.

درباره پژوهش

این مطالعه در اندیشکده راهبردی توسعه و توسط محسن محمدی ایوانکی در سال ۱۳۹۹ انجام شده است.

● ابزارهای اعمال قدرت دولت

دولت‌ها باید به وسیله سیاست‌های تشویقی و تنبیهی به مرور، موضوعاتی را گسترش دهند که برای جامعه منفعت بیشتری دارد. ابزارهای اعمال قدرت و مداخله دولت شامل هزینه و استخدام، اجبار و استفاده از قوای قهری، تبلیغات و فرصت‌سازی است.

● دولت و مسئله هزینه

توانایی دولت در کنترل هزینه‌های زندگی مردم، یکی از نشانه‌های قوت آن دولت است. از جمله راهکارهای کاهش این هزینه‌ها، تبدیل هزینه به درآمد است. این راهکار با استفاده از تغییر نگرش و مسیره‌های اجرایی ایجاد می‌شود. به طوری که بسیاری از وظایف دولت جهت نظم‌بخشیدن به جامعه از قبیل اعطای مجوز و... باید برای دولت درآمدزا باشد. از سوی دیگر، باید این دو مورد در اولویت دولت باشد؛ یکی کاهش قیمت تمام‌شده از طریق افزایش بهره‌وری و دوم تخصیص بخشی از امتیازاتی که در اختیار دولت است. زیرا هرچه هزینه تمام‌شده برای مصرف‌کننده کمتر شود، مازاد بودجه خانوار ایجاد می‌شود و رفاه افراد افزایش خواهد یافت.

● دولت و توسعه

در حال حاضر، مقوله توسعه و پیشرفت به یک ضرورت برای مسئولین کشور تبدیل شده است و این موضوع را مقام معظم رهبری نیز پیگیری می‌کنند. طرح موضوع الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت فارغ از نتایج آن، بسیار هوشمندانه است. مسئله رشد جمعیت، رشد دانش و آگاهی مردم، رشد توقعات و فشارهای خارجی باعث شده است مسئولین در امر توسعه تحت فشار قرار گیرند. از سوی دیگر، ایران به لحاظ سرزمینی در موقعیتی منحصر به فرد است. از این رو، با توجه به میزان درآمد نفتی، طبیعت رانته را در اختیار دولت قرار داده است. در مقابل دولت رانته، دولت کارآفرین وجود دارد. منشأ اصلی درآمد دولت کارآفرین مالیات است و سطح پاسخگویی به مردم در این دولت بالا است. در حالی که درآمد دولت رانته، رانته‌های سرزمینی است.

۱۰ نیروی پیشران شامل «نفت و گاز»، «صنایع پالایشی و پتروشیمیایی»،

امکان سنجی حمایت از کالای داخلی از طریق اعطای کارت

خرید به مستمیری بگیران

حسن یحیوی

موسسه عالی پژوهش
تأمین اجتماعی

تولید و کسب و کار

موضوع تخصصی

امتیاز شورای علمی

این پژوهش از منظر

نظر شورای علمی

خودش به خوبی توانسته بود راه حلی برای کمک به تولید داخلی ارائه دهد. توجه به جزئیات و ارزیابی راهکارهای داده شده در آن تحسین برانگیز است.

●● ضرورت و اهداف پژوهش

تحقق حمایت از کالای ایرانی نیازمند ایجاد زمینه‌ها و شرایط لازم است که این زمینه‌ها و شرایط را می‌توان از بُعد عرضه (کلان و سطح بنگاه)، تقاضا و محیط نهادی نیز بررسی کرد. در بعد تقاضا، اصلاح الگوی مصرف به نفع کالاهای داخلی، بهبود نظام توزیع ثروت و درآمد از مهمترین اقدامات است. این پژوهش با تمرکز بر بعد تقاضا، امکان‌پذیری هدایت حداقل بخشی از تقاضای مستمیری‌بگیران را به سمت مصرف کالاهای ایرانی بررسی می‌کند. شایان ذکر است در این پژوهش، شهر تهران به عنوان پایلوت مدنظر قرار گرفته است؛ چراکه می‌توان از ظرفیت‌های فروشگاه‌های شهروند به علت تمرکز در تهران استفاده کرد، همچنین حجم بالایی از مشتریان و مستمیری‌بگیران در تهران زندگی می‌کنند، توزیع جغرافیایی در این شهر مناسب بوده و سهم بالایی از بازار خرده‌فروشی در این شهر است.

●● توزیع فراوانی و میزان مستمیری دریافتی انواع

مستمیری‌بگیران

متوسط مستمیری بازنشسته سازمان تأمین اجتماعی برابر با ۱۲.۷ میلیون ریال در اسفندماه سال ۱۳۹۵ بوده است. این رقم برای از کارافتادگان و فوت‌شدگان به ترتیب برابر با ۷.۶ میلیون و ۹ میلیون ریال بوده است. به بیان دیگر، در سال ۱۳۹۵ از مجموع ۲.۵ میلیون نفر مستمیری‌بگیر، ۱۲.۴ درصد کمتر از حداقل دستمزد، ۴۳.۳ درصد معادل حداقل دستمزد، ۲۷.۳ درصد بین حداقل و دو برابر حداقل دستمزد و ۱۷ درصد بیش از دو برابر حداقل دستمزد، مستمیری دریافت کرده‌اند.

●● بودجه خانوار شهری

براساس آمارها در سال ۱۳۹۵ یک خانوار شهری مجموعاً ۲۹۰ میلیون ریال هزینه، شامل ۷۷ درصد غیرخوراکی و ۲۳ درصد خوراکی و دخانی داشته است. البته توزیع این سهم‌ها در هر یک از دهک‌های درآمدی متفاوت است و بررسی متوسط دریافتی مستمیری‌بگیران نشان می‌دهد که به طور متوسط، مستمیری‌بگیران در دهک سوم قرار دارند.

همچنین در مجموع، ۸۱ درصد از مستمیری‌بگیران در دهک‌های دوم، سوم و ششم قرار می‌گیرند. بررسی این دهک‌ها نشان می‌دهد الگوی توزیع هزینه‌ها در این دهک‌ها همراه با کمی تفاوت‌ها، مشابه با الگوی متوسط دهک‌ها است.

حمایت از کالای تولید داخل موجب رونق فضای کسب‌وکار، توسعه بازار اشتغال و کاهش رکود

اقتصادی می‌شود و به تحقق اقتصاد مقاومتی کمک می‌کند. افزایش تولید داخلی و حمایت از کالای ایرانی نیازمند ایجاد زمینه‌ها و شرایط لازم در ابعاد مختلف اقتصاد در هر دو طرف عرضه و تقاضا است. از جمله راه‌های افزایش تولید داخلی، کمک به افزایش تقاضای کالای ایرانی و حمایت از تولیدکنندگان از طریق افزایش سبد هزینه‌های خانوار از سهم کالاهای داخلی است. یکی از راه‌های افزایش سبد هزینه‌های خانوار از سهم کالاهای داخلی هدایت حداقل بخشی از تقاضای مستمیری‌بگیران به سمت مصرف کالاهای ایرانی است.

●● شناسایی کالاهای تولید داخل در بودجه خانوار

نتایج بررسی‌ها نشان می‌دهد که «بیسکویت، کیک و ویفر»، «غلات»، «گوشت دام»، «مرباها و شیرینی‌ها»، «چای، قهوه و کاکائو»، «چاشنی‌ها و سایر ترکیب‌های خوراکی»، «انواع نوشابه»، «مواد دخانی»، «ظروف، لوازم آشپزخانه و...»، «کالاها و لوازم مصرفی بی‌دوام و کم‌دوام منزل» از هزینه‌های یک خانوار شهری به شمار می‌آیند که مشابه داخلی دارند و در فروشگاه‌های شهروند نیز عرضه می‌شوند.

از آنجایی که سهم این اقلام در بودجه خانوار به طور متوسط ۱۰ درصد است، در صورتی که به طور متوسط ۱۰ درصد از مستمری ایشان به سمت کالاهای داخلی این فروشگاه‌ها هدایت شود، احتمالاً کمترین دخالت و تغییر در سبد مصرفی و نظام تخصیصی خانوار صورت خواهد پذیرفت.

●● سازوکارهای اجرایی پیشنهادی در اجرای طرح

در ابتدا باید سهم اقلام مربوطه از بودجه خانوار و نرخ آن - که باید برابر باشد با آن بخشی از مستمری که به این اقلام اختصاص دارد - مشخص شود و سازوکار این اختصاص نیز تعیین شود. سپس در مورد ایجاد انگیزه در مستمری‌بگیران برای شرکت در این طرح و سازوکار اختصاص مبالغ، پیشنهادهای مطرح می‌شود.

●● ارائه کارت خرید

اگر بخشی از این درآمد در یک کارت بلوکه و به کالاهای اساسی خانوار اختصاص داده شود و فروشگاه آن نیز مشخص شود، عملاً تغییراتی در میزان درآمد قابل دسترس، آزادی عمل در تخصیص درآمدها و نیز الگوی مصرف به وجود آمده است که این تغییرات احتمالاً می‌تواند تابع مطلوبیت خانوار را دچار اثرات منفی کند.

به منظور خنثی‌کردن این تغییرات پیشنهاد می‌شود کارتی ویژه در اختیار مستمری‌بگیران قرار بگیرد و هر کارت در اول هر فصل (هر ۳ ماه یک‌بار) به میزان ۱۰ درصد از مستمری ۳ ماه آتی، شارژ شود.

در این حالت، افراد به مبالغ بیشتری برای خرید دسترسی دارند. از سوی دیگر، سازمان تأمین اجتماعی نیز می‌تواند در انتهای هر فصل، با فروشگاه تسویه کند. با این کار هم مستمری‌بگیران به منابع بیشتری دسترسی خواهند داشت، هم برای شرکت در طرح تشویق می‌شوند و هم سازمان می‌تواند از امکان مدیریت نقدینگی بهتری برخوردار باشد.

●● استفاده از نرم‌افزار موبایلی

در حال حاضر، فروشگاه‌های شهروند اپلیکیشن تلفن همراه برای فروش اینترنتی دارند و در عین حال با ثبت کد ملی مشتریان در پایگاه داده خود، فهرستی از مشتریان خود را در اختیار دارند. از این دو امکانی که در این فروشگاه‌ها وجود دارد، می‌توان مستمری‌بگیران را در پایگاه مشتریان فروشگاه ثبت نام کرد و سپس با استفاده از اپلیکیشن مذکور، برای هر یک در بخش‌های تعیین شده، مبلغ اعتباری در نظر گرفت.

از این طریق مستمری‌بگیران هم می‌توانند خرید اینترنتی داشته باشند و هم می‌توانند با حضور در فروشگاه، هنگام پرداخت از اپلیکیشن تلفن همراه خود که به پایگاه مشتریان متصل است، از محل اعتباری که در اختیار دارند، هزینه‌های خود را پرداخت کنند. در این سازوکار اجرایی نیازی به صدور کارت فیزیکی نبوده و در صورت پیاده‌سازی، احتمالاً هزینه‌های کمتری (از محل عدم صدور کارت فیزیکی) را در بر خواهد داشت.

●● الزامات و زیرساخت‌های مورد نیاز

به منظور اجرای این طرح، درج برچسب جدید در تمامی کالاهای فروشگاه، اصلاح کدگذاری کالاها و تجهیز دستگاه‌های پایانه‌های فروش به سیستم‌های شناسایی کارت‌های مستمری‌بگیران، از تغییرات و زیرساخت‌های لازم در فروشگاه‌های هدف به شمار می‌آیند. کلیه این تغییرات هزینه‌های زیادی برای فروشگاه خواهد داشت و اجرای این طرح در صورت استقبال بالا، می‌تواند از محل افزایش فروش برای فروشگاه‌ها سود بیشتری داشته باشد.

●● اشکالات طرح پیشنهادی

در طول سال‌های متمادی، مستمری‌بگیران اقدام به پرداخت حق بیمه کرده‌اند و از این جهت، حق مالکیت کامل بر مستمری دریافتی خود دارند. با این طرح عملاً حقوق مالکیت مستمری‌بگیران نسبت به دریافتی خود خدشه‌دار می‌شود. با این حال اگر این طرح اختیاری باشد این مشکل جدی نخواهد بود.

عدم پوشش کالاهایی همچون لوازم و اثاث منزل به دلیل نبود امکان خرید قسطی یکی دیگر از اشکالات این طرح است. این اقلام با توجه به قیمت بالا معمولاً در دهک‌های پایینی به صورت اقساطی خرید می‌شوند. اما صرف اعطای کارت اعتباری و نبودن امکان خرید اقساطی، عملاً این کالاها را در گروه کالاهای هدف این طرح قرار نمی‌دهد، در حالی که خرید مشابه داخلی این کالاها می‌تواند در حمایت از تولید داخلی به شدت اثربخش باشد.

تغییر سبک و عادات زندگی بخشی از مستمری‌بگیران، ایجاد سردرگمی برای مستمری‌بگیران به دلیل در حال اجرا بودن طرح‌های مشابه، دشوار شدن کار اطلاع‌رسانی و تبلیغات مناسب نیز از دیگر اشکالات این طرح است.

جمع‌بندی

یکی از راه‌های حمایت از کالای ایرانی کمک به افزایش تقاضای این کالاها است. سازمان تأمین اجتماعی نیز به عنوان یک نهاد تأثیرگذار در اقتصاد کشور می‌تواند با اقداماتی زمینه حمایت از کالای داخلی را فراهم کند. بدین منظور این پژوهش به امکان‌سنجی حمایت از تولید داخلی از طریق اعطای کارت اعتباری به مستمری‌بگیران پرداخته است. در این راستا، به «بررسی توزیع فراوانی و میزان مستمری دریافتی مستمری‌بگیران»، «بررسی بودجه خانوار شهری»، «شناسایی کالاهای تولید داخلی در بودجه خانوار و تعیین نرخ تخصیص مستمری به کالاهای داخلی»، «سازوکارهای اجرای طرح» و «اشکالات وارد شده بر طرح» پرداخته شده است. پیشنهادهای این پژوهش این است که به هر یک از مستمری‌بگیران کارت اعتباری اعطا شود که هر سه ماه یک‌بار مبلغی برابر ۱۰ درصد مستمری ۳ ماه آتی آنها در آن واریز شود و با تجهیز فروشگاه‌ها به دستگاه‌هایی که قابلیت استفاده از این کارت‌ها را دارند، خرید انجام شود. پیشنهاد دیگر استفاده از اپلیکیشن تلفن همراه و باشگاه مشتریان فروشگاه‌ها است. بدین منظور باید بستر نرم‌افزاری پرداخت هزینه‌ها از طریق تلفن همراه یا شناسه باشگاه مشتریان هر مستمری‌بگیر ایجاد شود.

درباره پژوهش

این مطالعه در مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی و توسط حسن یحیوی در سال ۱۳۹۷ انجام شده است.

نقش ستاد اجرایی فرمان حضرت امام (ره) در توسعه کسب و کارهای خانوادگی

مهدی اخوان

گروه مشاوران مدیریت و مطالعات راهبردی تدبیر

●● ضرورت و اهداف پژوهش

با توجه به بسیاری از موانع فرهنگی، اجتماعی و نیز ساختار بازار کار، حضور زنان در بازار کار با محدودیت‌هایی همراه است. با توجه به وجود توجیهات معنادار فرهنگی برای این محدودیت‌ها، توسعه کسب و کار خانوادگی می‌تواند ضمن افزایش حضور زنان در بازار کار، آسیب‌های فرهنگی حضور زنان در اجتماع را کنترل کرده و نرخ مشارکت در بازار کار را افزایش دهد. همچنین توسعه نظام‌مند شرکت‌های خانوادگی، بخش غیررسمی اقتصاد را که بدون مجوز فعالیت می‌کنند، کوچک‌تر ساخته و تبعات منفی آن را کاهش می‌دهد. بنگاه‌های خانوادگی علاوه بر آن که در اقتصاد کشور و منطقه فعالیت خود اهمیت دارند، در نیل به اهداف غیراقتصادی جامعه نیز می‌توانند اثرگذار باشند. بنگاه‌های خانوادگی از دو طریق فرصت‌آفرین اجتماعی دارند؛ یکی از طریق ایجاد کسب و کار و دیگری از طریق بنیاد خانواده، که با موفقیت‌های مالی ممکن می‌شود. در تأسیس و حفظ شرکت خانوادگی، مسائل و مشکلاتی وجود دارد که کسب و کار خانوادگی را تهدید می‌کند. ستاد اجرایی فرمان حضرت امام (ره) با توجه به امکانات و ظرفیت‌هایی که دارد می‌تواند در حل این مسائل با کاهش پیامدهای منفی آنها خدمات و کمک‌هایی ارائه دهد. در این پژوهش خدماتی که این ستاد در تشکیل، حفظ و موفقیت کسب و کارهای خانوادگی می‌تواند ارائه دهد بررسی شده است.

●● محیط رشد شرکت‌های خانوادگی

بسیاری از شرکت‌های خانوادگی، در روند طبیعی توسعه کسب و کارهای ایجاد شده توسط یک کارآفرین، با همکاری سایر اعضای خانواده شکل گرفته‌اند. به عبارت دیگر رویش و رشد این شرکت‌ها فرآیندی طبیعی در اقتصاد بسیاری از نقاط دنیا بوده است. البته حمایت‌های گسترده حقوقی و غیرحقوقی از این شرکت‌ها نیز، سبب رونق و تداوم حیات آنها شده است. هر گونه رویکردی که بخواهد با تمرکز بر برنامه‌ریزی متمرکز و از بالا به پایین برای توسعه کمی و کیفی این کسب و کارها اقدام کند، با شکست روبه‌رو خواهد شد. در واقع صرف ایجاد محرک‌های بیرونی برای انگیزش خانواده‌ها به تأسیس یک شرکت، نمی‌تواند کارکردهای مثبت و مزیت‌های این شرکت‌ها را محقق کند؛ بلکه ضروری است با آموزش و فرهنگ‌سازی در میان اعضای خانواده، چنین کسب و کارهایی رونق گیرد. در واقع برای شکل‌گیری یک شرکت خانوادگی، الزاماً وجود نهادهای متولی و نیز محرک‌های بیرونی کفایت نمی‌کند؛ بلکه می‌بایست خانواده از سرمایه فرهنگی کافی برخوردار باشد و با تکیه بر این سرمایه، از سایر دارایی‌ها و پتانسیل‌های خود در راستای توسعه کسب و کار استفاده نماید.

تولید و کسب و کار

موضوع تخصصی

امتیاز شورای علمی

نظر شورای علمی

پژوهش انسجام خوبی دارد. جزئیات ضرورت و اهمیت مسئله مطرح شده است. گزارش حاوی پیشنهادات مشخص اجرایی است، اما در بحث ارائه شواهد و روش، فاقد محتوای کافی است.

دو مفهوم کسب و کار خانگی و کسب و کار خانوادگی در نگاه اول بسیار شبیه هم به نظر می‌رسند؛ اما مفاهیمی متفاوت هستند. کسب و کارهای خانگی عموماً هویت حقوقی ندارند؛ یا صرفاً به مراحل اولیه ثبت و مجوزهای آن اکتفا کرده‌اند و با عنوان مشاغل خانگی از آنها یاد می‌شود. اما در مشاغل خانوادگی چند نفر از اعضای یک خانواده اقدام به راه‌اندازی کسب و کار و کار کرده و مفاهیم کسب و کار و خانواده را به یکدیگر گره می‌زنند. کسب و کار خانوادگی، کسب و کاری است که حداقل دو عضو یک خانواده در آن حضور دارند و مالکیت و کنترل بنگاه درون یک خانواده است. برخلاف مشاغل خانگی، مسائل حقوقی در ثبت کسب و کارهای خانوادگی اهمیت دارد.

صرفاً چند گروه از کسب‌وکارهای خانوادگی را پشتیبانی نماید. البته در صورت موفقیت ستاد در این حوزه، می‌توان در بلندمدت تعداد گروه‌های مشمول حمایت را افزایش داد.

● تمرکز بر حل مسائل بازاریابی و فروش

در این زمینه دو پیشنهاد قابل بررسی است؛ پیشنهاد اول استفاده از پلتفرم‌های اینترنتی موجود در واحدهای تابعه ستاد از جمله بازار آنلاین باسلام و ارائه مشوق‌ها و تخفیفات به شرکت‌های خانوادگی نوپا است. پیشنهاد دوم ارائه گواهی تضمین کیفیت محصول و بیمه کیفیت محصول توسط ستاد.

برخی دیگر از پیشنهادها ارائه شده عبارتند از: «ایجاد سازوکارهای تضمین تداوم کسب و کارهای خانوادگی»، «طراحی بسته حمایت‌های قانونی»، «طراحی الگوی مشخص حمایت از شرکت‌های خانوادگی در حوزه‌های مشاوره حقوقی و ثبت، بهبود مدیریت، بازاریابی» و «فراهم کردن بستری نرم افزاری و نیروی انسانی تخصصی».

● سازوکار اجرایی پیشنهاد

ستاد اجرایی فرمان حضرت امام (ره) می‌تواند از دو طریق «تقویت بنگاه‌های خانوادگی موجود» و «حمایت از شکل‌گیری و تأسیس کسب‌وکارهای خانوادگی» به توسعه کسب‌وکارهای خانوادگی کمک کند. پیشنهاد می‌شود بنیاد برکت عهده‌دار اجرای برنامه‌های توسعه کسب‌وکارهای خانوادگی باشد. در مراحل آغازین بهتر است این برنامه‌ها در یک منطقه از کشور به صورت آزمایشی اجرا شده و در یک دوره زمانی سه تا شش ماهه تعدادی از کسب‌وکارهای خانوادگی موجود برای توسعه انتخاب شوند. پس از ارزیابی اولیه و در صورت دستیابی به نتایج مطلوب، الگوی مزبور به سایر مناطق نیز توسعه یابد. در این پژوهش سازوکارهایی نیز جهت «تقویت بنگاه‌های خانوادگی موجود» و «تأسیس کسب‌وکارهای خانوادگی» پیش‌بینی شده است.

جمع‌بندی

توسعه شرکت‌های خانوادگی منجر به کوچک‌تر شدن بخش غیررسمی اقتصاد که بدون مجوز فعالیت می‌کنند، می‌شود. این نوع کسب‌وکارها با توجه به ویژگی‌هایی که دارند با چالش‌های مختلفی روبه‌رو هستند. در این راستا، ستاد اجرایی فرمان امام (ره) با توجه به ظرفیت‌هایی که دارد می‌تواند به توسعه این کسب‌وکارها کمک کند. بنابراین ضروری است برای این منظور سازوکار طراحی شود. در این پژوهش پس از بررسی محیط رشد کسب‌وکارهای خانوادگی به چالش‌های این نوع کارها پرداخته شده است. از جمله خدمات قابل ارائه توسط ستاد اجرایی جهت توسعه آنها می‌توان به «مشاوره راه‌اندازی کسب‌وکار با تأکید بر ابعاد فرهنگی»، «مشاوره ثبت شرکت و اخذ مجوزهای لازم»، «فراهم کردن بستر فروش» اشاره کرد. برخی از مؤلفه‌ها و عناصر اصلی ساختار پیشنهادی برای حضور ستاد اجرایی در عرصه توسعه کسب‌وکارهای خانوادگی، «ایجاد ساختار نهادی مشخص برای سامان‌بخشی، هدایت، مشاوره و رصد کسب‌وکارهای خانوادگی»، «شناسایی خانواده‌های واجد شرایط تشکیل شرکت خانوادگی»، «تعیین کسب‌وکارهای هدف»، «تمرکز بر حل مسائل بازاریابی و فروش» است.

درباره پژوهش

این مطالعه در گروه مشاوران مدیریت و مطالعات راهبردی تدبیر و توسط مهدی اخوان در سال ۱۳۹۹ انجام شده است.

● مسائل شرکت‌های خانوادگی و خدمات قابل ارائه ستاد اجرایی جهت توسعه آنها

شروع کار و ادامه حیات و رشد کسب‌وکار خانوادگی با مسائل و مشکلاتی روبه‌رو است که این نوع کسب‌وکارها را با تهدید مواجه می‌کند. یکی از مسائلی که در بنگاه‌های خانوادگی رخ می‌دهد، اختلاف نظرها و تعارضاتی است که بین اعضای خانواده رخ می‌دهد و سبب از بین رفتن یا تضعیف بنگاه می‌شود. این اختلافات به خصوص در کسب‌وکارهایی که نیاز به نوآوری دارد، عملکرد بنگاه را به شدت کاهش می‌دهد. معمولاً شرکت‌های خانوادگی با سرمایه اعضای خانواده آغاز به فعالیت می‌کنند، اما پس از مدتی برای توسعه بیشتر با چالش دسترسی به تأمین سرمایه و منابع مواجه می‌شوند. گاهی خانواده‌ای انگیزه و ایده راه‌اندازی یک کسب‌وکار خانوادگی را دارد؛ اما با مسئله فروش محصول مواجه است. از آنجا که در گام‌های نخست، بنگاه کوچک است؛ توان چندانی برای تبلیغات و جذب مشتری نخواهد داشت. همچنین مصرف‌کننده نیز به خرید محصولی که تولیدکننده گمنام و کیفیت نامعلومی دارد، اعتماد نمی‌کند و تصمیم به خریدن محصولات بنگاه‌های خانوادگی می‌گیرد. ستاد اجرایی فرمان حضرت امام (ره) می‌تواند در حل این مسائل یا کاهش پیامدهای منفی آنها خدمات و کمک‌هایی ارائه دهد. برخی از مهم‌ترین مصادیق این حمایت‌ها عبارت است از: «مشاوره راه‌اندازی کسب‌وکار با تأکید بر ابعاد فرهنگی»، «مشاوره ثبت شرکت و اخذ مجوزهای لازم»، «فراهم کردن بستر فروش»، «مشاوره مالی و سرمایه‌گذاری» و «مشاوره حقوقی در حوزه رفع دعاوی بیرونی و سازوکارهای رفع اختلاف».

● ساختار پیشنهادی حضور ستاد در عرصه توسعه کسب‌وکارهای خانوادگی

مؤلفه‌ها و عناصر اصلی ساختار پیشنهادی برای حضور ستاد اجرایی فرمان حضرت امام (ره) در عرصه توسعه کسب‌وکارهای خانوادگی شامل موارد زیر است:

● ایجاد ساختار نهادی مشخص برای سامان‌بخشی، هدایت، مشاوره و رصد کسب‌وکارهای خانوادگی

با توجه به بررسی‌های مقدماتی توصیه می‌شود از میان ساختارهای حقوقی موجود (شرکت، موسسه و...) و نیز روابط سازمانی (ایجاد واحدهای تابعه ذیل نظر مستقیم ستاد یا واحدهای تابعه ذیل بنیاد برکت)، تأسیس یک موسسه ذیل بنیاد برکت در دستور کار قرار گیرد.

● شناسایی خانواده‌های واجد شرایط تشکیل شرکت خانوادگی

در این راستا ضروری است، اولاً ضمن ارائه یک تعریف، شاخص‌هایی جهت تعیین حد و مرز خانواده در نظر گرفته شود و ثانیاً مجموعه‌ای از معیارها برای اولویت‌بندی خانوارها در نظر گرفته شود. برخی از معیارهای اولویت‌بندی پیشنهادی، «خانواده‌های دارای طرح با توجیه اقتصادی»، «خانواده‌های فاقد شغل دیگر بصورت همزمان»، «خانواده‌های با تعداد جوان بیشتر»، «داشتن تجربه‌های کوچک مرتبط با طرح پیشنهادی» است.

● تعیین کسب‌وکارهای هدف

به منظور تمرکز حمایت‌ها و اثر بخشی بیشتر آنها، توصیه می‌شود ستاد با توجه به برخی از معیارهای مشخص اقتصادی و جغرافیایی،

چالش‌ها و راهکارهای رونق تولید در بخش صنعت

سعید شجاعی

مرکز پژوهش‌های مجلس

تولید و کسب و کار

موضوع تخصصی

امتیاز شورای علمی

نظر شورای علمی

پژوهش به بخش مهمی از اقتصاد پرداخته است. بیان مسئله و روش‌شناسی خوبی دارد. در تحلیل می‌توانست به واکاوی علت اجرا نشدن قوانینی که قبلاً وجود داشته و اجرا نشده بپردازد تا پیشنهادات جامع‌تری ارائه شود.

●● ضرورت و اهداف پژوهش

بررسی وضعیت شاخص ارزش افزوده بخش صنعت، در طی سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ حاکی از آن است که این شاخص روند نزولی داشته و از حدود ۲۴۳ هزار و ۶۳۵ میلیارد ریال در زمستان سال ۱۳۹۶ به ۲۰۹ هزار و ۴۲۷ میلیارد ریال در پاییز سال ۱۳۹۷ رسیده است. در یازده ماهه سال ۱۳۹۷، ارزش هر تن محصول صادراتی بخش صنعت حدود ۴۲۹ دلار بوده، در حالی که ارزش هر تن محصول وارداتی در مدت مشابه ۲۵۸۵ دلار بوده است. عدم توجه به صادرات و تمرکز بر بازار داخلی برای عرضه محصول و همچنین عدم اتخاذ سیاست‌های حمایتی برای صادرات متناسب با ارزش آفرینی، موجب شده است صادرات با نسبت فرآوری پایین در کشور توسعه یابد. به گونه‌ای که محصولات منبع‌محور از جمله محصولات بالادستی پتروشیمی، مواد خام معدنی و میعانات گازی به عنوان اقلام عمده صادراتی کشور در سال ۱۳۹۷ حدود ۵۲ درصد از کل صادرات کشور را به خود اختصاص دهند. همه این بررسی‌ها، چالش‌هایی جدی در صنعت کشور برای تحقق شعار سال ۹۸ یعنی «رونق تولید» را نشان می‌دهد. بنابراین ضروری است با شناسایی این چالش‌ها به دنبال راهکارهایی در جهت رفع موانع بخش صنعت در حوزه‌های تولید و صادرات بود.

●● وضعیت موجود در بخش صنعت

در این بخش، وضعیت کنونی به عنوان مهمترین شاخص‌های کلان در حوزه صنعت طی سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ بررسی شده است.

● سهم ارزش افزوده بخش صنعت از کل ارزش افزوده بخش‌های اقتصادی

ارزش افزوده بخش صنعت از بهار ۹۶ رشد صعودی داشته و در زمستان ۹۶ به بالاترین سطح خود در سال‌های ۹۶ و ۹۷ رسیده است. از زمستان ۹۶ به بعد این متغیر تا تابستان ۹۷ روند نزولی داشته است. در طی دوره مذکور، بیشترین کاهش نرخ رشد بخش صنعت مربوط به بهار ۹۷ با نرخ -۱۰ درصد بوده است.

● وضعیت صادرات و واردات بخش صنعت

واردات بخش صنعت همانند واردات در بخش‌های دیگر کشور از لحاظ وزنی و ارزشی در سال ۱۳۹۷ نسبت به سال ۱۳۹۶ کاهش یافته است. به طوری که از لحاظ وزنی و ارزشی در سال ۱۳۹۷ نسبت به سال ۱۳۹۶، به ترتیب ۳-

رهبر انقلاب شعار سال ۱۳۹۸ را رونق تولید انتخاب کرده‌اند. برای تحقق اهداف این شعار، نیاز به شناسایی موانع رونق تولید در جهت برطرف کردن این موانع است. بخش تولید وابسته به کارآمدی حوزه‌های مختلفی مانند حوزه‌های بانک، بیمه و امور گمرکی است. همچنین سیاست‌های پولی و مالی اتخاذ شده از سوی دولت و فضای حاکم بر کسب و کار نیز بر این بخش اثرگذار است. بنابراین انتظار می‌رود برای حل چالش‌های تولید راهکارهایی ارائه شود که بتواند جنبه‌های گوناگون این بخش را پوشش دهد. از مهمترین الزامات برای رونق تولید، بهبود فضای کسب و کار، ثبات سیاست‌های اقتصادی، تقاضای مؤثر در بازار و تأمین سرمایه در گردش است.

نظام مالیاتی، «تسریع در تصویب لایحه مالیات بر ارزش افزوده» است. این راهکار اقدامی تقنینی. اجرایی است و با همکاری مجلس و سازمان امور مالیاتی اجرایی می‌شود که مرتبط با کمیسیون اقتصادی مجلس است.

راهکار میان مدت جهت رفع چالش «زمانبر بودن صدور مجوز و عدم اجرای پنجره واحد»، در حوزه محیط کسب و کار، «اجرای ماده ۵۷ قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقاء نظام مالی کشور» است. این راهکار اقدامی اجرایی. نظارتی است و توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی اجرایی می‌شود. کمیسیون اقتصادی، کمیسیون صنایع و معادن و کمیسیون کشاورزی مرتبط به این راهکار است.

راهکار کوتاه مدت جهت رفع چالش «کمبود نرخ ارز با نرخ نیمایی»، در حوزه نرخ ارز، «کاهش شکاف بین ارز غیررسمی و ارز نیمایی» است. این راهکار اقدامی اجرایی - نظارتی است و با همکاری بانک مرکزی و وزارت امور اقتصادی و دارایی اجرایی می‌شود. کمیسیون مرتبط با این راهکار کمیسیون اقتصادی مجلس است.

راهکار کوتاه مدت جهت رفع چالش «عدم ویرایش ارزش کالاهای درج شده در سامانه TSC»، در حوزه امور گمرکی، «تسریع در ارزش گذاری مجدد جهت بازبینی در ارزش کالاها» است. این راهکار اقدامی اجرایی است و با همکاری سازمان گمرک اجرایی می‌شود. کمیسیون های اقتصادی و صنایع و معادن مرتبط با این راهکار هستند.

جمع بندی

وضعیت نامطلوب بخش صنعت در ارزش افزوده، صادرات و واردات، ضرورت شناسایی چالش های این بخش را جهت کمک به رونق تولید نشان می‌دهد. در این پژوهش به بررسی وضعیت بخش صنعت پرداخته شده است. پس از این بررسی، چالش هایی در پنج حوزه «تأمین مالی»، «بیمه»، «محیط کسب و کار»، «نرخ ارز» و «امور گمرکی» شناسایی شد. به منظور رفع این چالش ها، راهکارهایی با جزئیاتی نسبتاً دقیق پیشنهاد شده است. در این پیشنهادها نوع اقدامات اتخاذی لازم از جنبه اجرایی، تقنینی و یا نظارتی تعیین شده است. همچنین سازمان ها و یا وزارتخانه هایی که باید در اجرایی سازی این راهکارها همکاری داشته باشند و نیز کمیسیون های مرتبط با هر یک از راهکارها در مجلس شورای اسلامی که باید به اجرای راهکارها کمک کنند نیز مشخص شده است. به عنوان مثال راه حل چالش «پایین بودن سقف تسهیلات اعطایی بانک ها» در حوزه تأمین مالی واحدهای صنعتی، «نظارت بر اعطای تسهیلات بانکی توسط بانک مرکزی در رعایت ماده ۴۶ قانون برنامه ششم توسعه» است. این راهکار اقدامی نظارتی است که با همکاری بانک مرکزی و وزارت امور اقتصادی و دارایی و وزارت صمت اجرایی می‌شود و کمیسیون مربوط با این اقدام در مجلس، کمیسیون اقتصادی است.

در باره پژوهش

این مطالعه در مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی با همکاری سعید شجاعی، امید عطایی و فاطمه میرجلیلی در سال ۱۳۹۸ انجام شده است.

و ۲۳/۶- درصد، رشد منفی را نشان می‌دهد. اما آمار صادرات بخش صنعت نشان می‌دهد که از لحاظ وزنی و ارزشی صادرات این بخش در سال ۱۳۹۷ نسبت به سال ۱۳۹۶، نرخ رشد مثبت داشته است. به طوری که صادرات بخش صنعت در سال ۱۳۹۷ نسبت به سال ۱۳۹۶ از لحاظ وزنی و ارزشی به ترتیب ۳/۸ و ۸/۹ درصد رشد داشته است.

چالش های بخش صنعت

چالش های بخش صنعت در دو سطح عوامل خارجی و عوامل داخلی کشور قابل طبقه بندی است. افزایش ریسک تجاری، هزینه های مبادله و مشکلات مرتبط با خدمات بانکی از جمله تبعات اعمال تحریم ها است. چالش های داخلی خود به دو بخش عوامل درون بنگاهی و برون بنگاهی تقسیم بندی می‌شوند. عوامل درون بنگاهی حوزه هایی از جمله مدیریت، تکنولوژی، آموزش نیروی انسانی را شامل می‌شود که در رونق تولید تأثیر می‌گذارند. عوامل داخلی برون بنگاهی در دو سطح ملی و استانی قابل بحث و بررسی است. بررسی یافته های کارشناسی موجود، نشان می‌دهد عمده مشکلات در سطح استانی، به ناکارآمدی دستگاه های اجرایی استانی برمی‌گردد و چالش های برون بنگاهی در سطح ملی در دو سطح ساختاری و کلان قابل بررسی و تحلیل است. برخی از چالش های ساختاری بخش صنعت شامل «فقدان استراتژی توسعه صنعتی»، «ضعف نهاد حقوق مالکیت» و «فقدان نگاه صادرات محور» است. چالش های سطح کلان بخش صنعت نیز عبارتند از «مشکل تأمین مالی و نقدینگی واحدها»، «مشکلات نظام بیمه ای کشور»، «مشکلات مرتبط با نظام مالیاتی»، «چالش های محیط کسب و کار»، «جهش نرخ ارز و عدم ثبات آن» و «امور گمرکی».

راهکارهای رفع چالش های رونق تولید

چالش های اصلی بخش صنعت در پنج حوزه تأمین مالی، بیمه، محیط کسب و کار، نرخ ارز و امور گمرکی شناسایی شده است و در این پژوهش، برای حل هر یک از این آنها، راهکارهای اجرایی، نظارتی و یا تقنینی با توجه به کوتاه مدت یا بلندمدت بودن آن دقیقاً ذکر شده است که در ادامه، شرح مختصری از این راهکارها ارائه می‌شود.

یکی از راهکارهای کوتاه مدت حل چالش «پایین بودن سقف تسهیلات اعطایی بانک ها» در حوزه تأمین مالی واحدها، «نظارت بر اعطای تسهیلات بانکی توسط بانک مرکزی در رعایت ماده ۴۶ قانون برنامه ششم توسعه» است. این راهکار اقدامی نظارتی است که با همکاری بانک مرکزی، وزارت امور اقتصادی و دارایی و وزارت صمت اجرایی می‌شود و کمیسیون مربوط با این اقدام در مجلس، کمیسیون اقتصادی است. راهکار بلندمدت پیشنهادی جهت حل چالش «وجود مقررات و تفسیرهای متعدد بیمه ای» در حوزه نظام بیمه، «اصلاح ماده ۱۱۳ قانون مدیریت خدمات کشوری و چگونگی تعیین مدیریت سازمان تأمین اجتماعی و صندوق های بازنشستگی و بیمه های درمانی» است. این راهکار اقدامی تقنینی است که با همکاری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و مجلس اجرا می‌شود و به کمیسیون اجتماعی و کمیسیون ویژه حمایت از تولید مجلس مربوط می‌شود.

راهکار کوتاه مدت برای حل چالش «کاهش سرمایه در گردش مؤدیان در اثر تسویه مالیات خرید و فروش های نسبه و غیرنقدی»، در حوزه

نگاهی به مفهوم شمول اقتصادی و بررسی وضعیت

آن در ایران

روزبه بالونژاد

پژوهشکده امور اقتصادی

تولید و کسب و کار

موضوع تخصصی

امتیاز شورای علمی

نظر شورای علمی
پژوهش بُعد نظری قوی دارد و اطلاعات جدید و خوبی در خصوص شمول اقتصادی می‌دهد. در واقع یک مطالعه مبنا برای مطالعات بیشتر است. پیشنهادات ارائه شده بعضاً از دل شواهد ارائه شده بیرون نمی‌آیند و بسیار کلی هستند.

●● ضرورت و اهداف پژوهش

افزایش نابرابری برای اعضای جامعه، جهت مشارکت در زندگی اقتصادی یک تهدید جدی برای رشد اقتصادی پایدار به شمار می‌آید. نابرابری، محرومیت‌های اجتماعی افشار مختلف، به‌ویژه آسیب‌پذیرترین قشر جامعه یعنی فقرا را به همراه دارد. نابرابری، مردم را از مشارکت در فرآیندهای اقتصادی باز می‌دارد در حالی که به ثروتمندان این امکان را می‌دهد تا بیشترین منافع را از جمع‌آوری ثروت کسب کنند. یکی از مهمترین راه‌حل‌ها برای کاهش نابرابری، افزایش دسترسی به فرصت‌های برابر اعضای جامعه برای مشارکت در زندگی اقتصادی است. بنابراین ضروری است به اهمیت شمول اقتصادی و تقویت آن پرداخته شود تا مشکلات ناشی از تحریم‌های اقتصادی و نرخ‌های تورم بالا رفع شود و به اهداف سند چشم‌انداز در افق ۱۴۰۴ دست یافت.

●● شمول اقتصادی چیست؟

شمول اقتصادی به برابری فرصت‌ها برای اعضای جامعه، جهت مشارکت در زندگی اقتصادی کارفرمایان، کارآفرینان، مصرف‌کنندگان و شهروندان اشاره دارد. به عبارت دیگر، شمول اقتصادی، انتقال کشورها به سمت اقتصادهای بازاری را با بهره‌گیری از توان بخش خصوصی تسریع می‌بخشد، برای آنکه همگی بتوانند عادلانه به فرصت‌های اقتصادی برابر دست یابند و در نتیجه، پایداری سیاسی و اجتماعی اقتصادهای بازاری تقویت شود. شمول اقتصادی به سیاست‌ها و شیوه‌های اتخاذ شده توسط مشاغل، دولت و سایر نهادها اطلاق می‌شود که عدالت و فرصت برابر در جامعه ایجاد می‌کنند. ایجاد شغل‌های متعدد در سطح جامعه، گسترش کارآفرینی، تضمین دسترسی به بازارها، امور مالی و اطلاعات و همچنین بازاریابی کالاها و خدمات از جمله اهداف شمول اقتصادی است.

●● ویژگی‌های سنجش وضعیت شمول اقتصادی

شمول اقتصادی پنج ویژگی دارد و برای ارزیابی هر کدام از این شاخص‌ها سنجه‌هایی تعریف شده است که به کمک آن‌ها می‌توان میزان شمول اقتصادی را ارزیابی کرد. ویژگی «عادلانه بودن» با شاخصه‌هایی مانند «امکان پیشرفت برای اغلب افراد» و «کاهش نابرابری دسترسی برابر به کالاهای عمومی و خدمات اکوسیستم» ارزیابی می‌شود.

افزایش نابرابری، یک تهدید جدی برای رشد اقتصادی پایدار به شمار می‌آید. رشد اقتصادی، منابع لازم را برای رهایی جوامع از فقر و بالابردن سطح رفاه ایجاد می‌کند. با این حال، رشد و مزایای آن به طور مساوی در تمام جوامع گسترش نمی‌یابد. از این رو، تقویت رشد فراگیر به عنوان ابزاری برای ایجاد جوامع عادلانه‌تر و پایدارتر، به یک اولویت جهانی تبدیل شده است. در این خصوص افزایش دسترسی به فرصت‌های برابر اعضای جامعه، جهت مشارکت در زندگی اقتصادی یکی از مهمترین راه‌حل‌ها جهت کاهش نابرابری است که خود مستلزم توجه بیشتر به شمول اقتصادی یا به عبارت دیگر، برابری انتفاع اعضای جامعه در اقتصاد است.

و توانمندسازی زنان و کوشش برای افزایش مشارکت آنان در موقعیت‌های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی از طریق افزایش سطح دانش رسمی آنها؛

۲) کاهش سطح فساد از طریق ایجاد جریان آزاد اطلاعات، استقلال دستگاه قضایی و نهادهای نظارتی، حذف برخی محدودیت‌ها و ساده‌سازی قوانین، بهبود وضعیت حقوق و دستمزد، مشارکت بیشتر مردم در ساختار قدرت سیاسی، در اولویت قراردادن مبارزه با فسادهای کلان؛

۳) بهبود رتبه حاکمیت قانون از طریق طراحی نظام و سامانه اطلاعاتی دقیق و جامع به منظور رصد و پایش دقیق محیط اداری کشور و شناسایی وضعیت اجرا یا عدم اجرای مصوبات، بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌ها؛

۴) استفاده از راهبردها و ابزارهای جدید برای تقویت و بهبود محیط کسب و کار کوچک و مشاغل نوپا با همکاری دولت و بخش خصوصی مانند تأمین اعتبار و مشاوره بیشتر برای کارآفرینان و مشاغل کوچک به‌ویژه بنگاه‌های متعلق به اقلیت‌ها و تداوم جریان‌های تأمین مالی برای پشتیبانی از برنامه‌های توسعه کسب و کار؛

۵) فراهم کردن برنامه‌ها و یا خدمات توسط دولت در قالب توسعه کسب و کار جهت افزایش توانایی ساکنان محروم برای تضمین شغل.

۶) افزایش منابع توسعه نیروی کار و فرصت‌های شغلی؛

۷) آموزش اқشار آسیب‌پذیر در راستای ارتقاء مهارت‌ها و شانس آنها برای جذب در بازار کار؛

۸) شناسایی و پیگیری راهکارهایی در راستای گسترش منابع برنامه‌های آموزشی و خدمات پشتیبانی جهت توسعه نیروی کار ماهر، بهبود ارتباط و انتشار اطلاعات در مورد شغل‌ها، صلاحیت‌های مربوط به شغل‌ها در جهت ارائه فرصت‌های شغلی مناسب.

جمع‌بندی

نابرابری اقتصادی محرومیت‌های اجتماعی برای اقشار مختلف جامعه، به‌ویژه فقرا به همراه دارد. بنابراین ضروری است که با ارزیابی وضعیت اقتصاد ایران از منظر نابرابری اعضای جامعه در اقتصاد، نابرابری اقتصادی را کاهش داد. در این پژوهش پس از بررسی مفهوم نابرابری در اقتصاد و شناخت ویژگی‌های آن، به کمک شاخص‌هایی این موضوع در اقتصاد ارزیابی شده است. با توجه به نتایج مشخص شد که ایران از نظر برابری در اقتصاد یا شمول اقتصادی در وضعیت مطلوبی قرار ندارد. با توجه به این آمار و در راستای تقویت شمول اقتصادی در کشور، ضروری است راهکارهایی مانند برطرف کردن محدودیت‌های جنسیتی خاص در زمینه‌های کارآفرینی، به‌کارگیری روش‌هایی برای تأمین اعتبار و مشاوره بیشتر برای کارآفرینان و مشاغل کوچک به‌ویژه بنگاه‌های متعلق به اقلیت‌ها، تداوم جریان‌های تأمین مالی برای پشتیبانی از برنامه‌های توسعه کسب و کار، آموزش اқشار آسیب‌پذیر در راستای ارتقاء مهارت‌ها و شانس آنها برای جذب در بازار کار و... در دستور کار سیاستگذاران قرار گیرد.

درباره پژوهش

این مطالعه در پژوهشکده امور اقتصادی با همکاری روزبه بالونژاد و شقایق شجری‌پور در سال ۱۳۹۸ انجام شده است.

«مشارکت‌داشتن» ویژگی دیگری است که با «میزان دسترسی و مشارکت مردم در بازارها»، «شفافیت بازار و تقارن اطلاعات» و «میزان زیرساخت‌های گسترده فناوری برای پیشرفت همه افراد» ارزیابی می‌شود.

سومین ویژگی «رو به رشد بودن» است. این ویژگی از طریق بررسی «میزان افزایش فرصت کاری و شغلی مناسب»، «بهبود رفاه مادی» و «تحول اقتصادی برای بهبود همه افراد» ارزیابی می‌شود.

چهارمین ویژگی شمول اقتصادی، «پایداری» است که برای ارزیابی آن باید «پایداری رفاه اجتماعی و اقتصادی در طول زمان» و «افزایش سرمایه‌گذاری در سلامت محیط‌زیست و کاهش استفاده از منابع طبیعی» را بررسی کرد.

پنجمین و آخرین ویژگی «باثبات بودن» است. شاخص‌هایی مانند «اعتماد جامعه به آینده و توانایی پیش‌بینی نتیجه تصمیمات اقتصادی»، «توانایی سرمایه‌گذاری در آینده توسط افراد جامعه» و «تاب‌آوری اقتصادی در برابر شوک‌ها و تنش‌ها» باید برای ارزیابی ویژگی باثبات بودن بررسی شود.

وضعیت شمول اقتصادی در ایران

ایران، با شاخص نابرابری جنسیتی ۵۸۹/۰ در سال ۲۰۱۸، در مجموع ۱۴۹ کشور، در رتبه ۱۴۲ جای دارد و جزء ۱۰ کشور با بیشترین شکاف جنسیتی به شمار می‌آید. نرخ مشارکت اقتصادی براساس داده‌های مرکز آمار ایران در پاییز سال ۱۳۹۸، ۴۰.۱٪ برآورد شده که این نرخ نسبت به پاییز سال ۱۳۹۷، ۰.۴٪ کاهش داشته است.

مؤسسه بین‌المللی شفافیت در جدیدترین گزارش خود در سال ۲۰۱۹ با توجه به امتیاز شاخص ادراک فساد ایران که ۲۶ از ۱۰۰ است، این کشور را در بین ۱۸۰ کشور جهان در رتبه ۱۴۶ قرار داد که براساس آن بخش دولتی ایران امتیازی پایین‌تر از حد متوسط کسب کرده است.

براساس آمارهای گزارش شاخص رقابت‌پذیری جهان در سال ۲۰۱۹، امید به زندگی ایران با امتیاز ۸۰.۴ در رتبه ۷۱ قرار دارد که نشان‌دهنده کاهش مرگ‌ومیر کودکان، افزایش کیفیت زندگی سالمندان و ریشه‌کن شدن بیماری‌های واگیردار در ایران است.

همچنین شاخص ضریب جینی در سال ۱۳۹۷ نسبت به سال ۱۳۹۶ با حدود ۰.۰۱٪ افزایش به عدد ۰.۴۹۳ رسید. شاخص حاکمیت قانون در سال ۲۰۱۸ - ۲۰۱۷ ایران را با امتیاز ۰.۴۸ در رتبه ۸۰ در میان ۱۱۳ کشور جای داده است.

با توجه به این آمار در مجموع می‌توان گفت ایران از نظر شمول اقتصادی نسبت به کشورهای توسعه‌یافته در وضعیت مطلوبی قرار نداشته است. از این رو باید در راستای تقویت شمول اقتصادی و بهبود حکمرانی خوب، در کشور اقداماتی صورت گیرد.

توصیه‌های سیاستی جهت تقویت شمول اقتصادی در ایران

در راستای تقویت شمول اقتصادی و بهبود حکمرانی خوب، باید در کشور راهکارهایی در دستور کار سیاستگذاران قرار گیرد که در ادامه به برخی از آن‌ها اشاره می‌شود:

۱) برطرف کردن محدودیت‌های جنسیتی خاص در زمینه‌های کارآفرینی

شناسایی صنایع و خدمات پیشرو در جهان و ایران

امیر بهداد سلامی

گروه مشاوران مدیریت و
مطالعات راهبردی تدبیر

صنعت

موضوع تخصصی

امتیاز شورای علمی

نظر شورای علمی

پژوهش از متن یکپارچه و قابل فهمی برخوردار است. بررسی‌های جامعی در آن صورت گرفته و به خوبی توانسته بخش‌هایی از صنعت و خدمات که در آینده پیشرو هستند را برای سرمایه‌دار و سیاستگذار معین کند.

●● ضرورت و اهداف پژوهش

مهمترین موضوع برای حرکت هدمند و مؤثر سازمان، پیش‌بینی صحیح واقعیت‌های آتی جهان است. پیشرفت رو به جلوی علم و فناوری باعث خواهد شد صنایعی که در حال حاضر ناشناخته و غیرواقعی به نظر می‌آیند به واقعیت تبدیل شوند و محبوبیت ویژه‌ای در میان انسان‌ها به دست آورند. بنابراین در برنامه‌ریزی‌های کوتاه‌مدت و میان‌مدت، شناسایی صنایعی که هنوز سهم بالایی از درآمد جهانی ندارند اما رشد درآمد فوق‌العاده‌ای دارند، موضوع ضروری است.

این پژوهش از طریق بررسی و تحلیل بر روی داده‌های موجود از صنایع و خدمات، به دنبال شناسایی آن دسته از رشته‌های فعالیت‌های اقتصادی است که در ایران و جهان پیشرو هستند. زیرا این فعالیت‌ها در آینده نزدیک و البته در صورت فراهم بودن بسترهای موردنیاز، سودآورترین صنایع خواهند بود.

●● روش شناسی

برای شناسایی صنایع و خدمات پیشرو، از کدهای دورقمی ISIC استفاده می‌شود که بیانگر دسته‌بندی کلی تمام رشته‌های فعالیت‌ها است. بدین منظور بایستی سه معیار «پیشروبودن از لحاظ فنی»، «سهم درآمد آن در بخش اقتصادی» و «نرخ رشد درآمد» را در نظر گرفت.

به منظور شناسایی صنایع پیشرو در جهان اطلاعات مربوط به ۲۳ رشته فعالیت صنعتی (کد ISIC دورقمی) برای ۳۲ کشور، استرالیا، اسپانیا، جمهوری چک، مجارستان، هلند، اسلونی، اتریش، دانمارک، ایرلند، نیوزیلند، سوئد، بلژیک، فنلاند، ایتالیا، نروژ، سوئیس، کانادا، فرانسه، ژاپن، کره جنوبی، انگلستان، هنگ‌کنگ، آلمان، لوکزامبورگ، سنگاپور، آمریکا، برزیل، روسیه، هند، چین، آفریقای جنوبی و همچنین تایوان از منطقه جنوب شرق آسیا طی دوره زمانی ۲۰۱۲-۲۰۱۴ جمع‌آوری شده است. منبع داده‌ها وب سایت UNIDO (سازمان توسعه صنعتی سازمان ملل) است.

برای ایجاد یک شاخص ترکیبی براساس مقادیر استاندارد شده از سه شاخص مقدار ارزش افزوده، نرخ رشد درآمد و نوآوری تکنولوژیکی، پنج سناریو مختلف تعریف شده است. پس از تلفیق نتایج حاصل از سناریوها، چهار وضعیت برای این صنایع شناسایی شده است. در انتها رشته‌های فعالیت‌هایی که حداقل در سه سناریو جزء صنایع برتر انتخاب شده باشد، به عنوان رشته فعالیت پیشرو در جهان انتخاب می‌شود.

●● دسته‌بندی رشته فعالیت‌های صنعتی در

اقتصاد جهان و ایران

به کمک نتایج به‌دست‌آمده از تحلیل شاخص‌های تعیین‌شده در

بخش پیشرو به بخشی از اقتصاد گفته می‌شود که به‌طور مؤثر دستاوردهای فناورانه جدید جذب کند، نوآور و بهره‌ور باشد، درآمد مناسبی کسب کند و از انتظارات آتی مثبت برخوردار باشد. بنابراین می‌توان گفت، این صنایع اولاً از لحاظ فنی در سطوح بالایی قرار دارند؛ لذا رقابت‌پذیری محصولات آنها در بازارهای بین‌المللی بسیار بالا است و قادرند از ظرفیت‌های نوآوری و ارزش تولیدات بالا برخوردار باشند. ثانیاً این بخش‌ها ضمن برخورداری از ساختار پویا و رقابتی، توانایی پاسخگویی به رشد تقاضای داخلی و خارجی آتی را نیز دارند. برای شناسایی خدمات پیشرو، سه شاخص متوسط ارزش تولید، متوسط رشد تولید و سطح تکنولوژی محاسبه می‌شوند.

بهداشت و مددکاری اجتماعی جزء رشته‌های فعالیت‌های خدماتی هستند که در دنیا جزء رشته‌های فعالیت‌های پیشرو هستند اما در اقتصاد ایران جزء فعالیت‌های پیشرو به شمار نمی‌آیند.

● خدمات غیر پیشرو در جهان و پیشرو در ایران

رشته‌های فعالیت‌های مستغلات، کرایه و خدمات کسب‌وکار در اقتصاد ایران جزء رشته‌های فعالیت‌های پیشرو است، اما در اقتصاد جهان جزء فعالیت‌های پیشرو به شمار نمی‌روند.

● خدمات غیر پیشرو در جهان و ایران

رشته‌های فعالیت‌های اداره امور عمومی، دفاع و تأمین اجتماعی و سایر خدمات عمومی، اجتماعی، شخصی و خانگی نه در اقتصاد ایران و نه در جهان جزء رشته‌های فعالیت‌های پیشرو محسوب نمی‌شوند.

●● فعالیت‌های اقتصادی سودآور برای سرمایه‌گذاری

لازم است که رشته‌های فعالیت‌هایی که در جهان و ایران پیشرو هستند، در مرکز توجه سیاستگذاران قرار گیرد و روی آن‌ها سرمایه‌گذاری شود. در واقع این صنایع و خدمات در آینده نزدیک و البته در صورت فراهم بودن بستری مورد نیاز، سودآورترین فعالیت‌های اقتصادی خواهند بود. در نتیجه سرمایه‌گذاری در این بخش‌ها مقرون‌به‌صرفه‌تر خواهد بود. بنابراین پیشنهاد می‌شود در رشته‌های فعالیت‌های اقتصادی زیر سرمایه‌گذاری انجام شود:

● **صنایع:** تولید ابزار پزشکی و ابزار اپتیکی و ابزار دقیق و ساعت‌های مچی و انواع دیگر ساعت، تولید رادیو و تلویزیون و دستگاه‌ها و وسایل ارتباطی، تولید فلزات اساسی، تولید ماشین‌آلات اداری و حسابگر و محاسباتی، صنایع تولید زغال کک. پالایشگاه‌های نفت و سوخت‌های هسته‌ای و صنایع تولید مواد و محصولات شیمیایی؛

● **خدمات:** عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاهای ارتباطات، مخابرات و اطلاعات.

جمع‌بندی

پیشرفت‌های علمی می‌تواند به صورت ناگهانی مشاغل و حرفه‌های موجود در جهان را تغییر دهد و متحول سازد. در نتیجه، شناسایی صنایع و خدماتی که هنوز سهم بالایی از درآمد جهانی ندارند اما رشد درآمد فوق‌العاده‌ای دارند جهت برنامه‌ریزی برای سرمایه‌گذاری ضروری است. در این پژوهش، داده‌های مربوط به تولید در سطح رشته‌های فعالیت‌های اقتصادی برای اقتصاد ایران و جهان جمع‌آوری شده و سپس، سه شاخص سطح ارزش افزوده، نرخ رشد درآمد و نوآوری تکنولوژیکی برای این صنایع و خدمات محاسبه شده است. در نهایت براساس تحلیل‌های صورت‌گرفته، صنایع و خدمات در ۴ گروه تقسیم شدند که شامل «پیشرو در جهان و ایران»، «پیشرو در جهان»، «پیشرو در ایران» و «پیشرونبودن در جهان و ایران» می‌شود. پیشنهاد این است که رشته‌های فعالیت‌هایی که در جهان و ایران پیشرو هستند، در مرکز توجه سیاستگذاران قرار گیرد و روی آن‌ها سرمایه‌گذاری شود. در واقع این صنایع و خدمات در آینده نزدیک و البته در صورت فراهم بودن بستری مورد نیاز، سودآورترین فعالیت‌های اقتصادی خواهند بود.

دریابنده پژوهش

این مطالعه در گروه مشاوران مدیریت و مطالعات راهبردی تدبیر و توسط امیربهداد سلامی در سال ۱۳۹۶ انجام شده است.

شناسایی «صنایع پیشرو در اقتصاد جهان و ایران»، رشته‌های فعالیت‌های صنعتی به چهار دسته تقسیم می‌شوند:

● صنایع پیشرو در جهان و ایران

این صنایع شامل تولید ابزار پزشکی و ابزار اپتیکی و ابزار دقیق و ساعت‌های مچی و انواع دیگر ساعت، تولید رادیو و تلویزیون و دستگاه‌ها و وسایل ارتباطی، تولید فلزات اساسی، تولید ماشین‌آلات اداری و حسابگر و محاسباتی، صنایع تولید زغال کک. پالایشگاه‌های نفت و سوخت‌های هسته‌ای و صنایع تولید مواد و محصولات شیمیایی است

● صنایع پیشرو در جهان و غیر پیشرو در ایران

صنایعی که در این دسته قرار می‌گیرند شامل تولید سایر وسایل حمل‌ونقل، تولید ماشین‌آلات مولد و انتقال برق و دستگاه‌های برقی طبقه‌بندی نشده در جای دیگر، تولید ماشین‌آلات و تجهیزات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر، تولید وسایل نقلیه موتوری و تریلر و نیم‌تریلر و صنایع مواد غذایی و آشامیدنی می‌شود.

● صنایع غیر پیشرو در جهان و ایران

صنایعی مانند انتشار و چاپ و تکثیر رسانه‌های ضبط‌شده، بازیافت، تولید پوشاک، عمل آوردن و رنگ کردن پوست خردار، تولید چوب و محصولات چوبی و چوب‌پنبه غیر از مبلمان، ساخت کالا از نی و مواد حصیری، تولید سایر محصولات کانی غیرفلزی، تولید کاغذ و محصولات کاغذی، تولید مبلمان و مصنوعات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر، تولید محصولات از توتون و تنباکو، تولید محصولات فلزی فابریکی به جز ماشین‌آلات و تجهیزات، تولید محصولات لاستیکی و پلاستیکی، تولید سایر وسایل حمل‌ونقل، تولید منسوجات و دباغی و عمل آوردن چرم و ساخت کیف و چمدان و زین و یراق و تولید کفش.

● صنایع غیر پیشرو در جهان و پیشرو در ایران

هیچ‌یک از صنایع بررسی شده در این گروه قرار نمی‌گیرند.

●● دسته‌بندی رشته‌های فعالیت‌های خدماتی در

اقتصاد ایران و جهان

به منظور «شناسایی خدمات پیشرو در جهان»، مانند قبل سه شاخص متوسط میزان تولید کل، نرخ رشد تولید کل و نوآوری تکنولوژیکی برای ۱۸ رشته فعالیت‌های خدماتی در ۱۵ کشور صنعتی محاسبه شده‌اند. کشورهای بررسی شده عبارت‌اند از: اتریش، بلژیک، جمهوری چک، دانمارک، فنلاند، فرانسه، آلمان، مجارستان، ایتالیا، کره جنوبی، هلند، نروژ، اسلونی، سوئد و آمریکا.

برای شناسایی «خدمات پیشرو در جهان» و محاسبه سه شاخص مذکور، از داده‌های موجود از متوسط ارزش کل تولید، رشد تولید و سطح تکنولوژی مورد استفاده در سال‌های ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۱ استفاده شده است. به منظور «خدمات پیشرو در ایران»، سه شاخص متوسط ارزش تولید، متوسط رشد تولید و سطح تکنولوژی مورد استفاده از داده‌های موجود طی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۲ محاسبه شده است.

● خدمات پیشرو در جهان و ایران

دو رشته فعالیت‌های عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاهای ارتباطات، مخابرات و اطلاعات هم در جهان و هم در ایران جزء رشته‌های فعالیت‌های خدماتی پیشرو هستند.

● خدمات پیشرو در جهان و غیر پیشرو در ایران

رشته‌های فعالیت‌های خدماتی واسطه‌گری‌های مالی و بیمه و آموزش،

ضرورت تکمیل زنجیره ارزش در صنعت نساجی

فاطمه میرجلیلی

مرکز پژوهش‌های مجلس

صنعت

موضوع تخصصی

امتیاز شورای علمی

نظر شورای علمی

گزارش حاوی بخش‌های اصلی است که انسجام خوبی با هم دارند. بر اساس اطلاعات آماری موجود وضعیت کنونی تشریح شده و چالش‌ها در آمده است. به‌طورکلی تحلیل خوبی ارائه شده و پیشنهادها با چالش‌های ارائه شده مرتبط‌اند.

ضرورت و اهداف پژوهش

صنعت نساجی قدمتی طولانی در ایران دارد و یکی از مهم‌ترین بخش‌های اشتغال‌زایی به شمار می‌آید. توجه به این صنعت بسیار مهم است، به‌ویژه در شرایط کنونی کشور که رفع بحران بیکاری و افزایش درآمدهای ارزی حاصل از صادرات غیرنفتی، از مهم‌ترین اهداف اقتصادی کشور است. تکمیل زنجیره ارزش صنعت نساجی در ابعاد مختلف، اشتغال‌زایی و ارزش‌آفرینی دستاوردهای بسیاری برای کشور دارد. رفع چالش‌های تکمیل زنجیره ارزش در این صنعت موجب استفاده بهتر از منابع کشور و ارزش‌آفرینی بیشتر این صنعت خواهد شد. بنابراین ضروری است چالش‌های تکمیل زنجیره ارزش نساجی در کشور شناسایی شده و راهکارهایی به منظور تکمیل زنجیره ارزش نساجی ارائه شود.

تحلیل زنجیره ارزش صنعت نساجی

زنجیره ارزش صنایع نساجی و پوشاک از کشاورزی و چاه‌های نفت شروع شده و به خرده‌فروشی منتهی می‌شود. این زنجیره در بُعد اشتغال صنعتی خود توانایی دارد چند صد هزار شغل ایجاد کند. با رفع چالش‌های زنجیره ارزش صنایع نساجی و پوشاک و ارتقای جایگاه آن در اقتصاد کشور امکان رفع بسیاری از معضلات اجتماعی و فرهنگی کشور فراهم خواهد شد. جهت تحلیل هر چه بهتر زنجیره عرضه این صنعت، می‌توان آن را به سه بخش تقسیم بندی کرد:

- ۱) **تأمین‌کنندگان مواد اولیه:** مهم‌ترین موضوع در زنجیره تأمین، مواد اولیه مصرفی در این صنعت است.
- ۲) **تبدیل‌کنندگان (تولید):** این بخش را می‌توان به زیربخش‌های تولید الیاف طبیعی و یا مصنوعی، ریسندگی، بافندگی و رنگریزی، چاپ و تکمیل تقسیم کرد. در بخش تولید الیاف، فعالیت اصلی تولید الیاف طبیعی یا تبدیل منابع ورودی به لیف یا رشته است. در بخش دوم نیز لیف به کمک فرآیندهای مختلف ریسندگی به نخ تبدیل می‌شود و نهایتاً نخ تولیدشده با ماشین‌های بافندگی به پارچه تبدیل می‌شود، در بخش نهایی تولید پارچه، عملیات رنگریزی تکمیل شده و در صورت نیاز عملیات چاپ روی آن اعمال می‌شود.
- ۳) **زنجیره فروش و صنایع پایین‌دستی صنعت نساجی:** با توجه به کالای نهایی و مصرفی، نیاز است کالای تولیدشده از طریق روش‌های مختلف فروش مانند فروش مستقیم، سازمانی یا آنلاین و یا به صورت مرسوم در فروشگاه‌های خرده‌فروشی به دست مصرف‌کنندگان نهایی برسد.

تکمیل زنجیره ارزش صنعت نساجی از لحاظ اشتغال‌زایی دستاوردهای بسیاری برای کشور دارد. ارکان زنجیره ارزش صنعت نساجی کشور را می‌توان به بخش‌های تأمین‌کنندگان مواد اولیه، تبدیل‌کنندگان (تولید)، زنجیره فروش و صنایع پایین‌دستی صنعت نساجی طبقه‌بندی کرد. در بخش اولیه زنجیره سرمایه‌گذاری متناسب با ظرفیت‌های نساجی کشور انجام نشده است. در بخش رنگ و ماشین‌آلات صنعتی وابستگی زیادی به واردات وجود دارد. در بخش فرآیند تولید نیز کاهش سرمایه‌گذاری و فرسودگی ماشین‌آلات در اغلب بخش‌های این صنعت از ارزش آن کاسته است. در انتهای این زنجیره نیز حجم بالای واردات غیررسمی آسیب‌های زیادی به این صنعت وارد کرده است.

- آیین‌نامه اجرایی ماده (۱۳) قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز؛
- مقابله با کم‌اظهاری و تخلفات دیگر در گمرک‌ها و سامان‌دهی و تجمیع واردات منسوجات و پوشاک؛
- تدوین بسته حمایت از نوسازی و به‌روزرسانی فناوری ماشین‌آلات و تجهیزات تولیدکنندگان نساجی و پوشاک؛
- توسعه صنایع نساجی و پوشاک بر مبنای تمرکز بر تقویت و تکمیل خوشه‌های موجود در سطح مناطق کشور و حمایت از ایجاد و توسعه ساختارها و مؤسسات پشتیبان خوشه؛
- تقویت ظرفیت‌های قانونی برای حمایت از صنعت مد با هدف ایجاد محتوای فرهنگی و مد طبق تقاضای بازار در منسوجات و پوشاک کشور، حمایت از مالکیت معنوی و برگزاری جشنواره‌ها و نمایشگاه‌های نساجی، پوشاک و مد؛
- ایجاد هلدینگ‌های خرید مواد اولیه و فروش و صادرات محصولات ریسندگی و نساجی با مشارکت شرکت‌های تخصصی مرتبط و پیشرو در این زمینه؛
- نظارت بر چارچوب‌های قانونی ناظر بر معاملات بورس کالایی با هدف استقلال بخشی سازوکارهای بورس کالایی از مصوبات تنظیم بازاری و تقویت ابزارهای نظارت بر عرضه و تقاضا؛
- برنامه‌ریزی برای افزایش تولید پنبه در کشور؛
- اصلاح آیین‌نامه جزء (۴) بند «الف» ماده (۱) قانون الحاق بخشی از تنظیم مقررات مالی دولت (۲) و ارائه تخفیف خوراک در صنعت پتروشیمی، متناسب با تولید محصولات با ارزش افزوده بیشتر، کاهش واردات و تأمین نیاز داخل.

جمع‌بندی

صنعت نساجی یکی از مهم‌ترین بخش‌های اشتغال‌زایی است. توجه به این صنعت موجب می‌شود بحران بیکاری رفع شود و درآمدهای ارزی حاصل از صادرات غیرنفتی افزایش یابد. بنابراین ضروری است که با شناخت زنجیره ارزش این صنعت و رفع چالش‌های آن به دنبال استفاده از این فرصت برای بهبود وضع اقتصاد کشور بود. در این پژوهش پس از بررسی زنجیره ارزش و تبیین چالش‌های صنعت نساجی راهکارهایی برای تکمیل زنجیره ارزش در صنعت نساجی ارائه شده است. برخی از این راهکارها عبارت‌اند از: افزایش شفافیت اطلاعات عملکرد فعالان حوزه صنفی و صنعت نساجی و پوشاک، پشتیبانی از ایجاد شبکه خرده‌فروشی منسوجات و پوشاک ایرانی در سطح ملی و منطقه‌ای، تدوین بسته حمایت از نوسازی و به‌روزرسانی فناوری تجهیزات تولیدکنندگان نساجی و پوشاک، نظارت بر چارچوب‌های قانونی ناظر بر معاملات بورس کالایی، برنامه‌ریزی برای افزایش تولید پنبه در کشور و ...

درباره پژوهش

این مطالعه در مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی و توسط فاطمه میرجلیلی در سال ۱۳۹۹ انجام شده است.

صنایع پایین‌دستی صنعت نساجی را صنایع متعددی از جمله پوشاک، منسوجات خانگی، منسوجات صنعتی، فرش، کفپوش و منسوجات تشکیل می‌دهند که این صنایع در صنعت‌های مختلف مانند پزشکی، بهداشتی، هوایی، کشاورزی، ساختمان و راه‌سازی کاربرد دارد.

مشکلات توسعه زنجیره ارزش صنعت نساجی

با وجود سرمایه‌گذاری‌های انجام‌شده در صنعت نساجی، این صنعت در بخش‌های مختلف زنجیره ارزش آن گلوگاه‌ها و حلقه‌های مفقوده مهمی دارد. در بخش اولیه زنجیره که شامل تأمین الیاف یا پلیمرهای مصنوعی می‌شود، علاوه بر اینکه سرمایه‌گذاری متناسب با ظرفیت‌های نساجی کشور انجام نشده، ظرفیت‌های موجود نیز طی دو هفته گذشته تا حدی فرسوده شده و کارایی لازم را از دست داده است. همچنین در بخش رنگ و ماشین‌آلات صنعتی نیز وابستگی زیادی به واردات وجود دارد. در بخش فرآیند تولید نیز کاهش سرمایه‌گذاری و فرسودگی ماشین‌آلات در اغلب بخش‌های این صنعت از ارزش‌افزایی آن کاسته است. در انتهای این زنجیره نیز که به واردشدن محصولات نهایی همچون پوشاک به بازار نیاز است؛ حجم بالای واردات غیررسمی و قاچاق لطمه‌های زیادی به این صنعت وارد کرده است.

اقدامات پیشنهادی به منظور تکمیل زنجیره

ارزش صنعت نساجی کشور

در ادامه راهکارهایی برای تکمیل زنجیره ارزش صنعت نساجی کشور ارائه شده است:

- تدوین و اجرای برنامه راهبردی صادراتی صنایع نساجی و پوشاک با تأکید بر گسترش همکاری مشترک بین تولیدکنندگان داخلی و برندهای معتبر پوشاک و با بهره‌مندی از مشوق‌های موضوع بند (خ) ماده (۳۱) قانون، رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقا رقابت‌پذیری نظام مالی کشور.
- تدوین دستورالعمل مشوق تشکیل هلدینگ‌های صادراتی و ادغام نگاه‌ها در صنایع نساجی و پوشاک کشور؛
- افزایش سهم شرکت‌های بازرگانی تخصصی در عملکرد صادرات نساجی کشور از طریق بهره‌مندی از مشوق‌های مالی موضوع بند «ب» ماده (۷) دستورالعمل حمایت از شرکت‌های بازرگانی تخصصی و یا عمومی صادراتی؛
- سامان‌دهی و تبلیغات تولیدکنندگان و صادرکنندگان نساجی و پوشاک با نشان تجاری برتر؛
- بازرگری در «دستورالعمل نحوه صدور گواهی فعالیت نمایندگان و شعب شرکت‌های خارجی عرضه‌کننده پوشاک در ایران»؛
- افزایش شفافیت اطلاعات عملکرد فعالان حوزه صنفی و صنعت نساجی و پوشاک از طریق نظارت بر حسن اجرای «قانون پایانه‌های فروشگاه‌های و سامانه مؤدیان» و اعمال جریمه بر واحدهای خاطی.
- پشتیبانی از ایجاد شبکه خرده‌فروشی منسوجات و پوشاک ایرانی در سطح ملی و منطقه‌ای؛
- تسریع در اجرایی‌سازی الزامات موضوع ماده (۲) آیین‌نامه اجرایی ماده (۶) قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مبنی بر شناسایی کالای قاچاق ورودی و خروجی؛
- نظارت بر اجرای طرح شناسه‌دار کردن کالاها در بازار و انبارها در راستای

فرصت‌ها، تهدیدها و پیشنهادهای نحوه ورود به صنعت

قطعه‌سازی خودرو

سید حسین موسوی

گروه مشاوران مدیریت و
مطالعات راهبردی تدبیر

صنعت

موضوع تخصصی

امتیاز شورای علمی

نظر شورای علمی
پژوهش از لحاظ ساختاری می‌توانست یکپارچه‌تر باشد. تحلیل‌های خوبی صورت گرفته و سنجه‌های خوبی برای ورود به این صنعت پیشنهاد شده اما راهکار اجرایی در بطن پژوهش دیده نمی‌شود.

●● ضرورت و اهداف پژوهش

از آنجایی که صنعت خودروسازی کشور با بیش از ۶۰ درصد صنعت دیگر در ارتباط است، به‌کارگیری استراتژی بلندمدت در این صنعت بسیار ضروری است. یکی از این استراتژی‌ها، صنعت قطعه‌سازی است. برای ورود به صنعت تولید قطعات خودرو چالش‌هایی مربوط به حوزه مدیریت، ساختار زنجیره تأمین، مباحث فنی و کیفی و مباحث اقتصادی وجود دارد. از سوی دیگر، نبود پلتفرم واحد موجب ایمنی نامطلوب خودروها، از دست رفتن بازارهای صادراتی، مقاومت نداشتن در برابر تحریم و کیفیت پایین خودروهای داخلی و موارد دیگری شده است.

در بخش اول این پژوهش، تلاش شده است که پس از آشنایی با فضای صنعت قطعه‌سازی و صنعت خودرو چالش‌های اصلی جهت ورود به این صنعت ارائه شود تا دیدی جامع از وضعیت صنعت خودروسازی کشور و امکان‌های ورود به این عرصه ایجاد شود. در بخش دوم، سنجه‌هایی جهت کاهش ریسک ورود به صنعت قطعه‌سازی مطرح شده است.

●● آسیب‌شناسی تأمین قطعات داخلی در صنعت خودرو

به طور کلی چالش‌های موجود در مرحله ورود به عرصه تولید قطعات خودرو را می‌توان از چند منظر بررسی کرد. این چالش‌ها مربوط به حوزه‌های «مدیریت»، «ساختار زنجیره تأمین»، «مباحث فنی و کیفی» و «مباحث اقتصادی» است.

● چالش‌های حوزه مدیریت

یکی از مهمترین مشکلات صنعت خودروسازی، نبود استراتژی بلندمدت و آینده شفاف و روشن برای سرمایه‌گذاری است. به طور کلی به دلیل وابستگی شدید لایه مدیریت خودروسازان بزرگ به ساختار دولتی، بخش بزرگی از بدنه مدیریتی با تغییر دولت‌ها تغییر می‌کند و لذا عمده سیاست‌های اعمالی در این صنعت، چهار یا حداکثر هشت‌ساله هستند. به دلیل تغییرات زیاد در تصمیمات خودروسازان، معمولاً پروژه‌های بزرگ و بلندمدت از جنس توسعه محصول، ناقص رها می‌شود به گونه‌ای که بازگشت هزینه مالی و زمانی سرمایه‌گذاران در حوزه قطعه‌سازی محصول جدید، با چالشی جدی مواجه می‌گردد. علاوه بر این موضوع، بدهی‌های بالا و بلندمدت خودروسازان به قطعه‌سازان، همواره اعتماد قطعه‌سازان جهت همراهی با خودروسازان، در راستای توسعه محصول را سلب کرده است.

● چالش‌های مربوط به ساختار زنجیره تأمین

یکی از مهمترین مشکلات این حوزه این است که به اندازه کافی

صنعت خودرو یکی از صنایع مادر در کشور به شمار می‌آید. این صنعت برای حرکت و چرخه تولید، به یک صنعت تولید قطعات خودرو به عنوان پشتیبان نیاز دارد. به همین دلیل صنعت قطعه‌سازی از اهمیت بسیاری در کشور برخوردار است. اما چالش‌های صنعت قطعه‌سازی موجب شده است دو شرکت خودروساز بزرگ کشور با مشکلاتی مواجه شوند. همچنین این چالش‌ها سبب شده تا صنعت خودرو نتواند یک صنعت رقابتی در ایران به شمار آید. از این رو، برای آنکه بتوان برخی از این چالش‌ها را برطرف کرد، باید بتوان در تولید قطعات خودرو به خودکفایی رسید.

بازارهای صادراتی»، «بهره‌وری پایین صنعت خودرو»، برای بخش خودروسازی کشور شده است.

● **سنجه‌های پیشنهادی برای ورود به صنعت قطعه سازی**

دو زمینه کلی «ورود به عنوان تولیدکننده یا سرمایه‌گذار در زنجیره تأمین» و «ورود به عنوان سرمایه‌گذار در شرکت‌های خودروسازی» جهت ورود به مسئله پیشنهاد می‌شود.

● **سنجه‌های پیشنهادی جهت ورود به عنوان تأمین‌کننده:** برای ورود به عنوان تأمین‌کننده در صنعت قطعه‌سازی سنجه‌های «تعداد و اندازه رقبا در بازار تأمین»، «پیچیدگی علمی-تجربی»، «تیراژ محصولات و وجود پلتفرم»، «زمان توسعه تا بهره‌برداری»، «صرفه اقتصادی»، «حجم سرمایه‌گذاری لازم»، «سهولت ورود رقبا به بازار»، «موقعیت مورد تأمین در چرخه عمر»، «مواد اولیه»، «سابقه محصول»، «رده محصول در ساختار تأمین»، «وابستگی سیستمی قطعه یا مجموعه موردنظر به سایر مجموعه‌ها» باید بررسی شود.

● **سنجه‌های پیشنهادی جهت سرمایه‌گذاری در حوزه خودروسازی:** بخش دیگری که به عنوان زمینه‌ساز سرمایه‌گذاری پیشنهاد می‌شود، سرمایه‌گذاری در تولید است. بدین معنی که طی قراردادی در زمینه توسعه محصولات جدید (مانند پروژه شاهین یا خودرو هاج بک روی پلتفرم اسپا یا پروژه K132 و K125 ایران خودرو) یا پروژه‌های خودروسازان (مانند سرمایه‌گذاری در ساخت قالب‌های پرس، احداث خطوط رنگ، جوش، یا مونتاژ جدید) سرمایه‌گذاری شود و برای مثال به ازای تولید هر خودرو مبلغی به عنوان بازپرداخت تسهیلات به علاوه سود به سرمایه‌گذار پرداخت شود. با توجه به موارد ذکر شده، سنجه‌هایی مانند «قرارداشتن پروژه در گلوگاه کاری»، «عزم انجام کار و مستندات تصویب پروژه در هیئت مدیره شرکت خودروساز»، «حجم کار انجام شده و پیشرفت کار تاکنون» «تعریف مشخص و پرهیز از کلی‌گویی»، «راه‌حل‌های جایگزین و بحث تحریم‌ها» و «نیازمندی پروژه به همکاری‌های بالادستی» برای ورود به حوزه خودروسازی نیز پیشنهاد می‌شود.

جمع‌بندی

چالش‌های موجود در صنعت قطعه‌سازی، موقعیت‌های مناسبی را برای سرمایه‌گذاری و ورود ایجاد کرده است. بنابراین ضروری است برای سرمایه‌گذاری مطمئن در این صنعت، این چالش‌ها به دقت بررسی شود. در این پژوهش پس از بررسی چالش‌های پیش‌روی صنعت خودروسازی و تأمین قطعات آن، برای سرمایه‌گذاری در زمینه «سرمایه‌گذاری در زنجیره تأمین و ورود به عنوان تأمین‌کننده» و «سرمایه‌گذاری در شرکت خودروسازی» پیشنهاد شده است.

در رابطه با سرمایه‌گذاری در زنجیره تأمین و سرمایه‌گذاری در شرکت‌های خودروساز نیز یازده سنجه جهت بررسی سرمایه‌گذاری پیشنهاد شد. از جمله این پیشنهادات می‌توان به مشارکت و سرمایه‌گذاری روی پلتفرم اسپا (که محصول اول آن شاهین، متعلق به شرکت اسپا است) یا سرمایه‌گذاری روی پلتفرم پایه برای خودروهای کلاس بی و سی (که محصول اول آن تارا و متعلق به شرکت ایران خودرو است) را اشاره کرد.

درباره پژوهش

این مطالعه در گروه مشاوران مدیریت و مطالعات راهبردی تدبیر و توسط سید حسین موسوی در سال ۱۳۹۹ انجام شده است.

شرکت‌های تأمین‌کننده رده یک در تولید قطعات وجود ندارد. این مجموعه‌ها که با مجموعه‌ای از تأمین‌کنندگان خرد در ارتباط هستند، باعث می‌شوند خودروساز درگیر ارتباط با تأمین‌کنندگان خرد نشود و در تأمین قطعات مدیریت بهتری داشته باشد. در مقابل در ساختارهای رده یک قطعه‌سازان، روش تأمین سببی قطعات در قطعه‌سازان بزرگ ایران شکل گرفته است. این موضوع موجب شده است خودروساز در حوزه‌های مختلف قطعات خودرو وابسته شود و مشکلاتی جدی در مدیریت زنجیره تأمین به وجود آید.

● **چالش‌های مربوط به مباحث فنی و کیفی**

از موضوعات فنی مهم در توسعه و تولید قطعات خودرویی، اطلاع از ارتباط سیستمی و بالادستی قطعات در مجموعه خودرو است. فقدان و یا ناکافی بودن این اطلاعات بالادستی در مجموعه‌های تحقیق و توسعه خودروسازان، موجب ضعف در تهیه اسناد ارتباط سیستمی می‌شود و این موضوع الزامات و رویه‌های تست، روند توسعه قطعات خودرویی را با مشکل روبه‌رو می‌سازد. در نتیجه، مشکلات مزمن با ریشه‌هایی نامعلوم در مسیر داخلی‌سازی یا توسعه این قطعات ایجاد می‌شود. همچنین تکیه بیش از حد به اخذ تأییدیه‌های خارجی باعث وابستگی به مجموعه‌های استانداردهای خارج از کشور می‌شود که مواعید جدی بر سر راه توسعه قطعات خودرویی به شمار می‌آید.

● **چالش‌های مربوط به مباحث اقتصادی**

خودروهای تولیدی دو خودروساز بزرگ نیمه‌دولتی بر روی چندین پلتفرم مختلف، توسعه یافته اند. این موضوع به معنی تنوع و تعدد قطعات خودرویی و کاهش تیراژ آنها است. در نتیجه در شرایط کنونی یکی از چالش‌های جدی صنعت خودرو در خودکفایی قطعات، صرفه اقتصادی آنها است. هراس خودروسازان از انحصاری شدن تولید قطعات نیز با توجه به کاهش تیراژ، چالش مذکور را جدی‌تر می‌کند. با وجود گردش‌های مالی بزرگ برای تأمین‌کنندگان انحصاری پر قدرت، ورود تأمین‌کنندگان جدید همواره با چالش‌های جدی همراه است.

●● **سنجه‌های لازم جهت بررسی و انتخاب محل سرمایه‌گذاری در صنعت خودروسازی**

در این بخش از گزارش، به مفهوم پلتفرم و مکانیسم اثرگذاری آن بر صنعت خودرو توجه شده است. در ادامه، سنجه‌های لازم جهت بررسی این عرصه‌ها نیز مطرح شده است که علاوه بر اینکه برای ورود به حوزه کاری پیشنهاد شده کاربرد دارد، به طور کلی برای بررسی سایر پیشنهادها نیز ارزشمند است.

● **لزوم نگاه پلتفرمی**

متأسفانه فهم اشتباه مسئولین امر از پلتفرم، بزرگ‌ترین معضلی است که در شرایط کنونی، صنعت خودرو کشور از آن رنج می‌برد. پلتفرم در اصل مجموعه‌ای از اشتراکات خودرو شامل قطعات فیزیکی، زیرساخت تولید، خطوط و امکانات تولید، نیروی انسانی و تمام مواردی است که بین خانواده‌ای از محصولات، قابلیت اشتراک‌گذاری دارد.

برای مثال، پلتفرم فولکس‌واگن MQB، زمان توسعه محصول ۳۰ درصد کاهش داشته است. در تفکر پلتفرمی، شرکت فوردها افزایش کیفیت محصولات دست یافته است. در نتیجه، ۵۳ درصد از تعمیرات این محصول برای ۵ سال کاهش یافته است. فقدان دانش پلتفرم و نبود پلتفرم واحد باعث بروز مشکلاتی جدی از جمله «ایمنی نامطلوب خودروها»، «متماایل شدن صنعت خودرو به مونتاژکاری»، «از دست رفتن

ارزیابی خدمات بیمه از کار افتادگی تأمین اجتماعی

حمیدرضا هندی

موسسه عالی پژوهش
تأمین اجتماعی

رفاه و تأمین اجتماعی

موضوع تخصصی

امتیاز شورای علمی

یکی از ویژگی‌های این گزارش

نظر شورای علمی

استفاده از یک روش‌شناسی و مصاحبه‌های مناسب است. در بخش پیشنهادات پژوهش موارد زیادی بیان شده، اما با این حال می‌توانست آنها را بر اساس قانون و راهبرد سازمان، طبقه‌بندی و اولویت‌بندی کند.

●● ضرورت و اهداف پژوهش

سازمان تأمین اجتماعی متولی اصلی بیمه و خدمات اجتماعی است و منابع مالی، انسانی و ... زیادی در این راه صرف می‌کند. طرح‌های بیمه‌ای تأمین اجتماعی ذینفعان بسیاری دارد، همچنین بلندمدت و بسیار هزینه‌بر است. بنابراین ضروری است این سازمان برنامه‌ها، طرح‌ها و خدمات خویش را ارزیابی کند تا از میزان تأثیرگذاری این برنامه‌ها در تحقق اهداف سازمانی و انتظارات ذینفعان آگاه شود. در این میان یکی از خدمات سازمان تأمین اجتماعی، بیمه از کار افتادگی است. هدف این پژوهش ارزیابی وضعیت فعلی بیمه از کار افتادگی در ایران و شناسایی بهترین ساختار ارائه خدمات تأمین اجتماعی در این بیمه، با توجه به تجربیات کشورهای منتخب است که از بطن یک مطالعه تطبیقی و جامع به دست آمده است.

●● بیمه از کار افتادگی و آمارهای آن

بیمه از کار افتادگی، یکی از تعهدات بلندمدت سازمان تأمین اجتماعی است و در کنار دو بیمه بازنشستگی و بازماندگی، یکی از ارکان اصلی و بلندمدت این سازمان به حساب می‌آید. تمرکز اصلی بر آمار و ارقام مستمری‌های از کار افتادگی، به عنوان جبران درآمد کاهش یافته آنها است. با دقت در آمارها می‌توان دریافت که میزان مستمری ازکارافتادگان در سال‌های دهه ۸۰ بیش از نرخ تورم در سال پیشین بوده است. همچنین ازکارافتادگان کلی غیرناشی از کار نسبت به سایر گروه‌ها (ازکارافتادگی کلی ناشی از کار و ازکارافتادگی جزئی) بیشتر بوده است و دیگر گروه‌ها (ازکارافتادگان کلی ناشی از کار و ازکارافتادگان جزئی ناشی از کار) نیز روند افزایشی داشته‌اند.

بررسی‌ها نشان می‌دهد نرخ رشد حداقل مستمری از کار افتادگی تا سال ۱۳۹۳ در هر سال، کمتر از نرخ تورم در سال پیش بوده است؛ اما این نرخ از سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است. همچنین توزیع فراوانی از کار افتادگی برحسب نوع از کار افتادگی نشان می‌دهد که انواع آن روند افزایشی داشته و به مانند دهه‌های پیشین، از کار افتادگی غیرناشی از کار از دیگر انواع از کار افتادگی بیشتر بوده است.

●● بیمه بیکاری در سایر کشورها

تأمین اجتماعی در هر کشور معمولاً به ۵ شاخه کلی بازنشستگی، از کار افتادگی و بازماندگی، بیماری و زایمان، حوادث حین کار، بیکاری و کمک هزینه‌های خانوادگی تقسیم می‌شود. به طور کلی سه نظام بیمه اجتماعی (نظام بیمه‌ای مرتبط با اشتغال، نظام‌های بیمه‌ای فراگیر، نظام‌های بیمه‌ای مبتنی بر آزمون وسع) و سه برنامه بیمه‌ای (برنامه‌های ارائه‌شده به وسیله

ازکارافتادگی به معنی تقلیل درآمد به سبب کاهش قدرت فیزیکی ناشی از حادثه یا بیماری است و به دو دسته از کار افتادگی کلی و از کار افتادگی جزئی تقسیم می‌شود. بیمه از کار افتادگی، یکی از تعهدات بلندمدت سازمان تأمین اجتماعی، با هدف حمایت‌های مالی و پوشش هزینه‌ها و ارائه رایگان خدمات درمانی است. با ارزیابی وضعیت فعلی بیمه از کار افتادگی و شناسایی بهترین ساختار ارائه خدمات تأمین اجتماعی کشورها، می‌توان میزان اثربخشی آن را ارزیابی کرد. بدین ترتیب با سیاستگذاری‌ها و به‌کارگیری روش‌های مناسب می‌توان زیان‌های اقتصادی را کم و در منابع سازمان تأمین اجتماعی صرفه‌جویی کرد.

کاذب دارای سابقه بیمه پردازی شده و در نتیجه از نظر ماده ۷۵ قانون تأمین اجتماعی احراز شرایط می‌شوند.

راهکارهای پیشنهادی جهت بهبود عملکرد بیمه از کار افتادگی

پس از تحلیل داده‌ها، بررسی تجارب خارجی و گفت‌وگو با متخصصان این امر، پیشنهادهای جهت بهبود عملکرد بیمه از کار افتادگی ارائه شده است. دسته اول پیشنهادات کلی است. یکی از این پیشنهادات اصلاح ماده ۷۰ قانون تأمین اجتماعی، تعیین از کار افتادگی و کاهش درجه قدرت کار فرد بیمه‌شده متناسب با نوع شغل، اصلاح کتابچه تعیین درصدهای از کار افتادگی و تدوین کتابچه با درصدهای دقیق‌تر و طراحی مکانیسمی مناسب، جهت نظارت بر تعیین درصدها توسط تیم کمیسیون پزشکی است. پیشنهادهای در ارتباط با از کار افتادگی کلی غیر ناشی از کار نیز ارائه شده است که به عنوان نمونه می‌توان به ایجاد سامانه متمرکز برای دسترسی به پرونده‌های پزشکی افراد و جلوگیری از کتمان بیماری و قوانین تنبیهی برای پیشگیری از تخلف اشاره کرد.

یکی از پیشنهادات در ارتباط با از کار افتادگی کلی ناشی از کار اینست که به کارفرمایان اطلاع و آموزش کافی داده شود که بنا به متن ماده ۶۶ قانون تأمین اجتماعی، در صورتیکه ثابت شود که وقوع حادثه مستقیماً ناشی از عدم رعایت مقررات حفاظت فنی و بروز بیماری ناشی از عدم رعایت مقررات بهداشتی و احتیاط لازم از طرف کارفرما یا نمایندگان او بوده، سازمان تأمین خدمات درمانی و سازمان هزینه‌های مربوط به معالجه و غرامات و مستمری‌ها و غیره را پرداخته و طبق ماده ۵۰ این قانون از کارفرما مطالبه و وصول خواهد نمود.

یکی از مشکلاتی که در زمینه از کار افتادگی جزئی ناشی از کار پیش می‌آید، این است که فرد از کار افتاده جزئی می‌تواند مجدداً به کار مشغول شود و همزمان مستمری از کار افتادگی جزئی خویش را از سازمان تأمین اجتماعی دریافت نماید. دو پیشنهاد مشخص در این زمینه ارائه می‌شود:

اول آنکه قانون به نحوی اصلاح شود که کارفرما قادر باشد کمتر از حداقل دستمزد به افراد از کار افتاده جزئی (بر طبق درجه از کار افتادگی) به عنوان حقوق پرداخت کند؛ دوم سازمان تأمین اجتماعی به جای مستمری ماهانه برای از کار افتادگی جزئی، مبلغی را به عنوان غرامت از کار افتادگی جزئی (بر طبق درجه از کار افتادگی) به صورت یکجا به فرد پرداخت نماید تا در صورتیکه فرد مجدداً به شغل خویش یا شغل دیگری بازگشت از حداقل دستمزد قانونی برخوردار شود.

جمع‌بندی

بیمه از کار افتادگی یکی از تعهدات بنیادین تأمین اجتماعی است که با احراز شرایط به فرد ارائه می‌شود. در این میان، هزینه‌های پرداختی به افراد از کار افتاده با توجه به افزایش آمار تعداد این افراد برآورد و تأمین می‌شود. ارزیابی قوانین فعلی، پوشش بیمه‌ای، نحوه تأمین منابع مالی، نحوه احراز شرایط بیمه از کار افتادگی و مزایای بیمه از کار افتادگی و... نشان می‌دهد که این بیمه برای افزایش کارایی نیاز به اصلاحاتی دارد. در این پژوهش که مبتنی بر این ارزیابی‌ها است، پیشنهادهای برای اجرای بهتر و افزایش کارایی بیمه بیکاری ارائه شده است.

دریافته پژوهش

این مطالعه در مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی و توسط حمیدرضا هندی در سال ۱۳۹۸ انجام شده است.

ارائه‌دهندگان خدمات مالی، صندوق‌های آینده‌نگر، نظام کارفرما-مسئول) وجود دارد.

در این مطالعه، بیمه از کار افتادگی ۵۰ کشور جهان به همراه ایران بررسی شده است. بررسی‌ها نشان می‌دهد در اکثر کشورها، به طور معمول افرادی از کار افتاده کلی قلمداد می‌شوند که حداقل دوسوم از ظرفیت و توان کاری خویش را برای همیشه از دست داده باشند. در بیمه از کار افتادگی ناشی از کار، مزایا معمولاً به دو صورت از کار افتادگی موقت و دائمی ارائه می‌شود و دوره احراز شرایط زمانی برای دریافت مزایای از کار افتادگی نسبت به بازنشستگی بسیار کوتاه‌تر است.

همچنین در صورتی که فرد از کار افتاده دائمی به مراقبت دائمی نیاز داشته باشد یا افرادی نظیر فرزند یا همسر تحت تکلف او باشند، برای این فرد مستمری‌های تکمیلی پرداخت می‌شود. در بسیاری از کشورها، برای احراز از کار افتادگی ناشی از کار و برخورداری از مزایا، هیچ شرطی وجود ندارد اما در از کار افتادگی غیرناشی از کار، به شروطی نظیر سابقه پرداخت حق بیمه مشخص نیاز است.

مصاحبه با کارشناسان و متخصصان بیمه از کار افتادگی و نتایج حاصل از آن

در این پژوهش با کارشناسان و متخصصان بیمه از کار افتادگی و با ذینفعان این بیمه مصاحبه شده است. محورهای این مصاحبه‌ها مبتنی بر موضوعات «شرایط احراز از کار افتادگی»، «مزایای بیمه از کار افتادگی»، «چالش‌های فرآیندی» و «دورنمای آینده» بوده است. از طریق این مصاحبه‌ها ۱۹ نتیجه به دست آمده است که در ادامه به دو مورد از آنها اشاره می‌شود.

۱) به نظر می‌رسد که قانون در مورد درصد و میزان از کار افتادگی‌های کلی (از کار افتاده ۶۶ درصد و بالاتر) و جزئی (از کار افتاده بین ۳۳ تا ۶۶ درصد) مناسب است، اما زمانی که سایر مؤلفه‌های اقتصادی اجتماعی در جامعه را در کنار این قانون در نظر گرفته می‌شود چالش‌هایی ایجاد می‌شوند که یکی از مهمترین آنها این است که افراد بسیاری در جامعه وجود دارند که علیرغم اینکه از کار افتاده کلی دائمی شده‌اند، بعد از از کار افتادگی همچنان به دلیل مشکلات و دغدغه‌های اقتصادی به کار اشتغال دارند. این در حالی است که بر طبق تعریف از کار افتادگی، فردی که از کار افتاده کلی شده باشد، توانایی تأمین معاش و کسب درآمد خود را به طور کل از دست می‌دهد. بر این مبنا به نظر می‌رسد که جداول تعیین درصدهای از کار افتادگی خیلی دقیق نیستند. به عبارتی دیگر یا درصدهای آسیب به اعضا و جوارح مختلف بدن در جداول تعیین درصد خیلی دقیق نیستند، و یا اگر دقیق هستند اما توسط پزشکان کمیسیون پزشکی دقیق محاسبه نمی‌شوند. بدین ترتیب ممکن است بعد از جمع‌کردن درصدهای آسیب‌های مختلف به بدن، مشخص شود که یک فرد از کار افتاده کلی دائمی است، اما از آنجاکه درصدها به طور واقعی تعیین نشده‌اند، میزان از کار افتادگی وی کمتر از میزان اعلام شده باشد و بنابراین فرد همچنان قادر به اشتغال باشد.

۲) یکی از منشاءهای سوءاستفاده از بیمه از کار افتادگی، ضعف قانون کار و به طور مشخص ماده ۱۴۸ این قانون است که منجر به تبانی بین کارگر و کارفرما می‌شود. سوءاستفاده عمده‌ای که از این ضعف قانون صورت می‌گیرد، سوءاستفاده افراد واقعاً از کار افتاده‌ای است که دارای حداقل سابقه بیمه پردازی نیستند و بعد از تبانی با یک کارفرما، از وی به اداره کار شکایت می‌کنند که وی حق بیمه مرا نپرداخته است و با شهادت دو نفر ادعای خویش را ثابت می‌کنند و این چنین به صورت

بررسی روش تعیین حداقل دستمزد با رویکرد منطقه‌ای

محمدرضا فرهادی پور

موسسه عالی پژوهش
تامین اجتماعی

رفاه و تأمین اجتماعی

موضوع تخصصی

امتیاز شورای علمی

این پژوهش به خوبی به

نظر شورای علمی

چالش‌های بین کارگر، کارفرما و دولت بر سر دستمزد کارگران پرداخته و در آن بررسی‌های خوبی از روش حل مسئله سایر کشورها انجام گرفته است. پیشنهاد پژوهش بسیار کلی است و می‌توانست برای پیشنهادات راهکار اجرایی نیز ارائه دهد.

●● ضرورت و اهداف پژوهش

حداقل دستمزد یکی از متغیرهای مهم سیاست‌های بازار کار در سطح جهانی است. یکی از اهداف مهم اقتصادی-اجتماعی دولت‌ها، حمایت و پشتیبانی از نیروی کار جهت حفظ و ارتقای قدرت خرید و رفاه زندگی و تأمین امنیت شغلی آنان با استفاده از اهرم حمایتی یعنی حداقل دستمزد است. برای محقق شدن اهداف اصلی حداقل دستمزد و کاهش اثرات منفی آن، باید سیاست‌های مکملی هماهنگ با دیگر سیاست‌های اجتماعی و بازار کار در جامعه اجرا شود تا سطح زندگی کارگران کم‌درآمد بهبود یابد. برای تعیین این سیاست‌ها شناخت کارکردهای حداقل دستمزد، سیستم‌های مختلف تعیین آن و تجارب سایر کشورها می‌تواند راهگشا باشد که در این پژوهش به آن‌ها پرداخته می‌شود.

●● نحوه تعیین حداقل دستمزد در اقتصاد ایران

در آخرین ماه هر سال، شورای عالی کار حداقل دستمزد را تعیین می‌کند. این شورا یک نهاد سه‌جانبه است که در آن کارفرمایان سه رأی، کارگران سه رأی و دولت نیز سه رأی دارد. در این شورا نماینده وزیر صنایع و معادن، نماینده وزیر امور اقتصادی و دارایی و نماینده وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی از سوی دولت حضور می‌یابند. در واقع، این شورا تنظیم‌کننده تمام قوانین و مقررات مربوط به روابط کار است که آیین‌نامه‌ها، دستورالعمل‌ها و منشورهای مربوط به قوانین را نیز تدوین می‌کند. تعیین حداقل دستمزد کارگران نیز یکی از مهم‌ترین وظایف شورای عالی کار محسوب می‌شود. شورای عالی کار، طبق ماده ۴۱ قانون کار، باید هر سال میزان حداقل دستمزد کارگران را برای نقاط مختلف کشور و یا صنایع مختلف با توجه به دو معیار تعیین کند. معیار اول حداقل دستمزد را باید با توجه به درصد تورمی تعیین کند که از سوی بانک مرکزی اعلام می‌شود. معیار دوم حداقل دستمزد، بدون آنکه به مشخصات جسمی و روحی کارگران و ویژگی‌های کار آنها توجه شود، باید به اندازه‌ای باشد که زندگی یک خانواده را تأمین کند. در اقتصاد دولتی ایران، دولت که در سه‌جانبه‌گرایی نقش مهمی دارد و بزرگترین کارفرمای اقتصاد نیز محسوب می‌شود، عملاً در نقش کارفرما ظاهر می‌شود. زیرا دولت نگران افزایش هزینه‌های خرد است و حداقل دستمزد بالا به معنای هزینه‌های جاری بالاتر برای تولید است. در واقع می‌توان گفت سه‌جانبه‌گرایی در ایران بیشتر به دوجانبه‌گرایی کارفرمایان-کارگران تبدیل شده است. کمیسیون اجتماعی مجلس در زمان بررسی کلیات لایحه اصلاح قانون کار اعلام کرد که تصمیمات شورای عالی کار به دلیل ترکیب نامناسب آن و حضور تعداد کمی از نمایندگان کارگری هیچ‌گاه به نفع کارگران نبوده است.

حداقل دستمزد یکی از متغیرهای مهم سیاست‌های بازار کار در سطح جهانی محسوب می‌شود. تورم، نرخ بیکاری و هزینه‌های خانوار عوامل مؤثر بر تعیین سطح حداقل دستمزد در سطح ملی و استانی به شمار می‌آیند. تا به امروز، حداقل دستمزد در سطح ملی تعیین شده است و برای تمامی استان‌های کشور به صورت یکسان اعمال شده و نوعی عدالت توزیعی در دستور کار دولت بوده است. در اسفندماه هر سال، شورای عالی کار حداقل دستمزد را تعیین می‌کند. شورای عالی کار یک نهاد سه‌جانبه است که در آن کارفرمایان سه رأی، کارگران سه رأی و دولت نیز سه رأی دارد.

تجارب جهانی سازوکار نهادی-سازمانی تعیین حداقل دستمزد

در این پژوهش به منظور شناخت نحوه تعیین حداقل دستمزد در سایر کشورها به بررسی آن در کشورهای منتخب پرداخته شده است که در ادامه تشریح می‌شود:

فرانسه

در فرانسه از سال ۲۰۰۸، کمیسیون ملی چانه‌زنی گروهی، از مشاوره یک گروه کارشناسی استفاده می‌کنند که پنج نفر از اعضای آن را نخست‌وزیر به مدت چهار سال منصوب می‌کند. نقش این گروه ملاقات با شرکای اجتماعی، تجمیع نظرات آن‌ها و پیشنهاد حداقل دستمزد و همچنین تجمیع مطالعات انجام شده روی اثرات حداقل دستمزد و کسب درک عمیق‌تری از حداقل دستمزد است. این کمیسیون همچنین می‌تواند یک افزایش اضافی در حداقل دستمزد را طبق تحلیل آن و جوانب اقتصادی مختلف پیشنهاد کند.

پرو

در پرو، قانون اساسی مشخص می‌کند که حداقل‌های دستمزد را باید دولت با مشارکت سازمان‌های نماینده کارگران و کارفرمایان تنظیم کند. در عمل، حداقل دستمزد را دولت بعد از پیشنهاد شورای ملی سه‌جانبه توسعه کار و اشتغال تعیین می‌کند. از سال ۲۰۰۷، این شورا تحت حمایت یک کمیسیون فنی در باب بهره‌وری و حداقل دستمزد قرار گرفته است که شاخص‌های آماری و معیاری را برای تعدیل حداقل دستمزد شناسایی می‌کند. این معیار از جانب شورای ملی سه‌جانبه ارتقای کار و اشتغال قبول می‌شود و تورم انتظاری و بهره‌وری عوامل مختلف را شامل می‌شود. گزارش‌های فنی نیز از سوی وزارت کار برای تسهیل اجرای مکانیسم تعدیل حداقل دستمزد تهیه می‌شود. همه بخش‌های دارای بینش با معیار پیشنهادی برای افزایش حداقل دستمزد به توافق می‌رسند تا بدین طریق از قدرت خرید کارگران حداقل دستمزد محافظت کنند و تضمین می‌کنند که درآمدهای شرکتی بالاتر که از کارایی فزاینده نیروی کار ناشی می‌شود به دستمزدهای بالاتر برای کارگرانی تبدیل می‌شود که در فرآیند تولید مشارکت دارند.

مالزی

دولت مالزی تصمیم‌گیر نهایی در خصوص سطوح حداقل دستمزد پس از توصیه‌ها و پیشنهادات شورای ملی مشاوره‌ای دستمزد و مشورت با سایر ذی‌نفعان در سراسر کشور است. دولت ممکن است با توصیه‌های این شورا موافق نباشد یا در امور آن برای ارائه پیشنهادات بهتر دخالت کند. این شورا یک مجموعه معیار و یک فرمول برای نرخ‌های تعدیل حداقل دستمزد ارائه کرده است. شورای ملی مشاوره دستمزد یک هیئت سه‌جانبه است که کارشناسان فنی را نیز شامل می‌شود. این شورا باید حداقل سالی چهار جلسه برگزار کند. شورا باید قبل از ارائه توصیه‌ها و پیشنهادات خود، درباره حداقل دستمزد مشورت‌هایی با دولت در خصوص نرخ و پوشش انجام دهد، داده‌هایی را در این حوزه جمع‌آوری و تحلیل کند و تحقیقاتی را درباره حداقل دستمزد و عوامل اقتصادی-اجتماعی انجام دهد و منتشر سازد. این شورا همچنین

می‌تواند پیشنهادهای درباره پوشش حداقل دستمزد، کاربرد و عدم کاربرد آن برای بخش‌ها یا مناطق مختلف یا اجرای آن بدهد.

این شورا علاوه بر یک رئیس و معاون مستقل و یک کارمند دولت، حداقل پنج عضو از دولت، پنج عضو از کارفرمایان و پنج عضو از جانب کارکنان و حداقل پنج عضو دیگر دارد.

امکان‌سنجی تعیین حداقل دستمزد به

صورت منطقه‌ای از منظر ساختار نهادی

عوامل اقتصادی مؤثر بر تعیین سطح حداقل دستمزد در سطح کشوری و استانی مشابه است که شامل تورم، نرخ بیکاری و هزینه‌های خانوار می‌شود. تا به امروز، حداقل دستمزد در سطح ملی تعیین شده و برای تمامی استان‌های کشور به صورت یکسان اعمال شده است. از این رو، نوعی عدالت توزیعی در دستور کار دولت بوده است و بدون توجه به شرایط بازار کار استانی، میزان بهره‌وری، نوع شغل، شرایط صنایع مختلف، همه کارگران و کارکنان از این عدالت برخوردار بوده‌اند. تعیین حداقل دستمزد به صورت استانی و با توجه به شرایط هر استان باعث می‌شود این رقم در بعضی استان‌ها پایین‌تر از حداقل دستمزد ملی و در بعضی از استان‌ها بالاتر از حداقل دستمزد ملی باشد. معمولاً در کشورهایی که حداقل دستمزد منطقه‌ای اجرا می‌شود دولت‌های منطقه‌ای در برابر دولت مرکزی از دانش اقتصادی لازم و نهادهای مستقل تصمیم‌گیری برخوردار هستند. تمرکز و همبستگی میان اتحادیه‌های کارگری، خانه کار و کارگر از یک سو و انجمن‌های کارگری از سوی دیگر، یکی از عوامل اصلی اثرگذار بر امکان‌پذیری تعیین حداقل دستمزد به صورت استانی است.

در شرایط فعلی اقتصاد ایران و با توجه به تعارض منافع در سطح منطقه‌ای، تعیین حداقل دستمزد در سطح ملی شیوه‌ای مناسب است. البته لازم است که در سطح ملی تعیین حداقل دستمزد، ساختار نهادی تغییر کند و قدرت چانه‌زنی گروه‌های ذی‌نفع دچار تحول شود.

جمع‌بندی

حمایت از نیروی کار جهت حفظ و ارتقای قدرت خرید و رفاه زندگی و تأمین امنیت شغلی آنان با استفاده از حداقل دستمزد، از اهداف دولت‌ها است. در این پژوهش، حداقل دستمزد در اقتصاد ایران و امکان‌سنجی تعیین حداقل دستمزد به صورت منطقه‌ای بررسی شده و تجارب برخی از کشورها همچون فرانسه، پرو و مالزی در زمینه حداقل دستمزد نیز تشریح شده است. تا به امروز، حداقل دستمزد برای تمامی استان‌های کشور به صورت یکسان اعمال شده است و بدون توجه به شرایط بازار کار استانی، همه کارگران و کارکنان از عدالت توزیعی برخوردار بوده‌اند. با توجه به بررسی‌های صورت گرفته پیشنهاد می‌شود در شرایط فعلی اقتصاد ایران و با توجه به تعارض منافع در سطح منطقه‌ای، تعیین حداقل دستمزد در سطح ملی (شیوه کنونی) شیوه‌ای مناسب است. البته لازم است که در سطح ملی تعیین حداقل دستمزد، ساختار نهادی تغییر کند و قدرت چانه‌زنی گروه‌های ذی‌نفع دچار تحول شود.

درباره پژوهش

این مطالعه در مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی و توسط محمدرضا فرهادی‌پور در سال ۱۳۹۷ انجام شده است.

طراحی سند راهبردی تحول بهره‌وری اقتصادی سازمان

اوقاف و امور خیریه

روح‌اله ابوجعفری

پژوهشکده مطالعات فناوری

نهادهای مالی

موضوع تخصصی

امتیاز شورای علمی

نظر شورای علمی
پروژه منسجم و دارای بخش‌های اصلی است و کار مفصلی انجام شده است. تحلیل‌های خوبی صورت گرفته که مبتنی بر نتایج بررسی‌های انجام شده است. پیشنهادات در سطح راهبرد و راهکار به خوبی ارائه شده است.

●● ضرورت و اهداف پژوهش

وقف به عنوان یکی از عناصر نهادی مهم در اقتصاد می‌تواند تأثیر بسزایی در بازتوزیع درآمدی، کاهش فقر و نیز حل مسائل اجتماعی داشته باشد. به منظور افزایش بهره‌وری اقتصادی موقوفات در کشور، مدیریت اقتصادی وقف در جهت افزایش کارایی موقوفات در ایران ضروری است. از این رو، باید با شناسایی مسائل و مشکلات فراروی وقف به دنبال ارائه راهکارهای اجرایی برای افزایش بهره‌وری اقتصادی وقف بود.

هدف از این پژوهش طراحی نظام جامعی جهت تحول در بهره‌وری اقتصادی سازمان اوقاف و امور خیریه است. تدوین این سند در ۴ فاز انجام گرفته شده است. دو فاز اول که شامل «مبانی نظری و طراحی چارچوب مفهومی و نظام مسائل وقف» و «اولویت‌بندی و تحلیل سیستمی آن» می‌شود، ضمن آشنایی با این موضوع، مسائل و مشکلات اثرگذار بر بهره‌وری وقف و امور خیریه را نیز شناسایی می‌کند. پس از آن، در فاز سوم نمونه‌هایی از «تجربیات بین‌الملل در حوزه وقف» مطالعه شده است و براساس آن، در فاز چهارم «راهبردها و راهکارهایی برای بهره‌وری اقتصادی وقف» ارائه می‌شود.

●● تدوین سند تحول سازمان اوقاف و امور خیریه

فازهای چهارگانه تدوین سند تحول سازمان اوقاف و امور خیریه و راهکارهای اجرایی این سند در ادامه توضیح داده می‌شوند.

● فاز یک: مبانی نظری و طراحی چارچوب مفهومی

در گام اول این نیاز احساس شد که باید یک ذهنیت مشترک بین پژوهشگران و سازمان ایجاد شود. بدین منظور در فاز نخست، یک چارچوب مفهومی برای این کار طراحی شد. این فاز، مفهوم‌شناسی و بررسی دامنه مفاهیم حوزه وقف و امور خیریه، نوع‌شناسی از فرآیندهای اقتصادی وقف، رابطه وقف با نظام‌های اجتماعی، وقف و تأثیر آن در اقتصاد کلان، میانی و خرد و... را در برمی‌گیرد. در این مدل مفهومی پیشنهادی، مسائل وقف به دو سطح خرد و کلان تقسیم شده است. در سطح خرد فعالیت‌های اصلی نهاد وقف، شامل بازاریابی وقف و ایجاد موقوفات جدید، توجه به وقف جدید (نیات و روش‌های وقف)، صیانت از موقوفات، احیای موقوفات، ایجاد منفعت و اجرای نیت وقف‌کنندگان در نظر گرفته شده‌اند. در سطح کلان، مسائل ساختاری و اجرایی اوقاف و نگاه فراسازمانی اوقاف، به عنوان دو موضوع اصلی، در مدل الگوی مفهومی قرار داده شده‌اند.

سازمان اوقاف و امور خیریه

هر سازمانی برای تعالی و پیشرفت، نیاز به سند بنیادی و تحولی دارد که بتواند مسیر کلی حرکت آن را در افق بلندمدت ترسیم کند. یکی از ویژگی‌های سندهای راهبردی، خط‌کشی‌های کلی و جهت‌دهی‌های کلان به حرکت سازمان است؛ به گونه‌ای که برای اجرایی‌سازی سند، لازم است با مشارکت واحدهای مربوطه در سازمان‌ها و سایر نهادهای مرتبط، برنامه‌های عملیاتی و اجرایی در ذیل راهبردها طراحی شود. به امور خیریه و وقف به عنوان یکی از مکانیسم‌های اقتصاد در بسیاری از کشورها توجه شده است. سند راهبردی تحول بهره‌وری اقتصادی سازمان اوقاف و امور خیریه، جزئی از طرح کلی سند راهبردی کلان سازمان محسوب می‌شود و باید به عنوان بخشی از نقشه راه کلی سازمان شناخته شود.

به نظام آماری وقف و بازاریابی وقف اشاره کرد. از جمله راهبردهای پیشنهادی می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- ۱) نوآوری و افزایش بهره‌وری در تأمین منابع مالی، نحوه جذب سرمایه برای پروژه‌های اقتصادی و ارزیابی و انتخاب پروژه‌های اقتصادی
- ۲) بهره‌گیری از الگوها و مدل‌های اثربخش برای اجرای پروژه‌های اقتصادی و تکمیل زنجیره ارزش فعالیت‌های اقتصادی
- ۳) بسترسازی برای انتخاب، توانمندسازی، بکارگیری و نظارت بر عملکرد امین در مدیریت موقوفات
- ۴) تحول در نظام منابع انسانی به‌ویژه در نظام انگیزشی از طریق اصلاح نظام جبران خدمات، استقرار نظام توانمندسازی، شایسته‌گزینی و ارتقای منابع انسانی
- ۵) ارتقای بهره‌وری اقتصادی موقوفات با استفاده از نوآوری و فناوری و نهادهای توسعه‌دهنده آن
- ۶) طراحی و ارتقای پایگاه‌های داده‌ها، مراکز آماری و ثبتی در ابعاد مختلف موقوفات برای پاسخ به نیازهای سازمان
- ۷) ارتقای تصویر سازمان اوقاف و امور خیریه در میان مردم و نهادها و افزایش اعتماد عمومی به آن
- ۸) فراهم‌کردن زیرساخت‌های اجرایی وقف همگانی و خرد در کشور و در دسترس کردن آن
- ۹) طراحی و اجرای نظام بازاریابی وقف در سازمان اوقاف و امور خیریه.

جمع‌بندی

هر سازمانی برای رشد و تعالی نیاز به سندهای تحولی دارد که بتواند مسیر کلی حرکت آن را در افق بلندمدت ترسیم کند. وقف و امور خیریه از ساز و کارهای مهم برای بازتوزیع درآمد و کاهش فقر به شمار می‌آیند. به منظور افزایش بهره‌وری اقتصادی و کارایی موقوفات در کشور، تدوین سند جامع تحول در مدیریت اقتصادی وقف ضروری است.

بدین منظور، این پژوهش در چهار فاز انجام شده است تا برای این نهاد سند تحولی مدیریت کارآمد اقتصادی را تدوین کند. در فاز نخست ابتدا یک مدل مفهومی مدیریت اقتصادی وقف ارائه شده است. سپس در فاز دوم نظام مسائل اقتصاد وقف ساخته و این مسائل اولویت‌بندی شدند. در سومین فاز به منظور کسب تجارب کشورهای دیگر در این مسئله، سه کشور آمریکا، انگلیس و ترکیه بررسی شده است. در نهایت در فاز چهارم برای مسائل احصاشده به منظور ارتقاء بهره‌وری در سازمان اوقاف و امور خیریه کشور، راهکارها و راهبردهایی ارائه شده است.

درباره پژوهش

این مطالعه در پژوهشکده مطالعات فناوری با همکاری روح‌اله ابوجعفری و سید حبیب‌اله طباطبائی‌ان و در سال ۱۳۹۹ انجام شده است.

فاز دو: نظام مسائل وقف و اولویت‌بندی و تحلیل سیستمی آن

برای یافتن مسائل وقف در کشور، ضمن بررسی پیشینه پژوهش‌های انجام‌شده، مصاحبه‌های متعددی با مدیران و کارشناسان سازمان اوقاف در سه سطح ستاد، اداره کل استانی و اداره شهرستانی انجام شد. در نهایت، ۱۰ مسئله اصلی سازمان اوقاف و امور خیریه که بر بهره‌وری وقف اثرگذار هستند، احصا شد که در ادامه به آنها اشاره می‌شود:

- ۱) عدم نقش‌آفرینی سازمان اوقاف در سیاست‌های کلان کشور و عدم سهم‌بری مشخص در حل مسائل اولویت‌دار
- ۲) معطل ماندن و عدم استفاده از بخش مهمی از رقابت کشور، با وجود ظرفیت بالا به علت نداشتن الگو و مدل احیای موقوفات
- ۳) کمبود منابع مالی برای سرمایه‌گذاری، جهت احیای موقوفات راکد
- ۴) مشکلات در حوزه منابع انسانی، نظیر ضعف در توانمندی‌ها، ضعف در انگیزش سازمانی، مدیریت دانش و الگوی ارتقا
- ۵) مشکلات ساختاری و عدم انعطاف سازمانی در سازمان اوقاف، مانند تمرکز مدیریتی برای تصمیم‌گیری‌های سرمایه‌گذاری
- ۶) بازدارنده نبودن مجازات موقوفه‌خواری و تعرض به اموال وقفی
- ۷) ذهنیت منفی مخدوش عموم مردم از سازمان اوقاف
- ۸) عدم بهره‌برداری از موقوفات و توسعه فعالیت‌های اقتصادی براساس مطالعات آزمایشی و بررسی علمی و جامع ملاحظات جغرافیایی و منطقه‌ای

۹) عدم آشنایی کافی مردم با چیستی وقف و ثمرات آن

۱۰) ضرورت تغییر الگوی برنامه‌ریزی در اوقاف و حرکت به سمت برنامه محوری در سطح موقوفه (موقوفه‌محور) به جای برنامه‌ریزی کلی از بالا به پایین.

فاز سه: مطالعه نمونه‌هایی از تجربیات بین‌الملل در حوزه وقف

در این فاز، سه کشور ترکیه، آمریکا و انگلیس به عنوان نمونه انتخاب شدند. شاخص‌های مدنظر برای انتخاب این کشورها، شباهت میان کشور منتخب (ترکیه) با ایران و همچنین در دسترس بودن اطلاعات و موفقیت نسبی در مدیریت امور خیریه است (در مورد دو کشور دیگر). از جمله درس‌آموزه‌هایی که از بررسی مطالعه این سه کشور به دست آمد، می‌توان به استفاده صحیح از اهرم مالیات اشاره کرد.

در حالی که مالیات در برخی از کشورها، سازوکاری برای تشویق وقف و امور خیریه محسوب می‌شود، برخی از کشورها نظیر ترکیه از این اهرم به درستی استفاده نکرده‌اند. همچنین شکل‌گیری نهادهای خارج از دولت که بخشی از وظایف امور وقف را بر عهده دارند، از جمله مکانیسم‌های حکمرانی محسوب می‌شوند که در ترکیه وجود دارد و می‌تواند درس‌آموزه‌هایی در این خصوص داشته باشد.

فاز چهار: راهبردها و راهکارهای پیشنهادی برای افزایش بهره‌وری اقتصادی وقف

خروجی فاز چهارم، در قالب سند راهبردی تحول بهره‌وری اقتصادی در سازمان اوقاف طراحی گردید که شامل ۱۴ راهبرد کلان و ۵۵ اقدام برای افزایش بهره‌وری وقف براساس نظام مسائل شکل‌گرفته است. برای اجرایی‌شدن این راهکارها، برخی از راهبردها و اقدامات سند نیز به صورت مشخص، در حال طراحی و اجراست که از میان آنها می‌توان

ارائه الگو برای ادغام صندوق‌های بازنشستگی با در نظر گرفتن ریسک‌های موجود

محمد مهدی امانی

موسسه عالی پژوهش
تأمین اجتماعی

●● ضرورت و اهداف پژوهش

ادغام صندوق‌های بازنشستگی تبعات مالی، حقوقی، اداری و روانی زیادی در پی دارد و به همین دلیل باید پس از بررسی‌های همه‌جانبه از طریق محاسبات اکچوئریال و اطمینان از شیوه اجرا، عملیاتی شود. با توجه به اینکه علم محاسبات اکچوئریال در ایران جدید است، شناخت ابعاد و ویژگی‌های ادغام در کشور نه تنها از لحاظ اکچوئریال، بلکه از نظر مدیریتی نیز محدود است. بنابراین ضروری است با استفاده از تجربیات سایر کشورها، به دنبال الگویی برای ادغام صندوق‌های بازنشستگی در کشور با در نظر داشتن جنبه‌های مختلف بود.

●● پیشینه انتقال طرح‌ها و صندوق‌های بازنشستگی در ایران

با ادغام صندوق‌های بازنشستگی در ایران طبق الزام داخلی بر مبنای ماده ۱۱۳ قانون مدیریت خدمات کشوری مطرح می‌شود. در اولین تجربه، دو صندوق مجزای بیمه اجتماعی به دنبال ادغام دو وزارتخانه جهاد سازندگی و کشاورزی و تشکیل وزارت جهاد کشاورزی ادغام شدند. این ادغام با انتقال تمام اختیارات، وظایف، دارایی‌ها، امکانات، تجهیزات، تعهدات و نیروی انسانی صندوق یادشده به صندوق بازنشستگی کشور انجام شد. طبق بررسی‌های انجام شده، ادغام مزبور بر مبنای محاسبات بیمه‌ای صورت نگرفته است. دومین تجربه مربوط به ادغام یا انتقال صندوق بازنشستگی شرکت ملی فولاد ایران در سازمان تأمین اجتماعی است که به دلایل متعدد، از جمله نبود چهارچوبی علمی، فنی و اجرایی، به سرانجام نرسیده است. از چالش‌های مهم ادغام صندوق فولاد در سازمان تأمین اجتماعی نحوه ارزیابی تعهدات تأمین اعتبار نشده این صندوق و فرض‌های مورداستفاده در این ارزیابی‌ها به‌ویژه فرض‌های جمعیتی و اقتصادی است.

●● ادغام صندوق‌های بازنشستگی در کشورهای مختلف

در برخی از کشورها مانند آمریکا، قزاقستان و استرالیا نیز ادغام بر اساس الزام‌ها و قوانین داخلی صورت گرفته است. در برخی دیگر از کشورها مانند بریتانیا و آفریقای جنوبی، ادغام صندوق‌ها در نتیجه ادغام و تصدی شرکت‌ها انجام شده است. ملاک ادغام نیز سطح تأمین اعتبار طرح‌های بازنشستگی است. همچنین کشورهایی مانند تانزانیا تحت تأثیر توصیه‌های سازمان بین‌المللی کار به ادغام صندوق‌ها اقدام کرده‌اند. مطالعات نشان می‌دهد که نسبت تأمین اعتبار از ملاک‌های مهم ادغام در چند کشور شامل آمریکا، بریتانیا، هلند و آفریقای جنوبی است. به عنوان نتیجه مطالعات الگوبرداری، سه حالت اصلی در فرآیند ادغام دو طرح بازنشستگی متصور است:

نهادهای مالی

موضوع تخصصی

امتیاز شورای علمی

گزارش به موضوع مهمی

نظر شورای علمی

توجه کرده بود. اگر در بخش بیان مسئله علت نیاز به ادغام صندوق‌ها نیز آورده می‌شد به بهتر شدن کیفیت پژوهش نیز کمک به سزایی می‌کرد.

در حال حاضر در کشور، گرایش به سوی انسجام صندوق‌های بازنشستگی از طریق ترکیب و ادغام آن‌ها به وجود آمده و الزامات و احتمالات قانونی در این زمینه نیز به واسطه ماده ۱۱۳ قانون مدیریت خدمات کشوری فراهم شده است. یکی از گام‌های مهم و کلیدی برای انجام این کار، بررسی اصول اکچوئریال (مدیریت ریسک) ادغام صندوق‌های بازنشستگی است. محاسبات اکچوئریال نقشی مهم در میزان و نحوه تأمین اعتبار ایفا می‌کنند؛ چراکه صندوق‌های در حال ادغام، باید ارزیابی صحیحی از دارایی‌ها و تعهدات خود داشته باشند. این الگو به تدوین آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های اجرایی مربوط به ادغام صندوق‌های بازنشستگی و به تبع آن تعیین وظایف اکچوئری کمیک شایانی می‌کند.

در مورد وضعیت تأمین اعتبار طرح‌های بازنشتی صندوق‌های واگذارنده و پذیرنده، بررسی قوانین مربوط به جایگزین‌های ادغام یا تجدیدنظر، بررسی توافق‌نامه‌های مدیریت تأمین اعتبار و سرمایه‌گذاری، اخذ نظرات مشاوران حقوقی برای تنظیم پیشنهادها، ادغام و استفاده از راهنمایی‌های اولیه حسابداران در مورد الزام‌های حسابداری ادغام طبق استانداردهای داخلی و بین‌المللی مانند سود و زیان صفر در زمان ادغام صندوق‌های بازنشتی است. همچنین طرح پیشنهادی ادغام باید با توجه به نظر مشاوران حوزه مزایای بازنشتی، در سه مورد شامل «ساختار مزایا و مقایسه آن در طرح‌های بازنشتی هر دو صندوق»، «تفاوت تعاریف و فرض‌های مورد استفاده» مانند حقوق نهایی مشمول بازنشتی و «بهره‌برداری از مازاد در صورت وجود و جبران مطالبات» قاعده‌مند شود.

• اقدامات حین ادغام

برخی از اقداماتی که باید حین ادغام صورت گیرند عبارت‌اند از: (تأیید و اخذ موافقت کلیات طرح پیشنهادی ادغام در طرح‌های بازنشتی صندوق‌های پذیرنده و واگذارنده)، «تهیه و تنظیم فرم‌های قانونی مربوط به ادغام و تکمیل آن‌ها»، «اعلام رسمی مزایا و شرایط بازنشتی به اعضا و مستمری‌گیران طرح‌های بازنشتی صندوق واگذارنده»، «اعلام رسمی ادغام و نرخ‌های جدید کسورات به کارفرمایان طرح‌های بازنشتی صندوق واگذارنده»، «اعلام رسمی ادغام و سیاست‌ها و روش‌های سرمایه‌گذاری به شرکت‌های تابعه صندوق واگذارنده».

• اقدامات پس از ادغام

اقداماتی که باید پس از ادغام صورت پذیرند شامل دو دسته اقدامات در صندوق پذیرنده و اقدامات در صندوق واگذارنده است. در ادامه به هر دو اقدامات اشاره می‌شود.

• اقدامات صندوق پذیرنده: این اقدامات شامل «تهیه و طراحی سامانه‌های نرم‌افزاری برای انتقال دارایی‌ها و سوابق و اعلام تملک دارایی‌های طرح‌های بازنشتی صندوق واگذارنده به مراجع ذی‌ربط»، «پذیرش کارفرمایان و اعضای جدید در صندوق بازنشتی پس‌ادغام»، «تعیین متولیان صندوق بازنشتی پس‌ادغام» است.

• اقدامات صندوق واگذارنده: اقدامات در این سمت «انتقال سوابق اداری اعضا و مستمری‌گیران به صورت خودکار» و «اعلام رسمی انحلال طرح‌های بازنشتی صندوق واگذارنده» است.

جمع‌بندی

از آنجایی که ادغام صندوق‌های بازنشتی تبعات مالی، حقوقی، اداری و روانی زیادی در پی دارد، باید پس از بررسی‌های همه‌جانبه این اتفاق عملیاتی شود. در ایران به اصول محاسبه مدیریت ریسک (اکچوئریال) این ادغام‌ها توجهی نمی‌شود، بنابراین ضروری است به این جنبه در فرآیندهای ادغام توجه شود. در این پژوهش، پس از بررسی سابقه ادغام‌های صورت‌گرفته در ایران و مطالعه تجربیات کشورهای مختلف الگویی جهت ادغام صندوق‌های بازنشتی در صندوق تأمین اجتماعی با رعایت اصول اکچوئریال ریسک‌های این ادغام‌ها ارائه شده است. فرآیند پیشنهادی ادغام صندوق‌های بازنشتی به سه مرحله پیش، حین و پس از ادغام تقسیم می‌شود که الزامات اجرایی در این بخش‌ها تبیین شده‌اند.

دریاره پژوهش

این مطالعه در مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی با همکاری محمدمهدی امانی و محمدرضا اناری در سال ۱۳۹۷ انجام شده است.

اول آنکه صندوق بازنشتی واگذارنده به عنوان یک طرح بازنشتی در صندوق پذیرنده با مزایا و تعهدات خود به طور جداگانه ادامه می‌یابد که این وضعیت به ندرت رخ می‌دهد. دوم آنکه برخی پوشش‌های صندوق واگذارنده پس از انتقال به صندوق پذیرنده به دلیل نبود تأمین اعتبار مناسب حذف می‌شوند که این وضعیت با عنوان انحلال جزئی مطرح می‌شود. معمولاً در این وضعیت هر دو صندوق نسبت تأمین اعتبار مشابه با اختلاف اندک دارند و مزایا، دارایی‌ها و تعهدات آن‌ها نیز اندکی متفاوت است. حالت سوم وضعیتی است که صندوق واگذارنده کاملاً منحل و با صندوق پذیرنده یکی می‌شود؛ این حالت زمانی رخ می‌دهد که صندوق واگذارنده تأمین اعتبار نامناسب دارد، در حالی که صندوق پذیرنده به خوبی تأمین اعتبار شده است. در این حالت تمام دارایی‌های صندوق مبدأ به صندوق مقصد منتقل می‌شود.

• مشکلات فرآیند ادغام صندوق‌های بازنشتی

کشور

بررسی وضع موجود و مطالعات الگوبرداری، مشکلاتی متفاوت در فرآیند ادغام صندوق‌های بازنشتی کشور آشکار می‌کند که در ادامه به طور مختصر به آنها پرداخته می‌شود.

• مشکلات عملیاتی و اجرایی صندوق‌های بازنشتی

مشکلات این بخش شامل «مشکلات مربوط به نظام تأمین مالی صندوق‌های بازنشتی کشور»، «نامشخص بودن مرز بین لایه‌های تأمین مالی بازنشتی در صندوق‌های بازنشتی کشور به دلیل طراحی نامناسب و تعابیر متفاوت»، «ریسک سرمایه‌گذاری و پیری جمعیت کشور یا ریسک افزایش طول عمر آتی» و «تغییر نسجیده قوانین بازنشتی» است.

• مشکلات عملیاتی و اجرایی صندوق‌های بازنشتی

از جمله مشکلات این بخش می‌توان به «ناکارآمدی استانداردهای داخلی در ارزیابی تعهدات و دارایی‌های طرح‌های بازنشتی»، «استفاده نامناسب از اصول اکچوئریال و تبیین مفروضات آن بدون توجه کافی به شرایط اقتصادی و جمعیت‌شناختی»، «استفاده از داده‌های تاریخ گذشته برای ارزیابی‌های اکچوئریال» و «توجه نکردن به مسائلی مانند بازنشتی‌های پیش از موعد و افزایش طول عمر در گزارش‌های ارزیابی اکچوئریال در زمان ادغام» اشاره کرد.

• مشکلات مربوط به فرآیند ادغام

مشکلات این بخش به اختصار عبارت‌اند از: «استفاده نکردن از روش‌های ارزیابی استاندارد و فرض‌های اکچوئریال مناسب»، «نامشخص بودن فرآیند و فعالیت‌های مربوط به ادغام صندوق‌های بازنشتی» و «نبود نهاد ناظر بر صندوق‌های بازنشتی و عدم طراحی توافق‌نامه ادغام بین صندوق پذیرنده و واگذارنده».

• پیشنهاد الگوی مناسب ادغام

در حال حاضر، الگوی فرآیند ادغام در کشور نامشخص است. تا زمانی که فرآیند ادغام و فهرست فعالیت‌های آن تبیین نشود، وظایف اکچوئری نیز مبهم و نامشخص خواهد ماند. برای ارائه فرآیند پیشنهادی ادغام صندوق‌های بازنشتی کشور در این گزارش از تجربه بریتانیا استفاده شده است. این فرآیند به سه مرحله پیش، حین و پس از ادغام تقسیم می‌شود.

• اقدامات پیش ادغام

برخی از اقدامات احتیاطی پیش از ادغام شامل کسب اطلاعات به‌روز

ساختار و فرایند تأمین مالی شرکت‌های عضو بورس

ابوالفضل خاوری نژاد

موسسه پژوهشی
اقتصاد مالی بهین

●● ضرورت و اهداف پژوهش

هدف از این پژوهش، آرایه‌ی نماگرهای اقتصادی مهم برای شرکت‌های عضو بورس اوراق بهادار تهران است. این نماگرها از ارزش ستانده‌ی این شرکت‌ها شروع شده و به خالص وام‌دهی / وام‌گیری پایان می‌یابد. در واقع نماگرهای اقتصادی مذکور، خود خروجی یک سیستم متوالی از حساب‌هایی هستند که حساب‌های ملّی نامیده می‌شود. این حساب‌ها از حساب تولید آغاز شده و به حساب‌های ترازنامه ختم می‌شود. اما در اینجا با صرف نظر کردن از حساب‌های ترازنامه، حساب مالی یا جریان وجوه به عنوان نقطه پایانی در نظر گرفته شده است.

●● نماگرهای اقتصادی شرکت‌های بورسی

نماگرهای اقتصادی شرکت‌های بورسی که بررسی شده‌اند شامل «شکاف پس‌انداز / سرمایه‌گذاری»، «ارزش ستانده»، «ترکیب تشکیل‌دهنده ارزش افزوده»، «میانگین سهم هر یک از اجزای ارزش افزوده»، «درآمد دارایی‌های پرداختنی و دریافتنی»، «مبادلات مالی شرکت‌ها» و «تغییر در ارزش ویژه کل شرکت‌ها» هستند. ذکر این نکته لازم است که در این متن به ارائه نتایج محاسبات برخی از نماگرها اکتفا شده است.

● **شکاف پس‌انداز / سرمایه‌گذاری:** به تفاوت بین میزان تشکیل سرمایه یا سرمایه‌گذاری و پس‌انداز می‌گویند.

● **ترکیب تشکیل‌دهنده ارزش افزوده:** شامل جبران خدمات کارکنان و مازاد عملیاتی است. جبران خدمات کارکنان شامل حقوق و دستمزد و دیگر پرداخت‌های نقدی و غیرنقدی شامل انواع پاداش‌ها و سهم کارفرمایی پرداخت به تأمین اجتماعی می‌شود. مازاد عملیاتی، ارزش افزوده منهای جبران خدمات کارکنان (سهم نیروی کار از تولید) و خالص مالیات‌ها (سهم دولت از تولید) می‌شود و سهم سرمایه یا صاحبان شرکت است.

● **مبادلات مالی:** به آن دسته از دارایی‌های مالی که توسط شرکت‌ها نگهداری و مبادله می‌شوند، اشاره دارد.

● **ارزش ویژه کل شرکت‌ها:** عبارتست از تفاضل بدهی کل از دارایی کل که از آن به عنوان حقوق صاحبان سهام نیز یاد می‌شود. دو منبع موجودی سرمایه و خالص دارایی‌های مالی برای ارزش ویژه وجود دارد. در نتیجه تغییر در ارزش ویژه عبارت خواهد بود از مجموع تغییر در تشکیل سرمایه و تغییر در خالص دارایی‌های مالی.

●● استخراج نماگرهای مهم اقتصادی برای شرکت‌های

بورسی

در جدول صفحه بعد، اطلاعات صورت‌های مالی شرکت‌های عضو بورس اوراق بهادار تهران مبنای استخراج نماگرهای مهم و کلیدی اقتصادی، از ارزش ستانده و افزوده تا خالص وام‌دهی / وام‌گیری، قرار گرفته است.

سرمایه‌گذاری و تأمین مالی

موضوع تخصصی

امتیاز شورای علمی

نظر شورای علمی

یک مسأله مشخص را به صورت دقیق بررسی کرده و از آمار و ارقام و اطلاعات خوب استفاده کرده بود. به لحاظ پیشنهاد و راهکار هم، می‌توان گفت یک مسیر خوب به شرکت‌ها و نظام کلان تصمیم‌گیری ارائه می‌دهد.

شرکت‌های عضو بورس اوراق بهادار تهران در هشت رشته فعالیت اصلی طبقه‌بندی شده‌اند.

به کمک شناسایی و تبیین نماگرهای اقتصادی این شرکت‌ها، می‌توان تصویر کمی دقیق و قابل اتکا درباره فرایند تأمین مالی و سرمایه‌گذاری این شرکت‌ها ارائه داد. برای این کار لازم است معیاری برای صحت‌سنجی نتایج نیز ارائه شود. به عبارت تخصصی‌تر، برای حصول اطمینان از دقت نتایج و خروجی‌های حساب جریان وجوه، لازم است که خروجی حساب‌های دیگر از جمله حساب سرمایه، یعنی خالص وام‌دهی / وام‌گیری محاسبه شده و با خروجی حساب جریان وجوه مقایسه شود. در صورتی که نتیجه هر دو حساب، یک رقم واحد باشد، می‌توان به صحت کار اطمینان حاصل کرد.

نوع شرکت	شکاف پس‌انداز/سرمایه	ترکیب تشکیل‌دهنده ارزش افزوده	مبادلات مالی	تغییر در ارزش ویژه شرکت
صنعتی	به جز سال ۹۶، همواره منفی	مازاد عملیاتی سهم غالب را نسبت به جبران خدمات داشته است.	ابزارهای مالی غالب جهت سرمایه‌گذاری: سرمایه و مشارکت در شرکت‌ها، اوراق بهادار به جز سهام، وام، سایر مطالبات و اسناد تجاری و پیش‌پرداخت‌ها	عمدتاً از محل تشکیل سرمایه حاصل شده است.
معدنی	سال‌های ۹۴ و ۹۵ منفی و برای سال‌های ۹۶ و ۹۷ مثبت	مازاد عملیاتی سهم غالب را نسبت به جبران خدمات داشته است.	ابزارهای مالی غالب جهت سرمایه‌گذاری: استفاده از اسناد تجاری و پیش‌پرداخت‌ها، اوراق بهادار به جز سهام، سرمایه و مشارکت در شرکت‌ها و سایر مطالبات	عمدتاً از محل تغییر در خالص دارایی‌های مالی حاصل شده است.
بانک	همواره منفی	مازاد عملیاتی در تمام سال‌ها منفی بوده است.	ابزارهای مالی غالب جهت سرمایه‌گذاری: سپرده، وام و سایر مطالبات.	در سال‌های ۹۴ تا ۹۶ منفی در سال ۹۷ مثبت شده.
بیمه	سال‌های ۹۴ و ۹۵ منفی و برای سال‌های ۹۶ و ۹۷ مثبت	مازاد عملیاتی در تمام سال‌ها سهم قابل توجهی از ارزش افزوده را به خود اختصاص داده است.	ابزارهای مالی غالب جهت سرمایه‌گذاری: سپرده، سایر مطالبات و اوراق بهادار به جز سهام.	در اکثر سال‌ها، بیشتر تحت تأثیر تشکیل سرمایه بوده است.
سرمایه‌گذاری	همه سال‌ها به جز سال ۹۴ مثبت	در سال‌های مورد بررسی به جز سال ۹۴ و ۹۵ مثبت بوده است.	ابزارهای مالی غالب جهت سرمایه‌گذاری: سپرده، سایر مطالبات و اوراق بهادار به جز سهام.	در همه سال‌ها تحت تأثیر خالص تغییر در دارایی‌های مالی بود.
سایر خدمات مالی	همه سال‌ها منفی به جز سال ۹۴	مازاد عملیاتی در تمام سال‌ها سهم قابل توجهی از ارزش افزوده را به خود اختصاص داده است.	ابزارهای مالی غالب جهت سرمایه‌گذاری: اسناد تجاری و پیش‌پرداخت‌ها، سرمایه و مشارکت در شرکت‌ها، سایر مطالبات و وام.	سهم غالب برای تغییر در خالص دارایی‌های مالی بوده است.
سایر خدمات	در سال‌های ۹۳ تا ۹۶ منفی در سال ۹۷ مثبت	مازاد عملیاتی در سه سال ۹۵ تا ۹۷ منفی بوده است.	ابزارهای مالی غالب جهت سرمایه‌گذاری: وام و اوراق بهادار به جز سهام	سهم غالب تشکیل سرمایه بوده است.

۵) در بین کارشناسان و مدیران شرکت‌ها معمولاً آشنایی نسبتاً خوبی نسبت به صورت‌های مالی و نامگرهای مالی مرتبط با عملیات شرکت‌ها وجود دارد در صورتی که نامگرهای اقتصادی چندان شناخته شده نیستند. پیشنهاد می‌شود برگزاری جلسات آموزشی مرتبط با نامگرهای اقتصادی، بر پایه چارچوب‌های گزارش حاضر، برای فعالان این حوزه در دستور کار قرار گیرد.

جمع‌بندی

هدف این پژوهش، ارائه نامگرهای اقتصادی مهم برای شرکت‌های عضو بورس اوراق بهادار تهران است. به کمک داده‌های در دسترس، هفت رشته فعالیت شامل شرکت‌های «صنعتی»، «معدنی»، «بانک»، «بیمه»، «سرمایه‌گذاری»، «سایر خدمات مالی» و «سایر خدمات» بررسی شده‌اند. نامگرهای اقتصادی بررسی شده شامل «شکاف پس‌انداز/سرمایه‌گذاری»، «ترکیب تشکیل‌دهنده ارزش افزوده»، «مبادلات مالی شرکت‌ها» و «تغییر در ارزش ویژه کل شرکت‌ها» هستند.

پس از بررسی‌های مفصل برای ارائه تصویری دقیق و پیوسته از جایگاه عملیات مالی شرکت‌های عضو بورس در مقایسه با ارقام کلان کشور پیشنهاداتی ارائه شده است.

درباره پژوهش

این مطالعه در موسسه پژوهشی اقتصاد مالی بهین و توسط ابوالفضل خاوری‌نژاد در سال ۱۳۹۹ انجام شده است.

پیشنهادهایی جهت ارائه تصویری دقیق از جایگاه

عملیات مالی شرکت‌های عضو بورس

پیشنهادات ارائه شده در این پژوهش بدین شرح است:

۱) برای ارائه تصویری دقیق و پیوسته از جایگاه عملیات مالی شرکت‌های عضو بورس اوراق بهادار تهران در مقایسه با ارقام کلان کشور، لازم است که بانک مرکزی اطلاعات منتشر شده خود را بویژه در زمینه جداول جریان وجوه به هنگام سازد.

۲) با ملاحظه روابطی که بین موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی و دستگاه‌های اجرایی وجود دارد، به منظور تکمیل چارچوب‌های حساب‌های ملی مبتنی بر سیستم ۱۹۹۳ یا ۲۰۰۸ و همچنین به منظور تدقیق و به روزرسانی چارچوب جداول جریان وجوه (به ویژه در حوزه نهاد شرکت‌های مالی و غیرمالی)، استفاده بانک مرکزی از نتایج بدست آمده در این گزارش و گزارش‌هایی که از این پس به صورت سالانه منتشر خواهد شد، توصیه می‌شود.

۳) محاسبات انجام شده در چارچوب این طرح پژوهشی، به صورت سالانه انجام شده است. از آنجا که شرکت‌های عضو بورس اوراق بهادار تهران، اطلاعات تفصیلی صورت‌های مالی خود را به صورت شش ماهه نیز ارائه می‌نمایند، پیشنهاد می‌شود که محاسبات شش ماهه نیز در دستور کار قرار گیرد.

۴) هدف این گزارش، طراحی الگوها و چارچوب‌های محاسباتی و ارائه نتایج بوده است. پیشنهاد می‌شود در مرحله بعد، ابعاد تحلیلی جداول و نمودارهای بدست آمده مورد توجه و پی‌گیری قرار گیرد.

بررسی منابع درآمدی و شیوه‌های درآمدزایی در فوتبال

حرفه‌ای جهان و ایران

مهدی مرادی

مرکز پژوهش‌های مجلس

سرمایه‌گذاری و تأمین مالی

موضوع تخصصی

امتیاز شورای علمی

گزارش بکری بود و به یکی

نظر شورای علمی

از مسائل مهم ورزش پرداخته بود. از این باب که هزینه‌های بودجه‌ای دولت را کم و اشتغال را افزایش می‌دهد، اهمیت دارد. با این حال راهکارها باید عملیاتی تر و دقیق تر باشد.

●● ضرورت و اهداف پژوهش

بررسی لیگ برتر فوتبال ایران در سال‌های اخیر نشان می‌دهد که با وجود شرایط مطلوب برای درآمدزایی با توجه به تعادل رقابتی مناسب، همچنان از لحاظ اقتصادی در شرایط دشواری به سر می‌برد و از لحاظ درآمدزایی، لیگ و باشگاه‌های فوتبال در جایگاه مناسبی نیستند. فقدان نظام مدون ساختاری و سازوکاری برای تحقق این موارد مانع اصلی درآمدزایی است که عدم شفافیت در عواید حاصل، منابع و مصارف مربوط و نارضایتی از وضع موجود را موجب شده است. بنابراین لازم است نحوه درآمدزایی باشگاه‌ها بررسی شود و از سوی وزارت ورزش و جوانان به عنوان متولی اصلی ورزش کشور تا حصول نتیجه مطلوب پیگیری شود.

●● بررسی منابع درآمدی ۱۱ باشگاه پردرآمد جهان طی سال‌های ۲۰۰۴ تا ۲۰۱۸

در این بخش منابع درآمدی ۱۱ باشگاه (رئال مادرید، بارسلونا، منچستریونایتد، بایرن مونیخ، لیورپول، چلسی، آرسنال، تاتنهام، یوونتوس، اینترمیلان و شالکه ۰۴) بررسی می‌شود که در تمامی گزارش‌های سال‌های ۲۰۰۴ تا ۲۰۱۸ در بین ۲۰ باشگاه پردرآمد جهان بودند. این منابع درآمدی شامل درآمد روز مسابقه، پخش زنده، بازرگانی و درآمد کلی می‌شود. براساس اطلاعات به‌دست‌آمده میزان درصد رشد، در منابع درآمدی باشگاه‌های آلمانی در حوزه پخش رسانه‌ای بیشترین و باشگاه‌های ایتالیایی ضعیف‌ترین درصد رشد را داشته‌اند.

همچنین باشگاه تاتنهام انگلیس، بیشترین و باشگاه اینترمیلان ایتالیا، کمترین درصد رشد را در درآمد کلی کسب کرده‌اند. در این ۱۵ سال، میانگین درصد درآمد روز مسابقه این ۱۱ باشگاه کاهش، درصد درآمد بازرگانی آن‌ها افزایش و درصد درآمد پخش زنده این باشگاه‌ها تقریباً ثابت مانده است. براساس گزارش یوفا لیگ فوتبال ایتالیا بیشترین سهم درآمدی از حق پخش، لیگ فوتبال روسیه و اتریش بیشترین سهم از محل سرمایه‌گذاری و تبلیغات و لیگ فوتبال اوکراین بیشترین سهم را از محل درآمد کسب‌شده از یوفا دارند.

●● منابع درآمدی باشگاه‌ها و لیگ‌های ورزشی ایران و جهان

بررسی منابع درآمدی باشگاه‌های برتر جهان سه بخش عمده را نشان می‌دهد که شامل درآمدهای روز مسابقه، امور تجاری و حق پخش رسانه‌ای است. به‌طور متوسط ۴۰ درصد درآمد باشگاه‌های پردرآمد جهان در سال ۲۰۱۸ حاصل از فعالیت‌های تجاری، ۴۳ درصد از طریق فعالیت‌های رسانه‌ای و فروش حق پخش مسابقات ورزشی و ۱۷ درصد در پی فعالیت‌های روز

با نگاهی ساختاری به ورزش می‌توان گفت باشگاه مهم‌ترین و مؤثرترین نهاد ورزش

یک کشور است. بنابراین برای ساماندهی ورزشکاران در دو بُعد سلامت‌محور و رقابت‌محور ایجاد و راه‌اندازی باشگاه‌های عمومی و باشگاه‌های حرفه‌ای و نظام‌مند کردن آن‌ها بسیار حائز اهمیت است. طی دو دهه اخیر، ورزش ایران در برخی از رشته‌ها به سمت حرفه‌ای شدن پیش رفته است، بر همین اساس برای اداره این بُعد از ورزش مقرراتی وضع شده است. طبق برنامه ششم توسعه، پرداخت هرگونه وجه از محل بودجه کل کشور، به هر شکل به ورزش حرفه‌ای ممنوع است و حکم تصرف غیرقانونی وجوه و اموال دولتی را دارد.

رسانه، تبلیغات، درآمد روز مسابقه، حامیان مالی و حضور در لیگ قهرمانان آسیا که در ادامه تشریح می‌شود.

• درآمد از طریق برند و فعالیت‌های تجاری

در این راستا می‌توان به فروش پیراهن و لوازم مهرشده به آرم باشگاه، آکادمی و مدارس رشته‌های مختلف ورزشی باشگاه از جمله مدارس فوتبال، بازاریابی مشارکتی، احداث فروشگاه، رستوران و هتل با نام باشگاه، نقل و انتقال بازیکنان، راه‌اندازی تورهای گردشگری و... اشاره کرد.

• حامیان مالی

جذب چهره‌های کارآمد و مؤثر، بازی‌های فنی و تماشاگرپسند، ایجاد امکانات مناسب در استادیوم، ایجاد کانون هواداری، همچنین بالابردن سطح کیفی مسابقات و پخش بازی‌ها در شبکه‌های ملی و بین‌المللی می‌تواند انگیزه حامیان مالی را برای سرمایه‌گذاری در ورزش کشور و به‌ویژه فوتبال بالا ببرد.

• رسانه

نقش پخش تلویزیونی، رادیویی و اینترنتی و همچنین موبایل رایت در جذب حامیان مالی بسیار مهم است و هرچه پخش مسابقات ورزشی در سطوح ملی و بین‌المللی وسیع‌تر باشد، میزان جذب حامیان مالی بیشتر خواهد بود.

• درآمد روز مسابقه

دولت و شهرداری‌ها می‌توانند استادیوم‌ها را به صورت اجاره به شرط تملیک در اختیار باشگاه‌ها قرار دهند تا باشگاه بتواند از این روش برای درآمدزایی استفاده کند.

• هواداران

هواداران که اهمیت فراوانی دارند و مدیران باید دنبال راهکارهایی برای جذب آن‌ها مانند بالابردن سطح کیفی و فنی گروه‌ها، ارتباط قوی با کانون هواداری و... باشند.

• صعود گروه‌های فوتبال باشگاه‌های ایران به لیگ قهرمانان فوتبال آسیا

این امر مستلزم توجه بیشتر باشگاه‌ها به برنامه‌ریزی اصولی در زمینه تقویت زیرساخت‌ها، تیم‌های پایه، انسجام و تمرکز در هیئت مدیره و جذب افراد باانگیزه است.

جمع‌بندی

بررسی لیگ برتر فوتبال ایران از منظر درآمدی نشان می‌دهد که لیگ و باشگاه‌های حاضر در آن از لحاظ اقتصادی در شرایط دشواری به سر می‌برند. با حرفه‌ای شدن باشگاه‌ها روش‌های درآمدی زیادی در پیش روی آنان قرار دارد و ضروری است با شناخت این روش‌ها به درآمدزایی پایدار دست یابند. در این پژوهش، نحوه درآمدزایی باشگاه‌های پردرآمد در دنیا بررسی شده است و بر این اساس راه‌های درآمدزایی باشگاه‌های ایرانی نیز شناسایی شده است. از جمله مهمترین روش‌های درآمدزایی برای باشگاه‌ها فعالیت تجاری آن‌ها، استفاده از ظرفیت هواداران، رسانه، تبلیغات، درآمدهای بالقوه روز مسابقه و درآمد از حامیان مالی باشگاه‌ها است.

درباره پژوهش

این مطالعه در مرکز پژوهش‌ها مجلس شورای اسلامی و توسط مهدی مرادی و در سال ۱۳۹۹ انجام شده است.

مسابقه از طریق فروش بیت و اقلام باشگاه حاصل شده است.

• شیوه درآمدزایی باشگاه‌های فوتبال از جام جهانی

حضور تیم ملی فوتبال ایران در بیست‌ویکمین دوره رقابت‌های جام جهانی نه تنها باعث درآمد بالای فدراسیون شد، بلکه برای باشگاه‌هایی هم که در تیم ملی سهمیه داشتند، درآمدزایی داشته است. از سوی دیگر، طی سال‌های گذشته، باشگاه‌های فوتبال به فیفا انتقاد داشتند که بازیکنانشان در طول سال به دفعات باید در اختیار تیم ملی قرار بگیرند و در زمان برگزاری جام جهانی، نزدیک به دو ماه در اختیار فدراسیون باشند. اما در حالی که در آن مدت حقوق و دستمزدشان را باشگاه پرداخت می‌کند. این اعتراضات به حدی رسید که اتحادیه باشگاه‌های اروپا از طرف همه باشگاه‌های حاضر در جام جهانی و فیفا به این توافق رسیدند که بخشی از درآمدهای حاصل فیفا از محل جام جهانی، به باشگاه‌هایی که در آن جام، بازیکن دارند، برسد.

فدراسیون بین‌المللی فوتبال در جام جهانی ۲۰۱۰ آفریقای جنوبی، ۴۰ میلیون دلار به این برنامه اختصاص داد. این میزان در جام جهانی ۲۰۱۴ برزیل به ۷۰ میلیون دلار افزایش یافت و با رشدی چشمگیر (به دلیل افزایش حق پخش تلویزیونی) در جام جهانی ۲۰۱۸ روسیه به ۲۰۹ میلیون دلار رسید.

این پول به باشگاه‌هایی می‌رسد که طی دو سال آخر منتهی به جام جهانی، بازیکنی داشته‌اند که در جام جهانی بازی کرده است. مثلاً اگر بازیکنی دو سال پیش در باشگاهی بازی می‌کرد و سال منتهی به جام جهانی در باشگاهی دیگر توپ می‌زد، هر دو باشگاه از این پول سهم دارند.

• درآمد باشگاه‌های فوتبال ایران از جام جهانی

۲۰۱۸

با توجه به تعداد بازیکنان شاغل در لیگ ایران در تیم ملی که در جام جهانی روسیه حاضر بودند، به علاوه بازیکنانی که در دو سال منتهی به جام جهانی، مدتی را در لیگ ایران گذرانده‌اند، مجموعاً ۲ میلیون و ۲۵۴ هزار دلار از فیفا به هفت باشگاه ایرانی رسیده است. این هفت باشگاه شامل استقلال، پرسپولیس، ذوب‌آهن، سایپا، پدیده، سپاهان و سیاه‌جامگان می‌شود.

باشگاه استقلال با داشتن چهار بازیکن در جام جهانی، بیشترین درآمد را در بین باشگاه‌های ایرانی از سوی فیفا دارد. این باشگاه بیش از ۸۴۰ هزار دلار از جام جهانی ۲۰۱۸ درآمد کسب کرده است. باشگاه پرسپولیس اگرچه دو بازیکن در جام جهانی داشت، اما با توجه به حضور بازیکنانی در فصل قبل در این باشگاه، به درآمد ۶۴۹ هزار دلاری رسید. باشگاه‌های سایپا و ذوب‌آهن حدود ۲۳۰ هزار دلار، تیم فوتبال پدیده ۱۵۲ هزار دلار و تیم‌های سپاهان و سیاه‌جامگان نیز حدود ۷۶ هزار دلار از فیفا منتفع شدند. قطعاً یکی از مشکلات فدراسیون فوتبال ایران، دریافت این وجوه از فیفاست که دریافت آن دشوار به نظر می‌رسد. با توجه به اینکه، باشگاه‌های پرسپولیس و استقلال بدهی‌های ارزی زیادی دارند، شاید بهتر باشد بدون دریافت این وجه، آن را مستقیماً به طلبکاران ارزی خود بدهند.

• ارائه چارچوبی جامع برای جذب منابع درآمدی

باشگاه‌های حرفه‌ای ایران با تأکید بر رشته فوتبال

مهم‌ترین راهکارها و منابع درآمدزایی در باشگاه‌های حرفه‌ای ورزش ایران با تأکید بر رشته فوتبال عبارت‌اند از: فعالیت تجاری، هواداران،

بررسی ضرورت ایجاد هاب و مراکز لجستیکی در ایران

سعید شجاعی

مرکز پژوهش‌های مجلس

زیر ساخت

موضوع تخصصی

امتیاز شورای علمی

نظر شورای علمی

موضوع مهمی را از زاویه

خوبی و به روش خوبی بررسی و تحلیل کرده بود. این پژوهش البته نقصی دارد که پیشنهادش مقداری کلی است و می‌توانست جزئی‌تر و عملیاتی‌تر وارد شود.

●● ضرورت و اهداف پژوهش

بهبود و ارتقای عملکرد لجستیک به عنوان یکی از اهداف مهم توسعه‌محطرح شده است؛ زیرا لجستیک تأثیر بسزایی بر فعالیت‌های اقتصادی کشورها دارد. طی سال‌های ۲۰۰۷، ۲۰۱۰ و ۲۰۱۲ در میان کشورهای با درآمد سرانه هم‌سطح، آن کشورهایی که عملکرد لجستیکی بهتری داشته‌اند، از ۱ درصد رشد بیشتر در تولید ناخالص داخلی و ۲ درصد رشد بیشتر در تجارت برخوردار شده‌اند. لذا ضرورت دارد یک نقشه راه جامع تدوین شود که هم همه جوانب را دربرگیرد و هم نگاه پیشرونده به صنعت لجستیک داشته باشد. در این گزارش به بررسی ضرورت ایجاد مراکز و هاب لجستیکی ذیل نقشه جامع لجستیکی کشور پرداخته می‌شود.

●● مزیت‌های لجستیکی ایران

کشورهای پیشرو جهان در حوزه لجستیک، با وجود مزیت‌های لجستیکی کمتری در حد ایران، خود را به عنوان کشوری ممتاز در حوزه لجستیک مطرح کرده‌اند. درک درست شرایط محیطی و آینده‌نگری صحیح، در جهت توسعه لجستیک لازم است. متأسفانه ایران هنوز نتوانسته در امر لجستیک و بازرگانی عملکرد مناسبی داشته باشد با آنکه مزیت‌های لجستیکی بسیاری دارد.

مهمترین مزیت‌های لجستیکی ایران عبارت‌اند از: «سابقه دیرینه تجارت و بازرگانی در ایران»، «پهنه گسترده کشور»، «تعداد زیاد کشورهای همسایه»، «دسترسی به آب‌های آزاد»، «قابلیت تبدیل شدن به حلقه لجستیک بین آسیا و اروپا» و «ریورکرد بسیار مثبت و وسیع جامعه دانشگاهی کشور به مقوله لجستیک طی یک دهه اخیر».

●● اهمیت و جایگاه لجستیک در ایران

اهمیت لجستیک به گونه‌ای است که در اسناد بالادستی به آن پرداخته شده است. در این میان می‌توان به جایگاه لجستیک و حمل‌ونقل در سند چشم‌انداز افق ۱۴۰۴ و سیاست‌های کلی نظام در دوره چشم‌انداز، اقتصاد مقاومتی و برنامه‌های توسعه اول تا ششم اشاره کرد. کشور ایران به لحاظ جغرافیایی، منطقه‌ای استراتژیک محسوب می‌شود که از یک سو، قابلیت تبدیل شدن به حلقه لجستیک بین آسیا و اروپا دارد و از سوی دیگر، می‌تواند حلقه ارتباطی بین کشورهای آسیای میانه و آب‌های آزاد باشد. شاخص‌ها و وضعیت فعلی مراکز لجستیکی در ایران به شرح زیر است:

●● شاخص عملکرد لجستیکی

براساس گزارش منتشرشده بانک جهانی در سال ۲۰۱۶، رتبه ایران در

مراکز لجستیک و توسعه آن‌ها نقش بسزایی در بهبود شرایط کسب‌وکار، رونق اقتصادی و ایجاد فرصت‌های شغلی ایفا می‌کنند. کشور ایران با توجه به موقعیت جغرافیایی و پتانسیل‌های بالقوه‌ای که دارد، قادر است هر دو نقش گذرگاه ترانزیتی و هاب لجستیکی را در تجارت بین‌المللی و منطقه‌ای ایفا کند. اما از آنجایی که ساختار کلان مدیریتی لجستیک کشور چالش‌هایی دارد، برای گذار از این چالش‌ها باید برنامه‌ریزی مناسبی کرد تا از این ظرفیت‌های بالقوه بیشترین استفاده را برد.

به سیاست‌هایی همچون حمایت، تشویق، فرهنگ‌سازی نیاز دارد. راهبردهای پیشنهادی توسعه و مقابله با چالش‌های حوزه لجستیک شامل «پیش‌بینی سازوکارهای کلان جهت توسعه لجستیک»، «اجرای برنامه‌های توسعه‌ای در زیرساخت‌های فیزیکی حوزه لجستیک»، «اتخاذ اقدامات تشویقی و حمایتی جهت رفع چالش‌های لجستیکی» است.

پیشنهادها جهت ایجاد مراکز لجستیک

با توجه به چالش‌های موجود در این حوزه و پتانسیل بالای کشور در تبدیل شدن به هاب لجستیکی منطقه، برای ایجاد مراکز لجستیکی، باید در دو سطح خرد و کلان برنامه‌ریزی شود؛ در برنامه‌ریزی کوتاه‌مدت در سطح خرد، هدف کاهش هزینه و جابه‌جایی آسان تولیدات با توجه به نیاز کمتر به سرمایه‌گذاری است و در برنامه‌ریزی بلندمدت در سطح کلان هدف تدوین سند جامع لجستیکی است. در نتیجه، نقشه جامع لجستیک کشور در سه مرحله پیشنهاد می‌شود.

تدوین سند چشم‌انداز لجستیک کشور در افق ۱۴۰۴

در این سند باید دورنمایی از توسعه‌یافتگی حوزه لجستیک ایران در افق ۱۴۰۴ با توجه به جغرافیای منطقه و میزان توسعه‌یافتگی زیرساخت‌های لجستیکی ترسیم شود.

تدوین نقشه توسعه فضایی زیرساخت‌های فیزیکی لجستیک کشور در افق ۱۴۰۴

در این مرحله، توسعه بخش فیزیکی حوزه لجستیک در جهت ارتقای جایگاه کشور در تجارت بین‌الملل و اصلاح شبکه تجارت داخلی تبیین می‌شود.

تدوین نقشه راه توسعه زیرساخت‌های غیرفیزیکی لجستیک کشور در افق ۱۴۰۴

در این مرحله، مواردی همچون ارتباط با سایر بخش‌های تأثیرپذیرنده از لجستیک در کشاورزی، تجارت و صنعت لحاظ شود.

جمع‌بندی

اگرچه طی سال‌های اخیر به موضوع حمل‌ونقل و لجستیک در برنامه‌های توسعه کشور توجه شده است، اما با توجه به گستردگی و نقش آن در اقتصاد ایران، نگاه شایسته‌ای به آن نشده است. توسعه مراکز لجستیکی صنعتی نقش بسزایی در بهبود شرایط کسب‌وکار، رونق اقتصادی و ایجاد فرصت‌های شغلی ایفا می‌کنند. پاشنه آشیل لجستیک ایران، ایجاد و توسعه زیرساخت‌ها و ایجاد جریان در تجارت داخلی و خارجی است. از سوی دیگر، چالش‌های مدیریتی و زیرساختی از چالش‌های پیش روی لجستیک در ایران است.

با توجه به چالش‌های موجود در این حوزه، ایجاد مراکز لجستیکی در دو سطح خرد و کلان برنامه‌ریزی پیشنهاد می‌شود. همچنین پیشنهاد نقشه جامع لجستیک کشور در سه مرحله «تدوین سند چشم‌انداز»، «تدوین نقشه توسعه فضایی زیرساخت‌های فیزیکی» و «تدوین نقشه راه توسعه زیرساخت‌های غیرفیزیکی لجستیک کشور در افق ۱۴۰۴» ارائه شده است.

درباره پژوهش

این مطالعه در مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی و توسط سعید شجاعی در سال ۱۳۹۸ انجام شده است.

این شاخص بین‌المللی با صعودی ۱۸ پله‌ای به رتبه ۹۶ ارتقا یافته است. این شاخص‌ها شامل کارایی فرآیندهای ترخیص کالا، کیفیت زیرساخت‌های لجستیکی، سهولت در ارسال محموله‌های بین‌المللی و ردیابی کالاهای ارسالی و تحویل به موقع کالا می‌شود. بیشترین جهش عملکرد لجستیکی ایران در زیرشاخص سهولت در ارسال محموله‌های بین‌المللی بوده است.

شاخص جهانی توانمندسازی تجاری

این شاخص، یک شاخص کلان بین‌المللی است که وضعیت تجاری کشورها را در زمینه‌های مختلف نشان می‌دهد. شاخص‌های دسترسی به بازار داخلی و خارجی، کارایی و شفافیت امور گمرکی و محیط عملیاتی کسب‌وکار از این نوع شاخص هستند. در طی سال‌های اخیر، برخی از این شاخص‌ها روند نزولی داشتند.

مقایسه زیرساخت‌ها و عملکرد لجستیک تجاری

زیرساخت‌های لجستیکی در ایران به صورت تفکیکی تقریباً مناسب است، اما بررسی‌ها نشان می‌دهد ترکیب کل شبکه لجستیک کشور، وضعیت بسیار ضعیف‌تری دارد که دلایل این وضعیت ضعف و کمبود زیرساخت‌های کارا و نحوه بهره‌برداری از این زیرساخت‌ها است. پاشنه آشیل لجستیک ایران، ایجاد و توسعه زیرساخت‌هایی است که امکان برقراری یک جریان بدون قطعی در تجارت داخلی و خارجی کشور ایجاد کند.

چالش‌های حوزه لجستیک کشور

عمده‌ترین چالش‌های حوزه لجستیک کشور را می‌توان به دو بخش «ساختار کلان مدیریتی» و «مؤلفه‌های حوزه لجستیک» طبقه‌بندی کرد.

چالش‌های مربوط به ساختار کلان مدیریتی

این چالش‌ها عبارت‌اند از «نبود دید کلان و سیستمی در خصوص مدیریت توسعه بلندمدت لجستیک در کشور»، «نبود سازوکارهای یکپارچه سیاست‌گذاری و اجرا در حوزه لجستیک کشور»، «نبود تعامل مطلوب میان وزارتخانه‌های متولی لجستیک»، «عدم محاسبه شاخص‌های کلان لجستیک در برنامه‌های توسعه‌ای».

چالش‌های مربوط به مؤلفه‌های حوزه لجستیک

این چالش‌ها عبارت‌اند از «نبود زیرساخت‌های جاده‌ای کافی در مسیرهای ترانزیتی کشور و فرسودگی ناوگان جاده‌ای کشور در بخش حمل‌ونقل جاده‌ای»، «توجه ناکافی به بهره‌برداری در حمل‌ونقل ریلی و فقدان حمل‌ونقل سریع‌السیر و مجهز نبودن شبکه به سیستم‌های برقی در بخش حمل‌ونقل ریلی»، «نبود اراده توسعه هاب‌های لجستیکی با رویکرد ساماندهی به شبکه تجارت داخلی کشور»، «عدم توسعه هاب‌های لجستیکی با رویکرد بین‌المللی و کمک به تولیدات صادرات محور».

نقش نظام حکمرانی در بهبود توسعه لجستیک

زیرساخت‌های لجستیکی

بخشی از چالش‌های توسعه حوزه لجستیک به عدم توسعه زیرساخت‌های عمومی برمی‌گردد که نیازمند برنامه‌ریزی و اقدام مستقیم دولت است. بخش دیگری از این چالش‌ها در حوزه‌هایی قرار دارند که بیشتر شامل سطوح بنگاهی و بین‌بنگاهی می‌شود که رفع آن‌ها

بررسی ظرفیت توسعه ترانزیت ریلی در کشور

افشین بیک پور

اندیشکده اقتصاد مقاومتی

زیر ساخت

موضوع تخصصی

امتیاز شورای علمی

نظر شورای علمی
پژوهش با دقت خوبی نوشته شده بود. با بررسی‌های دقیق توانسته بود اهمیت اقتصادی توسعه راه‌های ریلی را بیان کند. پیشنهادات پژوهش و برخی جزئیات آنها به خوبی ارائه شده بود.

●● ضرورت و اهداف پژوهش

بدون شک یکی از مولفه‌های مهم تقویت اقتصاد ایران، ترانزیت ریلی است. ایران در شاهراه کریدورهای بین‌المللی قرار گرفته است و از پتانسیل بالقوه‌ای برای افزایش درآمد ملی خود برخوردار است. از این رو ظرفیت درآمدزایی و تخمین میزان کالاهایی که می‌تواند از طریق خاک ایران بین کشورها مبادله شود، بسیار اهمیت دارد. همچنین این تخمین‌ها، تحلیل بهتری از وضع موجود برای مسئولین و فعالان اقتصادی ایجاد خواهد کرد. مهمترین دلیل ایجاد انگیزه به منظور توسعه پروژه‌های مرتبط با ترانزیت ریلی، آگاهی از ظرفیت بازار قابل دسترس و موانع تحقق آن برای شرکت‌های حمل و نقل ریلی و دستگاه‌های دولتی ذینفع خواهد بود. بنابراین هدف از این پژوهش، محاسبه میزان بازار در دسترس برای ترانزیت ریلی ایران، میزان درآمدزایی و بررسی برخی مشکلات و محدودیت‌های موجود است.

●● عبور کریدورهای بین‌المللی از ایران

ایران شاهراه ترانزیتی بین‌قاره‌ای محسوب می‌شود. به طور کلی، ایران بر سر راه چهار کریدور عبوری شمال-جنوب، جنوبی آسیا، شرق-غرب و تراسکا قرار دارد.

«کریدور حمل‌ونقل بین‌المللی شمال-جنوب»: این کریدور به دو شاخه غربی و شرقی تقسیم می‌شود. کشورهای حاشیه اقیانوس هند، جنوب شرقی آسیا و خلیج فارس را از طریق ایران به دریای خزر و سپس به کشورهای حوزه CIS، روسیه و شمال اروپا متصل می‌کند که مهمترین کریدور ایران محسوب می‌شود این کریدور جایگزین یکی از مهمترین مسیرهای دریایی ترانزیتی در دنیا یعنی کانال سوئز است که می‌توان با تکمیل قطعه رشت-آستارا از ظرفیت آن به طور کامل استفاده کرد. طبق مطالعه‌ای که توسط فدراسیون حمل و نقل هند انجام شده است، اتصال بندر بمبئی (جنوب شرق آسیا) به سنت پترزبورگ (شمال اروپا) از مسیر ایران، زمان حمل و نقل محموله را از ۳۵ روز فعلی به ۱۷ روز و میزان هزینه را ۳۰ الی ۴۰ درصد کاهش خواهد داد. در کمترین حالت می‌توان تقریباً ۴۳٫۵ میلیون تن را از طریق این کریدور به کشورهای هدف انتقال داد.

«کریدور جنوبی آسیا»: کشورهای جنوب شرق آسیا و حوزه خلیج فارس را از طریق مرزهای جنوب شرقی-شمال غربی ایران به ترکیه و عراق و نهایتاً حوزه‌های اروپا و دریای مدیترانه متصل می‌کند. در کمترین حالت می‌توان تقریباً ۹ میلیون تن را از طریق این کریدور به کشورهای هدف انتقال داد. «کریدور شرق-غرب»: در ایران هر خط ریلی را که شرق و غرب را به هم پیوند دهد می‌توان جز این کریدور به حساب آورد. این کریدور امکان استفاده کشورهای چین و آسیای میانه در شرق و شمال برای ارتباط با حوزه‌های

یکی از ظرفیت‌های اقتصادی و سیاسی کشور، ارائه خدمات ترانزیت ریلی به صاحبان بارهای جهانی است. زیرا ایران به صورت خدادای دارای ژئوپلیتیک منحصر بفردی است که باعث شده در مسیر کریدورهای بین‌المللی تعریف شده قرار گیرد و پتانسیل بالقوه‌ای برای افزایش درآمد ارزی داشته باشد. استفاده از این ظرفیت، موجب افزایش قدرت دیپلماسی و حرکت به سمت بی‌اثر شدن تحریم‌ها خواهد شد. در حال حاضر، برای ترانزیت ریلی ایران، حداقل ۵۵ میلیون تن و حداکثر ۱۵۳ میلیون تن بازار در دسترس وجود دارد. اما راه‌آهن کشور تنها ۱۰۵ میلیون تن حمل و نقل بار ترانزیتی را در سال‌های اخیر ثبت کرده است.

تشکیلاتی، نظام تعرفه‌گذاری و عدم رقابت‌پذیری باز می‌گردد. در قوانین خارجی عدم اجازه ورود واگن‌های ایران به کشورهای CIS و عدم پیروی راه‌آهن‌ها از مقررات واحد، از موانع موجود است. در قوانین داخلی نیز قوانین زائد و نادرست در نهادها مانند سخت‌گیری‌های مبارزه با قاچاق کالا و عدم حضور شرکت‌های خصوصی را می‌توان برشمرد. از سوی دیگر، نبود زیرساخت‌های کافی همچون بلاک‌بندی‌ها و برنامه‌ای نبودن قطارهای باری باعث کاهش بهره‌وری می‌شود. از دیگر موانع موجود، عدم هماهنگی بین نهادها و عدم رقابت‌پذیری با جاده است.

● راهکارهای پیشنهادی برای توسعه ترانزیت ریلی

مهم‌ترین راهکارهایی که در این پژوهش به منظور توسعه ترانزیت ریلی ارائه شده است در ادامه بیان می‌شود.

● اصلاح قوانین

«ایجاد کمیته سیاست‌گذاری صنعت ریلی در مجلس»، «بهبود فضای کسب‌وکار و حمایت از شرکت‌های خصوصی» و «اصلاح قوانین گمرکی».

● رفع موانع در قانون خارجی

«تغییر قانون عدم اجازه ورود واگن‌های ایرانی به کشورهای CIS»، «یکسان‌سازی قوانین گمرکی با کشورهای عضو» و «استفاده از ارزهای رایج منطقه».

● مدیریت و سازماندهی تشکیلات

«ایجاد یک نهاد واحد برای مدیریت ترانزیت» و «ایجاد ستاد راهبردی ترانزیت حاکم بر تمامی سازمان‌های مرتبط به منظور تدوین سند و نقشه راه ترانزیت ریلی کشور».

● افزایش بهره‌وری

«افزایش تعداد بلاک‌بندی‌ها» و «تعهد برنامه‌ای حرکت قطارهای باری و استفاده از تکنولوژی‌های نوین در سیر» مانند سیستم مکانیزه کنترل تصویری فنی و بازگانی.

● ایجاد رقابت عادلانه بین حمل‌ونقل ریلی و جاده‌ای

«ایجاد توازن در جابه‌جایی بار به وسیله ریل و جاده»، «تخصیص سوخت یارانه‌ای به حمل‌ونقل جاده‌ای» و «حمایت دولتی از شغل‌های وابسته به حمل‌ونقل».

جمع‌بندی

ترانزیت ریلی یکی از پایه‌های تقویت اقتصاد کشور است. موقعیت جغرافیایی ایران باعث شده است که در مسیر حمل‌بارهای جهانی و کریدورهای بین‌المللی قرار داشته باشد. بررسی‌ها نشان می‌دهد که کمیته بازار در دسترس برای ایران ۵۵ میلیون تن و میزان بیشینه ۱۵۳ میلیون تن بار است. این امر چشم‌انداز دستیابی ایران به درآمد ۱۰ میلیارد دلاری را ترسیم می‌کند. ارزیابی‌ها نشان می‌دهد که بهره‌وری پایین، کامل نبودن پروژه‌های ریلی، قوانین داخلی، عدم هماهنگی بین نهاد-ها و کشورها... از موانع اصلی ترانزیت ریلی است. اصلاح قوانین، مدیریت و سازماندهی تشکیلات، افزایش بهره‌وری از جمله راهکارهای افزایش ظرفیت ترانزیت ریلی است.

درباره پژوهش

این مطالعه در اندیشکده اقتصاد مقاومتی و توسط افشین بیگ‌پور در سال ۱۳۹۷ انجام شده است.

قفقاز، خاورمیانه و دریای مدیترانه ایجاد می‌کند. در این کریدور مهمترین پروژه، مربوط به اتصال شلمچه-بصره است که می‌تواند ظرفیت انتقال بار را افزایش دهد. مقدار بازار در دسترس دست یافتنی برای ایران از طریق این کریدور ۲٫۵ میلیون تن است.

«کریدور تراسیکا» نیز یک کریدور حمل‌ونقل شرق-غرب از طریق دریای سیاه، جمهوری قفقاز، دریای خزر و آسیای میانه تعریف شده است. طبق بررسی‌ها، مقدار بازار در دسترس برای صنعت ریلی ایران تقریباً ۱۵۳ میلیون تن است که ۹۵ میلیون تن آن کالاهای غیر نفتی و ۵۸ میلیون تن آن کالاهای نفتی است. از این میزان، کمترین باری که می‌تواند از طریق خاک ایران جابجا شود و به عنوان میزان بازار در دسترس دست یافتنی تلقی می‌شود، معادل ۵۵ میلیون تن بوده است. این در حالی است که به طور متوسط فقط ۱۰۵ میلیون تن بار ترانزیتی در سال‌های گذشته توسط خطوط ریلی ایران جابه‌جا شده است.

● ظرفیت درآمدزایی ترانزیت ریلی و نهادهای متولی

برآورد مقدار بازار در دسترس برای دو حالت کمینه و بیشینه صورت گرفته است. با توجه به بررسی‌ها، ۵۵ میلیون تن کمینه‌ترین بازار در دسترس و دست‌یافتنی و در حالت بیشینه میزان مبادلات ۱۵۳ میلیون تن خواهد بود. محاسبه درآمد و هزینه هر تن ترانزیت بار، تحت تأثیر پارامترهای اصلی نوع مرز، حقوق، عوارض و هزینه است. طبق سیاست‌های تعرفه‌ای حمل بار راه‌آهن کشور، هر تن ترانزیت بار به طور متوسط تقریباً ۷۵ دلار درآمد به همراه خواهد داشت. بنابراین ظرفیت درآمدزایی ۴ میلیارد دلار الی ۱۰ میلیارد دلار برای کشور وجود خواهد داشت.

در این میان نهادهای متعددی در پیشرفت ترانزیت ریلی کشور نقش دارند که نقش مجلس بیش از همه اهمیت پیدا می‌کند. تخصیص کافی بودجه، رفع قوانین زائد و نظارت در بخش حمل‌ونقل از اولین اقداماتی مجلس به شمار می‌رود. مهمترین ذی‌نفع در ترانزیت ریلی نیز وزارت راه و شهرسازی است که تأمین راه‌ها و اداره امور ترابری کشور را بر عهده دارد. یکی دیگر از نهادهای مرتبط، شرکت راه‌آهن است که تأمین امور حمل‌ونقل کشور، تجهیز و نگهداری راه‌آهن از جمله مسئولیت‌های این شرکت است. سازمان برنامه و بودجه، شرکت ساخت و توسعه، سازمان حمل‌ونقل جاده‌ای، گمرک و سازمان بنادر و دریانوردی از دیگر نهادهای متولی در ترانزیت ریلی کشور به شمار می‌آیند.

● آسیب‌شناسی در حوزه ترانزیت ریلی کشور

در این بخش ابتدا به نظرات مسئولان و سازمان کشورهای عضو کریدور پرداخته می‌شود. هند با اشاره به نبود مسیر ریلی قزوین-آستارا به فرصت‌های ارتباط ریلی ارمنستان-ایران، ترکمنستان-قزاقستان، ازبکستان-افغانستان، ترکیه-ایران می‌پردازد. همچنین از محدودیت‌های ساختار راه‌آهن ایران، فقدان حرکت زمان‌بندی ثابت، تأخیر در بارگیری و تخلیه، زمان طولانی ترانزیت ریلی را برمی‌شمرد.

راه‌آهن قزاقستان نیز سختی مبادلات بانکی، تعرفه‌های بالا، فرآیند گمرکی طولانی را از محدودیت‌های ریلی ایران می‌داند. راه‌آهن ترکیه هم کاهش زمان عملیات انتقال در زاهدان و تکمیل بازسازی خط زاهدان-کرمان را از اقدامات لازم می‌داند.

عمده موانع در ترانزیت ریلی به بخش‌های قوانین خارجی و داخلی، کامل نبودن پروژه‌های ریلی، بهره‌وری پایین، مدیریت و سازمان‌های

اخبار اقتصادی زیست بوم اندیشه ورزی کشور در یک نگاه

مروری بر اخبار چند ماه اخیر اندیشکده‌ها و مؤسسات سیاست‌پژوهی کشور پیرامون وضع موجود اقتصاد ایران و جهان و راهبردهایی برای گذر از چالش‌ها

بایدها و نبایدهای دیپلماسی اقتصادی ایران

اندیشکده دیپلماسی اقتصادی، سومین دوره مدرسه تابستانی دیپلماسی اقتصادی را با بررسی موضوع «دیپلماسی اقتصادی در محیط همسایگی» برگزار کرد. این دوره در شهریور ۱۴۰۰ با همکاری پژوهشکده تحقیقات راهبردی مجمع تشخیص مصلحت نظام، طراحی و اجرا شد. این نشست که بر توجه به اقتصاد سیاسی ایران تأکید داشته، راهنمایی‌ها و راهبردهایی را از زبان کارشناسان و جادقین این حوزه، در مواجهه با سیاست‌های کشورهای همسایه، مرور کرد. توصیه و محور راهبردی این نشست‌ها، تأکید بر گشودن اقتصاد ایران نسبت به منطقه و امتزاج اقتصاد دوجانبه و چندجانبه برای کاهش تأثیر تحریم‌هاست.

گلایه‌های فعالان بخش خصوصی از کدام نهادهاست؟

بنیاد توسعه فردا با انتشار سلسله کتاب‌های «ثبت تجارب ناموفق کسب‌وکارهای خصوصی» چالش‌های کسب‌وکارهای غیردولتی را در مواجهه با ساختارهای دولتی بررسی کرده است. از این مجموعه جلدی ناگنون چهار شماره منتشر شده است. عناوین این چهار شماره به ترتیب شامل «درد و دل کسب‌وکارهای مردم با دولت»، «درد و دل کسب‌وکارهای مردم با سازمان امور مالیاتی»، «درد و دل کسب‌وکارهای مردم با سازمان تامین اجتماعی» و «درد و دل کسب‌وکارهای مردم با نهادهای متولی صدور مجوز» می‌شود. مرور این مجموعه نشان می‌دهد که بیشترین موانع پیشرفت بخش خصوصی از گانیک در کشور کدام موارد است.

حکمرانی اقتصادی به زبان ساده

مدرسه حکمرانی شهید بهشتی، نهمین دوره از دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت و مقدماتی «مکتب حکمرانی متعالی (حکمت)» خود را به موضوع «حکمرانی اقتصادی» اختصاص داده است. این دوره با استقبال بسیاری در خرداد ۱۴۰۰ برگزار شد و طی آن مقدمات حکمرانی به صورت موضوعی و در سطح پایه، به علاقه‌مندان تدریس گردید. همچنین مدرسه حکمرانی شهید بهشتی، فایل‌های این دوره را در سایت خود بارگذاری کرده است تا علاقه‌مندان بتوانند به صورت رایگان این فایل‌ها را دریافت و استفاده کنند.

بازتعریف صادرات و واردات براساس امنیت غذایی جامعه

برگزاری سلسله نشست‌های «تولید و تامین غذای اساسی» کار مشترک پژوهشکده امور اقتصادی وزارت اقتصاد و دارایی و اندیشکده اقتصاد مقاومتی بوده است. این سلسله نشست‌ها، طی ۴ جلسه در تیرماه ۱۴۰۰، به طور ویژه بر روند تهیه و تولید آرد، گندم و نان متمرکز بوده و مسئله اساسی «امنیت غذایی» را در اسناد بالادستی دنبال کرده است. جمع‌بندی کلی و مختصر این نشست‌ها این بود که قوانین کافی در این باره وجود دارد که باید بسترهای لازم برای اجرایی‌سازی این قوانین و پیاده‌سازی مفاد و جزئیات آن‌ها فراهم شود.

تحلیل روندهای مهم اقتصاد جهان و ایران

اندیشکده سیاست‌گذاری اقتصادی تهران با انتشار سلسله گزارش‌های خبری-تحلیلی اقتصاد بین‌المللی، نگاهی تحلیلی به مهم‌ترین روندهای اقتصادی کشورهای مختلف داشته است. این گزارش‌ها هم‌تکرارهایی مثل تغییرات تجارت روسیه یا سیستم پولی-بانکی آلمان را بررسی کرده است و هم بر روابط متقابل اقتصادی کشورها مثل روابط ایران-امارات یا روابط روسیه-آمریکا، به صورت تفاسیر تازه، پرداخته است. همچنین این اندیشکده سلسله پادکست‌هایی را با محوریت اقتصاد ایران منتشر کرده است که طی آن مسائل متعدد مالی و اقتصادی جامعه و حاکمیت ایران را تحلیل می‌کند. موضوعات این پادکست‌ها از علل و راهکارهای تورم تا بودجه و بورس را شامل می‌شود.

همگام با شعار سال: تولید، پشتیبانی‌ها و مانع‌زدایی

دفتر مطالعات راهبردی رونق تولید دانشگاه امام صادق (ع)، در مجموعه‌ای از نشست‌های تخصصی، از فروردین امسال به بررسی ابعاد متعدد شعار سال پرداخته است. در این نشست‌ها که با سخنرانی و ارائه فعالان اقتصادی و مجریان سیاست‌گذاری اقتصادی کشور همراه بوده است، گذشته و حال و آینده سیاست‌های تولیدی کشور مورد توجه قرار گرفته است که این موارد شامل مرور درس‌آموزی از تجربیات، توصیف و تحلیل وضع موجود و توصیه راهبردهایی برای رفع چالش‌ها می‌شود. این نشست‌ها ادامه‌دار است و ماهانه یک یا دو نشست، اطلاع‌رسانی و برگزار می‌شود.

اندیشکده‌ها و مؤسسات سیاست‌پژوهی می‌توانند خلاصه پژوهش‌ها و اقدامات خود را در قالب متن ۱۳۰۰ کلمه‌ای به همراه مستندات آن‌ها (کتاب، گزارش، اینفوگرافیک و ...) جهت درج در فصلنامه ارسال نمایند. مطالب دریافت شده، بر روی سایت جامعه اندیشکده‌ها و در صفحه اختصاصی آن اندیشکده نیز قرار می‌گیرد.

جهت کسب اطلاعات بیشتر با ما در تماس باشید.

info@iranthinktanks.com

۰۲۱-۶۶۴۸۸۰۵۷

IranThinktanks.com

IranThinktanks

IranThinktanks

IranThinktanks__com